

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀριθ. Χειρ. Α.Ε. 2416

ΠΑΡΓΑ

ΘΑΛΑΣΣΑ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡ. ΤΣΑΚΑ

Σημ. Ἄρχισε δημοσιεύμενον ἢ τῆ Ἑπειρωτικῆ Ἑστία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Σελ.1	Εισαγωγή
Σελ.3	Ναυτική Όρολογία
Σελ.31	Καιροί-όνοματολογία
Σελ.38	Όνοματολογία ψαριῶν κ' θαλασσινῶν φυτῶν.
Σελ.59	Εἶδη ψαρέματος, σύνεργα, δεισιδαιμονίες κ' προλήψεις.
Σελ.67	Πλωτά μέσα, ονοματολογία μερικών ἐξαρτημάτων.
Σελ.73	Τοπωνύμια ἢ Πάργας, θαλασσινά καί στεριανά.

ΠΑΡΓΑ

ΘΑΛΑΣΣΑ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡ. ΤΣΑΚΑ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΣΑΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όταν ζήση κανένας σέ τοῦτο τόν τόπο μέ τήν παράξενη καί πικάντικη ὁμορφιά πολλά χρόνια καί ποτιστῆ μέ τήν ἀρμύρα τῆς θάλασσας τοῦ καί γίνη μουσκίδι παλεύοντας νά βάλῃ ἀπό μικρό παιδί, βαρκοῦλες ξαροτοτένιες στή θάλασσα· ὅταν χτίσῃ σπιτάκια μέ ἄμμο καί φύκια πού μετά τά σαρώνει ἡ θάλασσα· ὅταν τά πόδια του χαραχτοῦν ἀπό τά μυτερά βράχια τοῦ γιαιλοῦ του μέχρι πού νά στάζουνε αἷμα γιά νά πιάσῃ καβούρια καί πάτελλες ἤ ἀπό τά βάτα καί τά πουρνάρια τρέχοντας νά μαζέψῃ κούμαρα καί σμύρτα στίς ράχες τῶν λόφων του· ὅταν μέ τό κουπί στά χέρια ὀργώσῃ ὅλη τή θάλασσά του πρὸς ὅλες τίς μερίες καί ὅλες τίς ὥρες καί γνωρίσῃ τά ψάρια καί τ' ἀκρογιάλια του μέ ὅλες του τίς λεπτομέρειες· ὅταν τόν βαρέσῃ ἡ τραμουντάνα στό ανοιχτό κανάλι καί ὁ σιροκολεβάντες τοῦ ξουρίσῃ τό μούτρο· ὅταν παλέψῃ μέ τό κύμα τοῦ πουνεντογάρμπη στό πέλαγος ἤ βουτιξτῆ μέσα στη θάλασσά του, γαλανή καί ἠλιόλουστη ὅσο πουθενά καί χορτάσῃ ἡ ψυχὴ του γαλανή καί ἀγριωσύνη, βράχο καί ἄμμο, φύκια καί πράσινο· ὅταν ἀνακατευτῆ μέ τόν περήφανο καί μεγαλόψυχο λαό του κι' ὅταν, τέλος, ἀνοίξῃ ὅλα τά βιβλία, τά παλιά καί τά καινούργια, πού γράφτηκαν γιά τήν ἱστορία του τη λαμπρὴ καί τά ξεφυλλίσῃ ἕνα-ἕνα καί σκύψῃ ὥρες πολλές ἀπό πάνω τους, τότε θά ἀγαπήσῃ τόν τόπο αὐτόν μέ μιάν ἀγάπη βαθειά καί ἀπέραντη, ὅσο αὐτὴ πού μ' ἔσπρωξε νά σψηκεντρώσω μέρος ἀπό τό πλούσιο λαογραφικό ὑλικό του καί να τάξω σάν σκοπό μου τη συνέχισι αὐτοῦ τοῦ ἔργου πού εἶναι ὠραῖο ἀλλά κουραστικό, γοητευτικό καί ἐπίμονο, γιατί θέλει ὑπομονή, ἐπιμονή καί

*ἐγκαρτέρησι καί, περισσότερο απ' ὅλα πίστι καί ἀγάπη γιά νά μπορῆ νά
πλησιάσῃ, χωρίς ποτέ νά φτάσῃ, τό τέλειο τό ἀπόλυτο.*

Η ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ

Άτύχημα είναι 'ότι μέ τή λαογραφία τῆς Πάργας δέν ασχολήθηκαν, από τά παληά τά χρόνια άλλος από τόν Π.Άραβαντινό καί τόν Σαλβατόρ (Άρξιδούκα τῆς Αύστρουγγαρίας), οί όποιοι πολύ λίγα πράγματα συμπεριέλαβαν στά 'έργα τους "Περί Πάργης" ό πρώτος και PARGA ό δεύτερος, πού, έν τούτοις, είναι πολύτιμα, γιατί διαφορετικά δά είχαν ξαθῆ, 'όπως χάθηκαν πολλά διαμάντια τῆς λαογραφίας της. Τό πούλημα τη Πάργας από τούς 'Άγγλους στόν Άλῆ-πασσᾶ είχε σάν αποτέλεσμα, έκτός από τίς τραγικές συνέπειες στην ιστορία καί τήν εξέλιξη τοῦ λαοῦ της πού βρέθηκε εξόριστος γιά μιά μέρα σέ ξένη γῆ, τή δημιουργία ενός μεγάλου κενοῦ στην λαογραφική της εξέλιξη. Είναι 'όμως σκόπιμο νά ρίξη κανένας 'ένα φευγαλέο βλέμμα στην ιστορία της καί τή γε·γραφική της θέσι.-

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡ. & ΓΕΩΓΡΑΦ. ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἡ Πάργα βρίσκεται στήν παραλία τῆς Ἠπείρου, ἀνάμεσα ἀπό τήν Πρέβεζα καί τήν Ἡγουμενίτσα (ἀπέξοντας 28 καί 24 μίλια ἀντιστοίχως ἀπό κάθε μιά) καί ἀπέναντι ἀπό τους Παξούς καί Ἀντίπαρους τῶν Ἰονίων Νήσων. Γίνεται μνεία της (ὡς Τορύνης) στόν Πλούταρχο καί (ὡς Ἐλαιάτιδος χώρας) ἀπό τό Θουκιδίδη. Ἀναφέρεται ὡς Βυζαντινή πόλις τό 1337. Τό 1365, περίπου, ζητάει τήν προστασία τῶν Νορμανδῶν πού τό 1390 ἀποχωροῦν ἀπό τη Μεσόγειο. Τό 1394-1400 καταλαμβάνεται καί λεηλατεῖται ἀπό τόν Ἀλβανοσερβοβουλγαροβλάξο ληστή Μπογκόη. Τό 1401 μπαίνει στην προστασία τῆς Βενετίας. Ἀγωνίζεται κατά τῶν γύρο ἐπιδρομέων, πότε με τήν ὑποστήριξη τῶν Βενετῶν καί πότε ἐγκαταλελειμμένη καί μαγαλουργεῖ στούς ἀγῶνες της αὐτούς γιά τή διατήρησι τῆς ἐλευθερίας της. Γίνεται τό ὄρμητήριο τῶν ἀρματολῶν καί κλεφτῶν (Κατσώνη, Ἴσκοι, Μπουκουβάλας, Ἀνδρούτσος), ὑποστηρίζει το μαχόμενο Σούλι καί τό ἐφοδιάζει μέ πυρομαχικά καί τρόφιμα. Το 1803 δέχεται καί περνάει ἕνα ἀπό τά τρία σώματα τῶν προδομένων Σουλιωτῶν στήν Κέρκυρα (τό μόνο πού σώζεται). Το 1797-1806 μένει ὑπό τήν κατοχή τῶν Ρώσων καί Τούρκων πού δέν θέλουν να τήν παραδώσουν στον Ἀλῆ-πασσᾶ. Το 1807 περιέρχεται στούς Γάλλους καί ἀγωνίζεται μέ πείσμα στίς ἐπιθέσεις τοῦ Ἀλῆ. Τό 1819 (Μεγάλη Παρασκευή 15 Ἀπριλίου) πουλιέται ἀπό τούς Ἄγγλους στόν Ἀλῆ καί ἐγκαταλείπεται ἀπό τούς κατοίκους της καί πηγαίνουν στήν Κέρκυρα, παίρνοντας μαζί τους τά Ἱερά τους Κειμήλια καί τή στάχτη ἀπό τά κόκκαλα τῶν προγόνων πού ξέθαψαν καί ἔκαψαν στή

μέση τῆς πλατεΐας. Τό 1821 ἔρχεται ἕνα σῶμα Παργινῶν καί Σουλιωτῶν ἀπό τήν Κέρκυρα γιά νά πολεμήσῃ στό πλευρό τοῦ Περρεοῦ γιά τήν ἐπανάστασι ἀλλά ἀποτυγχάνει καί χάνεται ἔτσι ἕνα ὀρμητήριο γιά τήν ἐπανάστασι τοῦ Γένους. Ἀπό το 1847 ἔρχονται λίγο- λίγο μερικές οἰκογένειες στήν Πάργα πού μόλις το 1913 (23 Φεβρουαρίου) μπαίνει στήν ἀγκαλιά τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος. Το 1930 (22 Μαΐου) γίνεται μέ μεγαλοπρεπῆ τελετή ἡ ἐπαναφορά τῶν κειμηλίων τῆς ἀπό τήν Κέρκυρα, ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, διά τού εκπροσώπου τῆς χαρίζει ἕνα ἀπλό ἀσημένιο κύπελλο πού γράφει “Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων στή πωλημένη στή ἐλευθέρῃ Πάργα” καί ἡ ἱστορία κλείνει.-

ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ.-

Η μελέτη αυτή περιλαμβάνει 1) τή ναυτική όρολογία πού
 χρησιμοποιεῖται στήν Πάργα (λεξικογραφικῶς καί μέ σημειώσεις,
 παρατηρήσεις, ἐτοιμολογία κ.λ.π.) 2) τούς Καιρούς (ἀνέμους κ.λ.π.), τήν
 ὀνοματολογία τους (λεξικογραφικῶς) μέ χαρακτηρισμούς, προβλέψεις κ.α.
 3) τήν ὀνοματολογία τῶν ψαριῶν, θαλασσιῶν, μέ παρατηρήσεις,
 παραδείγματα, συνήθειές τους κλπ. 4) Τά περισσότερο γνωστά καί
 χρησιμοποιούμενα ψαρέματα (μέ περιγραφή ὀρολογία, ἐξαρτήματα, ψαράτικες
 δεισιδαιμονίες καί προλήψεις) 5) Ὀνοματολογία τῶν πιά γνωστῶν πλωτῶν
 μέσων καί ἐξαρτημάτων καί 6) Τοπωνύμια θαλασσινά καί στεριανά, πού θά
 εἶναι καί ἡ σύνδεσις μέ ἐπόμενη μελέτη λαογραφική πού θά περιλαμβάνη ὅτι
 ἀφορᾷ τήν Παργινή στεριανή λαογραφία.

A) ΝΑΥΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ (Λεξ/κῶς)

μέ σημειώσεις, παρατηρήσεις, ἔτυμολογία,
προέλευσι κάθε λέξεως, παραδείγματα κλπ.

Ἡ ναυτική ὀρολογία τῆς Πάργας (ὅμοια σέ πολλά σημεῖα μέ τή γενικώτερη Ἑλληνική), εἶναι ἐπηρεασμένη ἀπό τήν Ἰταλική γλῶσσα πού εἶναι ἡ ναυτική γλῶσσα, ὅξι μόνον τοῦ βορείου τμήματος τῆς λεκάνης τῆς μεσογείου), ἀλλά σξεδόν ὀλόκληρης καί ἀκόμα ἔξω ἀπό αὐτή. Ἡ ἐπήρεια εἶναι πίο ἔντονη γιά τήν Πάργα πού ἔζησε κάπου 400 χρόνια ἀπό Βενετική ἐξάρτηση. Μιά προσεκτική μελέτη τοῦ Παργινοῦ ἰδιώματα πείθει ὅτι εἶναι ἀπό τά πίο καθαρά καί εὐχάριστα ἰδιώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Η ΟΡΟΛΟΓΙΑ:

Ἀβάλη (ἦ): οὖσ. μικρός κόλπος, συνήθως ἀνάμεσα σέ βράχια, πού δέν τόν πιάνει συνήθως ὁ ἀέρας, ὅπως ἀκριβῶς τά Νορβηγικά φιόρδ σέ μικρογραφία (μακρόστενος καί μέ μεγάλο, σχετικά, βάθος). Προέρχεται ἀπό τήν Ἰταλική λέξι AVALA: κοιλάς, κοίλωμα/.πρβλ. Ἐκαλάρισα τά παραγάδια ἀπό τήν ἀβάλη τῆς Σπλάντζας μέχρι τή Φυσαριά'.-

Άβαράρω (ρ): άπωθῶ, κρατῶ σέ άπόσταση πρβλ. “λύσε τούς κάβους γλήγορα καί άβάρα νά σαλπάρουμε”, “όσο το πού νά φέρω τό πετρέλαιο έσύ άβάρα (ή άβαράρισε) τή βάρκα νά μή τρακέρη” (βλ. άβαρία).

Άβαρία (ή): Τό πέταγμα του φορτίου ή άχρηστων αντικειμένων σέ περίπτωση κινδύνου για ν' άλαφρύνη τό σκάφος πού κινδυνεύει (έκ τής Ιταλ. AVARIA- AVARIARE) πρβλ. “Καλά πού το ύκοψε του χαιδοκαπετάνιου κι' έκανε άβαρία άλλοιώς θ'άχε πάρει τόν κόσμο στό λαιμό του”.-

Άβόζο: έπιρ., σιγά, μαλακά, ήπια πρβλ. “τραβία τό κουπί άβόζο- άβόζο καί μέ τό μαλακό μή βρη σέ ξέρες ή βάρκα”.-

Άγάλι: έπιρ. Σιγά-σιγά.-

Άγαντάρω & άγαντέρω (ρ): τραβῶ (κουπί κυρίως) μέ όλη μου τή δύναμη. Πρβλ. “άγαντα νά πιάσουμε κάβο γιατί μάς πέταξε όξω ή θάλασσα”.-

Άγάντσο: έπιρ. τό έντονο τράβηγμα τοῦ κουπιοῦ καί κάθε έντονη προσπάθεια.-

Άγέρας: (ό): οὐσ. ό άέρας (ή κατεύθενσις του, ό καιρός) πρβλ. “Τόν πήρε στό γαρμπή τόν άγέρα”.-

Άγιοῦτο (τό): άπό τήν Ίταλ. Aiuto, βοήθεια συμπαράστασις, ένίσχυσης. Ρήμα: άγιουτάρω καί άγιουτέρω: βοηθῶ ένισχύω. Πρβλ “Δῶσε ένα άγιούτο, Τσίλη, φώναξε καί τόν Νικόλα ν’άγιουτάρη κι’ αυτός ”.-

Άγγάρεια & άγγαρία (ή): καταναγκασμός, ύποχρεωτική έργασία. Πρβλ. “μας πήρανε τότες οί Γερμανοί άγγάρεια, άγγαρέψανε (ρ. άγγαρεύω) όλο τό κόσμο” έκ τής Ίταλ. Angaria-Angariare.-

Άγκιστρώνω (ρ): ή προσπάθεια πού κάνω τινάζοντας τό καλαμίδι ή τινάζοντας τήν πετανιά νά μπήξω τό άγκίστρη στό στόμα τοῦ ψαριοῦ.-

Άγκωνή (ή): ιδιωμ.λ. :ή γωνία, τοῦ ψωμιοῦ, τοῦ σπιτιοῦ καί γενικά.Πρβλ. “Κόψε μου μιάν ἀγκωνή ἀπ’τό καρβέλι”, ”ἐσύ κάτσε στήν ἀγκωνή σου καί μή μπαίνεις στή μέση”.-

Άγκώνω (ἔγκώνω) (ρ.): φουσκώνω, χορταίνω, τρώγω, κατά κόρον. Πρβλ. ”ἔφαε, ἔφαε ἕναν περιῶδρομο μέχρι πού ἄγκωσε”. Ἡ μεταβολή τῆς θάλασσας ἀπό τή γαλήνη σέ τρικυμία (κυρίως τό ἐγκώνω) παραγ. ἀπό τό (ρ.) ογκοῦμαι διογκοῦμαι.

Άερικό (τό): ὑπερφυσική δύναμι μέ καταστρεπτικές ικανότητες εἰς βάρος τοῦ ἀνθρώπου” πρβλ. “Τοῦ πέρασε ἀερικό (καί ἀγερικό) καί τοῦ πῆρε τή λαλιά”.-

Άθούρα (ή): Ὀμίχλη, καταχνιά ἀλλά καί ὑδρατμοί ἢ καπνός, πού ἐμποδίζουν τό κοίταγμα.-

Άλάργα: Ἐπιρ. μακρῶν (τό ρῆμα ἀλλαργεύω) ἀπομάκρυνσις. Πρβλ. ἀλλάργινός.

Άλαφρός (ό):έπιθ. έλαφρός, έλλειποβαρής ό άνθρωπος πού δέν στέκει καλά στά λογικά του (έχει χάσει τό κανονικό βάρος τοῦ μυαλοῦ).-

Άλέγρος (ό):έπιθ. εὔθυμος, χαρούμενος (έκ τῆς Ἰταλ. *Alegro*) ρῆμα *άλεγραρω* καί *ξαλεργάρω*:τό ρίχνω ἔξω, διασκεδάζω πρβλ. “Πᾶμε στά βιολιά νά *ξαλεργάρουμε* λίγο”.-

Άλέστος:έπιθ. ὄρθιος, ἔτοιμος γιά δράση (έκ τῆς Ἰταλ. *Allestia*) πρβλ. “άλέστα. άκαμάτηδες, πού τό ρίξατε στόν ὕπνο καί μάς πέταξε ὄξω”.-

Άλτο (τό):έπιθ., τό ὕψος μιανοῦ πράγματος πρβλ. “Τά δύχτια μου ἔχουνε μονάχα δύο ὀριές ἄλτο καί μοῦ φεύγουνε οί παλαμίδες γιατί δέν *ξενερώνουνε* τά *φελλά*”.(έκ τῆς Ἰταλ. *Alto*=ὑψος, ὑψιλος).-

Άμάντι (-τις): έπίρ. όταν ἐφ’ὄσον (Σημ. τό “ς” εἶναι εὐφωνικό Ἔ μπαίνει όταν ἡ ἐπόμενη λέξις ἀρχίζει ἀπό φωνῆεν) πρβλ. “ἄματι θέλεις ἔλα πάρε, γιατί ἄμαρτις ἔρθη ἡ νύφη δέ θά σοῦ δώκη”.-

Άμολάω (ρ.): άφήνω, έγκαταλείπω (άλλά και μολάω). Πρβλ. “Μόλα στά σβέλτα τή σαμαδούρα μή μᾶς τή πάρει ή προπέλα”, “Αυτό τ’άμολήκανε μικρό οι γονηοί του στό δρόμο και τώρα δέν τό κάνουμε καλά”.-

Άμμουδέρα (ή): κομμάτι τοῦ γυαλοῦ μέ ἄμμο, ανάμεσα από βράχια, μαζί μέ τό μέρος πού συνεχίζει μέσα στο βυθό.

Άμπαλάρω (ρ): έκ τῆς Ἴταλ. *Abba-lare*. Συμαίνει συσκευάζω, έτοιμάζω τά πράγματά μου, τά σύνεργά μου.-

Άμπάσσος (ό): επίθ. Χαμηλός, βαδύς. Έκ τῆς Ἴταλ. *Basso* πρβλ. “Η βάρκα τοῦ Γολάκη είναι πολύ άμπάσσο και μοῦ κόβετε ή μέση νά τραβάω κουπί”, “Μή φουντάρεις γιατί τα νερά εδώ είναι άμπάσσο και δέν ἔχουμε τόσο κάβο”.-

Άναγκάζω (ρ): Ὑποχρεώνω κάποιον νά βιαστῆ. Πρβλ. “Ανάγκασε γλήγορα τό νετάρισμα γιατί μαύρισε”.-

Άνασπάζομαι (ρ): Φιλῶ, ἀσπάζομαι (κυρίως εἰκονίσματα καί κατά τό “Δεῦτε τελευταῖον ἀσπασμόν” τούς νεκρούς).-

Άναυλος (ό): Τό καίκι πού εἶναι χωρίς δουλιά (ναύλο) ἀλλά καί ἐκεῖνος πού δέν ἔχει τα εἰσιτήριά γιά νά ταξειδέψη. Πρβλ. “Πήγε μέ 10 λίρες στήν τσέπη καί γύρισε ἄναυλος (καί “ἄναυλα”), δηλ. μέ χρήματα ἄλλου”.-

Άνεμόβροχο (καί ἀνεμόβροχο) Τό): Σταγόνες θαλασσινοῦ νεροῦ πού παρασέρνει δυνατός ἀέρας. Καί

Άνεμούρα (ή): οὔσ. Πρβλ. Δέν μέ πήρε (ἔβρεξε) τό κύμα ἀλλά τί τό θές μ’έκανε ζούτσα ἢ ἀνεμούρα”.-

Άνέσωστος (ό): Ἐπιθ. τό παιδί πού δέν συμπλήρωσε ἐννῆά μήνες στή κοιλιά τῆς μάνας του καί ὁ ἄνθρωπος πού δέν ἔξει τέλεια σωματική διάπλαση. Ἐκεῖνος πού δέν συμπληρώνει τά κανονικά χρόνια τῆς ζωῆς του πρβλ. “μπά καί ὦρα νά τούρθη τοῦ ἀνέσωστου (νά μή σώση τά χρόνια του)”.-

Άνοίγω (ρ): Άπομακρύνομαι από κάποιο συγκεκριμένο σημείο π.χ. από τό γυαλό, από τό νησί, από τό παραγάδι (όταν τα παίρνω από τή θάλασσα). Πρβλ. “Άνοιξε τή πλώρη από τή στεριά”, “Άνοιξε τή βάρκα, γιατί πήραμε τό παραγάδι από κάτω (ν’ απομακρύνη αυτός πού είναι στά κουπιά τή βάρκα από τό παραγάδι) και θά ντέση στό κοράκι”. Άνοίγομαι= βγαίνω ό ίδιος απομακρύνομαι από κάποιο συγκεκριμένο σημείο. Πρβλ. “Άνοίχτηκα μέ όριές και ύστερα κουράστηκα και δέν μπόριε νά γυρίσω πίσω”.-

Άνοιχτά: Έπίρ. μακρούά και μακρούά από κάποιο σημείο

Άντράλλα: Θόρυβος, σύγχυσι.-

Άπάγγειος (ό): έπιθ. ύπήνεμος.(ρ.) άπαγγειάζω=δέν μέ ποιάνουν οί καιροί. Πρβλ. “Πάμε στήν άβάλη του Μπάγκα νά κοιμηθοϋμε πού τ’ άπαγγειάζει”.-

Άπατα (τά): Έπιθ. τά νερά τής θάλασσας από τό βάθος πού δέν μπορεϊ νά πατήση στό βυθό άνδρωπος μέχρι τά πιο βαθειά-

Άπικό: Έπίρ. ακριβῶς ἐπάνω ἀπό ἕνα ὠρισμένο σημεῖο τῆς θάλασσας, τοῦ βυθοῦ ἐκ τῆς Ἰταλ. A picco πρβλ. “Χτές μούπεσε ἡ κουλούρα κοντά στό Σκοροῶ καί δέν τήν ἔβρισκα ποῦχε θολούρα. Σήμερα πῆγα μέ τά σημάδια ποῦβαλα καί τή βροῆκα ἀ π ί κ ο”, “Πάρε τά μπόσκα καί φέρ’τήν ἄγκυρα ἀπικό ν’άμαστε ἔτοιμοι γιά σαλπάρισμα”.-

Ἀποσέρνω (ρ): Σέρνω ἀπό πίσω. Τό ρῆμα χρησιμοποιεῖται γιά τά ψαρέματα μέ “ἀπόσυρα” πρβλ. “ἀπόσυρα ἀπό τό Μοῦρτο ἴσαμε τό Μοναστήρι καί οὔτε τσάκ δέν ἔκανε”.-

Ἀποστένω (ρ.): Κουράζομαι, χάνω τίς δυνάμεις μου. Πρβλ. “Δέν μπορῶ ἄλλο ἀπόστασα νά τραβᾶω ἕνα μερόνυχτο κουπί”.-

Ἀποστασιά (ή): Οὐσ. τό ρίξιμο τῶν διχτιῶν σέ ἐπίκερο σημεῖο γιά ὅλη τή διάρκεια τῆς νύχτας πρβλ “Ἐβαλα τά δύχτια ὅλα ἀποστασιά στή μπούκα τῆς Σπλάντζας καί κάτι λέω νά ἀρπάξω ὅλη τή νύχτα”.-

Ἀπρόντος (καί πρόντος) (ὁ): ἐπιθ. ἕτοιμος, πρόθυμος, γρήγορος. Ἐκ τῆς Ἰταλ. *Pronto* πρβλ. “Σφύρα μου ἐσύ κι’ ἐγώ εἶμαι ἀπρόντος”. Καί σάν ἐπίρημα ἀπρόντο.-

Ἀράζω (ρ.): Σιγουρεύω ἓνα σκάφος ἀκίνητοποιώντας το σ’ἓνα ὠρισμένο σημεῖο μέ τά δικά του μέσα (βλ. ἄγκυρα, ἀγκουρέττο, ρεμέτζα κτλ). Ἄλλες λέξεις ἀραγμένος, ἄραγμα, ἀραξοβόλι (ἀγκυροβολιό).-

Ἀράπικο (τό): Σκαρί αἰγυπτιακού καϊκιοῦ κακομούτσουνο καί κακότεχνο.-

Ἀργάτης (Ἑξέργατης) (ὁ): Σύστημα ἀπό μοχλούς στό μπροστινό μέρος τοῦ καϊκιοῦ γιά ν’ ἀνεβάζει τήν ἄγκυρα ὅταν εἶναι μεγάλη.-

Ἀριβάρω (ρ.): Ἔρχομαι, φτάνω. Ἐκ τῆς Ἰταλ. *arrivare* πρβλ. “Μᾶς ἀριβάρισε κι’ ὁ κυρ-Θανάσης κουνιστός λυγιστός”, “Γλήγορα μωρές στίς βάρκες γιατί ἀριβάρισε τό παπόρι”.-

Άρματοσιά (ή): Όλα τὰ ἔξαρτήματα πού χρειάζονται γιά ν'ἀρματοῦθῃ ἓνα σκάφος, ἀλλά καί ἓνα παραγάδι, μιά πετονιά. Καί

Άρματώνω (ρ)= ἔτοιμάζω μέ ὅλα τὰ πράγματα πού χρειάζεται για λειτουργήση ἓνα σκάφος κ.λ.π. Π.χ : γιά τό ἀρμάτωμα τῆς βάρκας χρειάζονται:τὰ κουπιά ,τὸ πᾶνι, τό τιμόνι ἢ ἀντένα, τό ἄρμουρο,τὰ ξάρτια.Γιά τό ἀρμάτωμα τοῦ : ἢ κόφα, ἢ μάνα, τὰ παράμαλλα, ἀγκίστρια,οἱ κολῶκες,τὰ καλαδούρια .κ.λ.π

Άρμενα (τα)= οὐς.τὰ σκοινιά ἢ σιδερόσκοινα πού εἶναι δεμένα ἀπο τήν κορφή τοῦ ἄρμουρου μέξρι τὰ πλευρά τή πρύμη καί τήν πλώρη τού σκάφους , ἀλλά καί Ξάρτια. Άρμενίζω (ρ.)=τασειδύω μέ καῖκι.Σημαίνει συνήθως καῖκιμε πανιά καί μάλιστα μ'ὅλα τὰ πανιά καί μάλιστα μ'ὅλα τὰ πανιά του ἀνοιγμένα .Άλλ.λέξ ἀρμένισμα (τό) , ἀρμενιστής (ὀ).

Άρμίδι (τό)=ἓνας σπάγγος ἢ στριμμένη τριῖχα ἢ μεταξότριχα ἢ νάϋλον, σέ μάκρος ἀνάλογα μέ τό βάθος πού χρησιμοποιεῖται κ.λ.π μέ ἀγκίστρια , βολιά καί φελλό γιά νά τυλίγεται γύρω του.

Άρπάζω (ρ.)= πιάνω κάτι, κυρίως ψάρια. Πρβλ. "χτές τό βράδι μέ τίς πετονιές άρπάξαμε κάτι ψαράκια. Άρμάζομαι=έξάπτομαι, στήνω κανυᾶ μέ κάποιον, πρβλ. "άρπάχτηκαν ό Γόλης ό Ποποριῶκος μέ τόν άδερφό του".

Άρόδου=έπιρ.ἓνα συγκεκριμένο σημείο μακριά από τό γιαλό. Κυρίως λέγεται άρόδου τό ἄραγμα ενός σκάφους άνοιχτά μέ τήν άγκυρά του χωρίς νά εἶναι δεμένο σέ άποβάθρα, στεριά ἢ ἄλλο σκάφος. Πρβλ.: "Δε μοῦ ἄρεσε ἢ λεβαντιέρα καί πῆγα τή βάρκα άρόδου στό νησί"._

Άσαβούρωτος(ό)=έπιρ. αὐτός ποῦ δέν ἔχει σαβούρα(ἔρμα)ό αμφιταλαντευόμενος. _ Τό σκάφος πού δέν ἔχει σαβούρα εἶναι άσταθές στήν κακοκαιρία καί επικίνδυνο για μπατάρισμα. Μεταφ.ό άσταθής,ό άκαταλόγιτος ἄνθρωπος. _

Άστραψιά(ή)=ή άστραπή.//Κατάπληξις. Πρβλ. "τοῦρθε άστραψιά μόλις άκουσε αὐτή τήν κουβέντα"._

Άστοχάω(ρ.)=άμελῶ, ξεχνῶ, λησμονῶ.-

Ἄστρι(τό)=οὐσ.τό ἄστρο.ΠΡΒΛ.:”επῆγα ρίτα μέ τ’ ἄστρι τῆς μερός
γιατ’ ἦταν θάμπωμα καί δέν ἔβλεπα τήν Πάργα”, ”τά ματάκιασ’
ἀδερφοῦλα,τόνα τ’ ἄστρι τᾶλλο ἢ πούλια”.//Ο ἄστερίας τῆς θάλασσας._

Ἄτζαμῆς(ό)=ἐπιθ.ἀδέξιος ἄπειρος(τουρ.λέξις)._

Αὐγατίζω(καί

αὐγατάω)=ρ.πληθαίνω,πολλαπλασιάζομαι.ΠΡΒΛ.”ἄματι σταματήσουνε τά
περάντζιά θά αὐγατιση τό ψάρι”._

Αὐγωμένο(τό)=επιθ.τό ψάρι πού βρίσκεται στήν ὠτοκία καί ἡ κοιλιά
του εἶναι γεμάτη ἀπό αὐγά._

Ἄφριά (ή)=οὐσ.ό ἀφρός πού σχηματίζεται ἀπό τό χτύπημα τῶν
κυμάτων στούς βράχους καί μεταξύ τους.

Ἀψάρευτος(ό)=τόπος πού δέν ἔχει ψαρευτῆ καί ἐπομένος,εἶναι γεμᾶτος μέ ψάρια._

Ἀψυχάω(ρ)=υπολογίζω κάτι πάρα πολύ.Πρβλ.”Ἐγώ,μωρέ, εἶμαι κουβαρντᾶς δέν τ’ ἀψυχάω τά λεφτά σάν κι ’ ἐσένα”._

B

Βάρδα(προστ.)=ἀνοίξετε δρόμο,προσέχτε.Ἐκ τῆς Ἰταλ.guarda p gaurdare

Βάρδια(ή)=φρουρά,σκοπιά.πρβλ.”ἀπόψε ἔχω βάρδια στό μπαλαοῦρο(βλ.Βάρδα)._

Βαρδιάνος(ό)=αὐτός πού ἔχει σκοπιά,ὁ φρουρός._

Βαραίνω-ρ.ἀποκτῶ βάρος.Εὐχρηστορ. γιά νά δείξη ὅτι τό ἀρμίδι,ή τονιά,τό παραγάδικ.λ.π.,ἔπιασε ψάρι καί “ἔρχεται βαρύ”ἢ “ἐβάρυνε”.//Ὁ ἐτοιμοθάνατος ἀσθενής πρβλ.ὁ δεῖνα ἐβάρυνε,πῆγε ὁ παπᾶς νά τόν μεταλάβη”._

Βαρίδι(τό)=κομμάτι από μολυβι,σίδηρο κ.λ.π. πού χρησιμοποιεΐται για να βυθΐζεται ή πετονιά. Διαφέρει ανάλογα μέ τό βάθος πού ψαρεύεται,τά ρέμματα, αλλά και τό είδος τοῦ ψαρέματος(καθετή, φελλουρί, απόσυρτο, δίχτυ). Βαρίδι επίσης λέγεται τό βάρος ποῦ χρησιμοποιεΐται για τήν βυθομέτρησι (βλ. ρ. σκανταγιάρω)._

Βαρούς(ό)=έπιθ. "έρχεται βαρούς(βλ. βαραίνω)._

Βαρῶ(ἔβαράω)=ρ. χτυπάω. δέρω, σκοτώνω. Πρβλ. "βάρεσαπολύ ψάρι έψές μέ τό καμάκι", "Μιά φορά βάρεσα έκατό όκάδες σάλπες μ ' ένα τριτσέλι"._

Βάφω=ρ. άφοραΐ κυρίως τό βάψιμο τῶν δίχτυῶν και παραγαδιῶν, για περισσότερη άντοχή, μέ πεῦκο. Άλλες λέξεις, βαμμένος, άβαφος, ξέβαφος κ.λ.π.

Βγάζω=ρ. τραβῶ τό παραγάδι, ανασύρω κάτι από τό βυθό κ.λ.π.//Κερδίζω χρήματα._

Βέρος(ό)=ἐπίθ. ἐκ τῆς Ἰταλ. Vero, ἀληθινός, γνήσιος. Πρβλ. "Ὁ Βαγγέλης ὁ Παπύρης εἶναι Παργινός βέρος", "τό κρασί αὐτό εἶναι βέρο Ἀλευκιμμιώτικο".

Βίζιτα(ή)=οὐσ. ἢ ἐπίσκεψις, ἢ ἄφιξις. Πρβλ. "Μᾶς κάνανε τή βίζιτα οἱ ρουφιοί, ἐτοίμασε τό μασοῦρι". Ἐκ τῆς Ἰταλ. visita-toure.

Βίρα: παραγγ. τοῦ ῥ. βιράρω καί βιραίνω=ἀνασύρω, σηκώνω(ἐκ τῆς Ἰταλ. virare=περιστρέφω). Ξεκίνησε ἀπό τή σημασία τοῦ βιράρω τήν ἄγκυρα", γιατί γίνεται μέ περιστροφή τῆς μανιβέλλας. Ἄλλες λέξεις: βιραρισμένος καί βιράτος καί βιράδος(ό), βιράρισμα(τό).

Βίτσιο(τό)=ἰδιοτροπία, ἔξις, συνήθεια κακή(Ἐκ τῆς Ἰταλ. vizio)

Βόγα=Προστ. "τράβα μέ τό κουπί. Πρβλ. "Σία τό δεξί, βόγα τό ἀριστερό, διαλέμπα μέσα σου καί τῶριξες στήν ξέρα=. Ἐκ τῆς Ἰτ. voga

Βολιᾶς(ό): βλ. βαρίδι.

Βολίμι(τό)=κομμάτι μολύβδου πού χρησιμεύει για τό βύθισμα στη θάλασσα διαφόρων συνέργων ψαρικής(παραφθ.λεξ.μόλυβδος)._

*Βόλτα(ή)=περοστροφή, γύρισμα, περίπατος. Έκ τής Ίταλ. volta
πρβλ.:”Πάω στη βόλτα”:όταν μέ ένα σκάφος πλέω μέ τέτοια κατεύθυνσι ώστε
ό καιρός νά εἶναι στά πλευρά τοῦ σκάφους,όποτε(ιδίως ἡ βάρκα)παίρνει μεγάλη
κλίσι μέχρι πού φαίνεται τό κοράκι της.Θέλει δεξιοτεχνία ἀλλά εἶναι ἐπικίνδυνο
τό σκάφος γιά μπατάρισμα//Βόλτα(βάζω)δένω μέ δύο ἀντίστροφες περιστροφές
τοῦ σκοινιοῦ.//Βόλτα(κάνω)πηγαίνω περίπατο//Βόλτα(ἄλλη μία)ἀκόμα μιά
φορά. Ἄλλ.λέξεις βολτάρω(ρ),βολτετζάρω(ρ).*

*Βούλα(ή)=οὐσ.σφραγίδα//ένα χαρακτηριστικό σημάδι//τό λακκάκι πού
σχηματίζουν τά μάγουλα//ἔβαλε τή Βούλα=τό ἐπεκύρωσε._*

Βουλιάζω=ρ.βυθίζομαι, ναυαγῶ.

*Βουτάω(ρ´)=βυθίζομαι στό νερό, κλέβω. Ἄλλ.λέξεις βουτιά=τό κάθετο
βύθισμα(“πιάνω πάτο”)καί μακροβοῦτι=βύθισμα στη θάλασσα σέ ὀριζόντια
κατεύθυνσι._*

Βουλί(τό)=οὐσ.καί ρῆμα βουλιάζω=περνάω ψάρια σέ σπάγγο ἀπό τά μάτια ἢ σπάραχνά τους καί τά κάνω σέ ωρισμένο βάρους(π.χ.μισιοκάρικο βουλί,κατοδραμίσιο κλπ). Ἀπό τό βοῦρλο,διότι παλαιότερα πού οἱ σπάγγοι ἦταν πολύτιμοι,τά βουριά γινόταν ἀπό τό γνωστό βοῦρλο πού ἦταν φθηνό καί εὐκόλο τό πέρασμα μ' αὐτά τῶν ψαριῶν.Παρ/σις:, στήν Πάργα σχεδόν μόνο τά λεθρίνια γίνονται βουριά.

Βόχα & Μπόχα(ή)&Μποχός(ό)=δυσοσμία,κακοσμία.πρβλ, Ὅπως ἤμουνα κοντά του καί ξέρασε μουῖρθε ἕνας μποχός πού κόντεψα νά ξεράσω κι ' ἐγώ". Ἀλλά "Μποχός"καί σκόνη._

Βροχάδα(ή)=ξαφνική,κυρίως,βροχή.Πρβλ: "Πᾶμε γιατί φέρνει βροχάδα"._

Βρώμα(ή)=ἀκαθαρσία γενικά,ἀλλά ἡ μᾶζα περισσότερο πού σχηματίζεται ἀπό σαπιόφυκο,μετά ἀπό φουρτούνα καί ἐμποδίζει τό ψάρεμα λερόνοντας καί κρύβοντας τό δόλομα._

Βρώμιο & Βρώμικο(τό)=ψάρι πού ἔχει ἀποσυντεθῆ. Ἀρχίζει πάντοτε ἀπό τά σπάραχνα γι αὐτό καί ἡ παροιμία “τό ψάρι βρωμάει ἀπ ’τό κεφάλι” καί μέ μεταφορική σημασία. _

Γάβρια(ή)=οὐσ. Σύστημα σκαλωσιᾶς ἀπό ξύλα γιά τό μπήξιμο πάλων στό βυθό τῆς θάλασσας μέ σκοπό τήν κατασκευή μπόντε. Χρησιμοποιεῖται ἀνέκαθεν στήν Πάργα γιά τό φτιάξιμο τοῦ ξύλινου μπόντε της. Μοιάζει μέ καρμανιόλα, ἀλλά ἀντί γιά λεπίδι ἔχει ἓνα μεγάλο καί βαρú ξύλινο “τάκο” πού βιράρεται καί μαινάρεται σφυροκοπῶντας τόν πάλο. _

Γαῖτα(ή)=εἶδος καϊκιοῦ ἀπό τά πιό συνηθισμένα στήν Πάργα, εὐσταθές καί κατάλληλο γιά τό ἀνοιχτό πέλαγός της. _

Γειάνω(ῶ)=γίνομαι καλά, ἐπαυλῶνεται ἓνα τραῦμα μου κ.λ.π.

Γιαλός(ός)=Ἡ γραμμή πού ἡ θάλασσα συναντάει τή στεριά, ἀσχέτως ἂν εἶναι βράχος, ἄμμος ἢ χῶμα. _

Γιαλί(τό)=σύνεργο τῆς ψαρικῆς”Ένα κομμάτι γιαλί στον πάτο μιᾶς λάτας,στοκαρισμένοκαλά γύρω-γύρω.Τό βυθίζει ὁ ψαράς στή θάλασσα καί κιαραίνει τό βυθό ὅταν ἔχει κῦμα.

Γκατζάος & Γατζάος(ὁ)=εἶδος(σκαρί)καϊκιού.βλ.πλωτά._

Γκουβέρνο(τό)=ἡ κυβέρνησις καί εἰδικώτερα τό κυβέρνημα ἑνός σκάφους. Έκ τῆς Ἱταλ. Governo nave

Γλέπω(ῶ)=ἰδιωμ.βλέπω,ἐξ ἴσου εὐχρηστο μέ τό βλέπω._

Γλοῦπος(ὁ)=τό ἐπάνω μέρος τοῦ μπουκαλιού καί κάθε δοχείου γιά νερό.Μεταφ.τό στόμα πρβλ.”Τοῦ ἄφηκε ὁ πατέρας του ἀτράνταχτη περιουσία κι ’ αὐτός τήν ἔρριξε στό γλοῦπο”._

Γλύτσα(ή)=εἶδος σκουλικιού τῆς θάλασσας ποῦ χρησιμοποιεῖται γιά δόλος βλ.ὄνοματολ.ψαριῶν._

Γνέφια(τά)=τά σύννεφα.πρβλ."Γιόμισε ό ούρανός μέ γνέφια"._

Γογγύλι(τό)=ένα από τά κομμάτια στά όποϊα χωρίζεταιένα ψάρι(σμέρινα ή σκυλλόψαρο συνήθως)άκριβώς στην ἄρθρωσι του σπονδύλου._

Γοδάρω(ῥ)=άπολαμβάνω ένα πρᾶγμα,τό ευχαριστοῦμαι.Έκ τῆς Ἴτ.godere πρβλ.Πῆρα έναν κέφαλο όκάρικο,τόν ἔκανα νταβᾶ μέ πατάτες και γοράραμε ὅλοι στό σπίτι". Ἄλλ.λεξ.Γοδάρισμα.

Γουλίζω(ῥ)=Χτυπῶ τό χταπόδι (ή ζουλιάκο) και τό τρίβω άπάνω σε γρέντζο βράχο,βρέχοντας το μέ νερό για να μαλακώση.Πρβλ."Τουῦδωκα τό χταπόδι και μου τό γουλισε,τόκανε λουκούμι", "Κακομοίρη μου,θά σ' άρπάξω και θα σε γουλίσω σαν χταπόδι.Οί ψαράδες λένε ότι για να γουλιστῆ καλά τό χταπόδι θέλει σαράντα χτυπήματα πρώτα κι ' ύστερα τρίψιμο. Ἄλλες λέξεις:γούλισμα, γουλισιά(ή).

Γοῦρι(τό)=οἰωνός, εὐχή, αἴσιο

ἀποτέλεσμα(ἀντιστ. Ἴταλ. *augurio*). Λέγεται καί

ἀγοῦρι. Ἰ. Ἄλλ. λέξ. γουρλίδικος, ἀγουρλής, γουρλής(ό). _

Γοῦρμος(ό)=ὁ ὠρμος. Πρβλ. -“Τά σταφύλια εἶναι γοῦρμα”//τόν

γούρνανε στό ξύλο”(τόν ἔδειρε

πολύ). Ἰ. Ἄλλ. λ. γουρμαίνω, γουρμάζω(ῶ) γουρμασμένος(ό). _

Γράβα(ή)=σπηλιά σέ βράχο. Ἰ. Ἀπειρες καί πολύμορφες στόν Παργινό

γιαλό. _

Γράδος(ό)=Ὁ βυθός πού παρουσιάζει πολλές ξέρες καί ἐπομένως, πολλά

ντέματα γιά τά παραγάδια καί τά δίχτυα, μέ πετρωμένα θαλάσσια

φυτά. πρβλ. γραδιό, ραιδιό κλπ. ἄλλων ἰδιωμάτων. Παρ' ὅλες τίς δυσκολίες στό

πάρσιμο τῶν δίχτυων καί παραγαδιῶν στό γράδο, οἱ ψαράδες διακινδυνεύουνε τό

καλάρισμα ἐκεῖ γιατί εἶναι πάντα ψαρότοπος. _

Γρέντζο(τό)=έπιθ. Τό αντικείμενο πού παρουσιάζει ανώμαλη
έπιφάνεια. Έκ τῆς Ἰταλ. greggio= άκατέργαστη//άγριος καιρός.//κακότροπος
άνθρωπος

Γρῦλος(ό)=ότι καί άργάτης(βλ.λέξι)._

Διάλος(ό)=Διάβολος,σατανᾶς πρβλ”Άει στό διάλο,Διαλέμπα μέσα
του”άλλά και

Διάτανος(ό).πρβλ.”τί στό διάτανο σοῦρθε καί πήγε μπουόρα-μπουόρα
νά θαλασσοπνιγῆς”._

Διπλαρώνω(ό)=Βάζω ἓνα σκάφος σέ παράλληλη θέση πρὸς τό μπόντε
τήν παραλία ἢ ἓνα ἄλλο σκάφος. Τό διπλάρωμα τῆς βάρκας ἀπό τήν θάλασσα
στήν παραλία εἶναι καταστρεπτικό γιατί τή διαλύει καθώς καί κάθε
σκάφος,πολύ περισσότερο ὅταν γίνεται σέ βράχια.πρβλ.”Πελαγῶστε,μῶρες,ν’
άβαράτητε γιατί μάς διπλάρωσε καί θά μάς τσακίση”._

Δόλος(ό)=όταν ή θάλασσα χάνει τή γαλήνη της λέγεται ότι “έχει
έγκωμα” εκ τοῦ ὄγκου.

Ζουλάω(ό)=πιέζω μέ δύναμι.πρβλ”Ζούλιξε τό διασῶνι καί τοῦβγαλε τή
ρίζα”, αλλά καί
ζουπάω. Ἄλλ.λ.ζουλιγμένος(ό),ζούλιγμα,ζούπηγμα(τό)ζουπιγμένος καί
ζουπημένος(ό)._

Ζουμί(τό)=ό κάθε ζωμός αλλά καί ό χυμός ή νερό πού βγάζουνε τά
ψάρια καί τά διάφορα θαλασσινά(κάβουρας,μύδι,χινιός κ.λ.π.)._

Ζούτσα (ή)=τό μέχρι τό κόκκαλο βρέξιμο ενός ανθρώπου.//τό
μουργέλαιο._ Τήν ίδια σημασία έχει καί ή λέξις Ζουψιά(ή)καθώς καί
μουσκίδι,μούσκεμμα._

Ζώνω(ό)=βάζω τήν ζωστήρα μου.//περικλείω ένα σημείο μέ τά διχτψα ή
τά παραγάδια.πρβλ.”Αρχισα από τήν τζούντα τοῦ Κάστρου καί έξωσα τό
βάλτο καί τήν ξέρα τοῦ Μοναστηριού.”

Θάλασσα(ή)=έκτός από τή βασική έννοια της ή λέξις σημαίνει ένα δυνατό κύμα.πρβλ.”Εκεῖ πού λέγαμε ὅτι σκαπουλάραμε, φέρνει μιὰ θάλασσα καί μᾶς καπελλώνει καί τούς τρεῖς.Μᾶς ἔκανε ζούτσα “. //ή ἀλμύρα,ή σαλαμούρα κ.λ.π. πρβλ.”Βάλτο μέσα σέ θάλασσα καί θά κρατήση”,/Βρέξτο μέ θάλασσα καί θά γειάνη”._

Θαλασσοπνίγομαι(ῥ)= Ὑποφέρω καί ταλαιπωροῦμαι μέχρι πνιγμοῦ ταξιδεύοντας στή θάλασσα._

Θαλασσωμένος=έπιθ.τό σκάφος πού ἔχει μεγάλο βύθισμα καί ,έπομένως,εὐστάθεια.//ένα σημεῖο τοῦ γιγαλοῦ πού σέ μιὰ στιγμή εἶναι ἀπλησίαστο ἀπό τρικυμία,ἐνῶ κανονικά εἶναι προσιτό._

Θάμπωμα(τό)=τό σούρουπο,τό λυκόφως.Πρβλ.”Νά ξεκινήσουμε θάμπωμα γιά νᾶμαστε ἀπίκο μόλις βγῆ τό φεγγάρι”._

Θεραπεία(ή)=καλαμποῦρι πρβλ.”Τέτοια θεραπεία δέν τήν εἶχαμε ματακάνει λυθῆκαμε στά γέλια μέ τά σκέδια του”._

Ίβάρι και Βιβάρι(τό)= ίχθυοτροφεῖο.έκ τῆς Ίτ. *vivario*

Καβαλλίνα(ή)=άκαθαρσία τῶν ζώων,κυρίως τοῦ ἀλόγου. *_ cavallina*

Καβίλια(ή)=μυτερό κομμάτι σίδερο,εἰδικά φτιαγμένο γιά τό λύσιμο τῶν κόμπων. Έκ τῆς Ίταλ. *cavilia*

Καβετζάρω(ῥ)=πλησιάζω(πιάνω) ἓνα κάβο,ἀλλά καί τόν παραπλέω ἢπεριπλέω πρβλ. ”Αγάντα τόν κάβο ὡσπου νά καβετζάρουμε κι ’από κεῖ καί πέρα τ’ ἀπαγγειάζει”. Ἄλλ.λεξ.καβετζάρισμα.

Κάβος(ό)=τό ἀκρωτήριο,ἀνεξάρτητα ἂν εἶναι μεγάλο (πρβλ.ΚάβοΜπιάνκος)ἢ μικρό(πρβλ.Κάβο-Πριόνι). *_*

Καδένα(ή)=άλυσσιδα,κάθε μεγέθους καί σχήματος(Ο ἢ Θ). *_ Ίτ.catem*

*Κάζο & Καζίκι(τό), δυσάρεστο συμβάν. Έκ τῆς Ἰταλ. Caso-πρβλ "Τέτοιο κάζο νά πέση μεσ' στό μποῦζο καί θά γένη πατόκορφος δέ θά τό ματαπάθη στή ζωή του."*_

*Καθαρή(ή)=πρόστυχη γυναῖκα, πόρνη.*_

*Καφετή(ή)=πετονιά πού ψαρεύεται ἀπό τήν βάρκα, ἀπό βράχο πρὸς τά κάτω(καθέτως). Γνωστή πολύ ἀλλά ὄχι εὐχρησθη λέξις.*_

*Κάθομαι τό (ῥ)=Καθίζω τό σκάφος μέ τά ὑφαλά του κάπου.πρβλ. "Τόκατσα τό μπατέλλο στό γιαλο καί πῆγα γιά τά περιστέρια", "Σαν δέν εἶχανε πῶς νά σωθοῦνε ἀλλιῶς ἐκάτσανε τό καῖκι στό γιαλό καί πετάχτηκαν ὄξω".*_

*Καῖτσα(ή)=ἄπνοια μέ ζέστη καί λιοπύρι.*_

Καλαδοῦρι(τό)=ἓνα μικρό κομμάτι γερό σπάγγο δεμένο στή μιάν ἄκρη ἀπό μιὰ κολώκα(βλ.λ.)σαμαδούρα κι ' ἀπό τήν ἄλλη μιὰ μακρουλή πέτρα ἢ ἓνα βαρίδι γιά τό καλάρισμα τῶν διχτυῶν, παραγαδιῶν κ.λ.π._

Καλάρω(ῶ)=Ρίχνω στή θάλασσα τό παραγάδι, τήν τράτα, τό δίχτυ, τό σάκκο κλπ γιά νά ψαρέψω. Ἄλλ.λ.καλάρισμα, καλάδα(ἀπό τό ρίζιμο στή θάλασσα ἑνός ἀπό τά παραπάνω εἶδη μέχρι τό πάρισμο)._

Καλαφάτης(ός)=ὁ τεχνίτης πού ἀσχολεῖται μέ τό ἀρμολόγημα, μέ τό γέμισμα μέ στουπί τῶν ἀρμων, τό πέτσωμα ἑνός σκάφους. Ἐκ τῆς Ἰταλ. *calafato*. ἄλλες λέξ. *καλαφάτισμα, καλαφατίζω, καλαφάτι*(ἐργαλεῖο τοῦ *καλαφατίσματος*.//*καλαφατίζω*=*συνουσιάζομαι*)._

Καλμάρω(ῶ)=γαληνεύω, ἠσυχάζω. ἔκ τῆς Ἰταλ. *Calma*. *γαλήνη*. Ἄλλες λ. *Κάλμα, καλμαρισμένος, κάλμος*//*ψυχική γαλήνη, εἰρήνη*._

Καλοθελητής(ός)=εἰρωνικά οἱ διαβολεῖς πού μεταδίδουν διάφορες ἐνέργειες σέ ἐχθρικά πρός ἓνα πρόσωπο *πρβλ.* "Πήγανε οἱ καλοθελητάδες καί

τοῦ τά σουρώσανε. Σχετική λέξις: ῥουφιᾶνος//οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἔχουν δοσοληψίες
μέ τά λιμεναρχεῖα καί καταδίδουν παραβάσεις τῶν ναυτικῶν. _

Καλωσυνεύω(ῥ)=χρησιμοποιεῖται τό ρῆμα γιά τόν καιρό ποῦ ἀπό τή
φουρτοῦνα περνάει στή γαλήνη(καλωσύνη). _

Κανάλι(τό)=Στένωμα τῆς θάλασσης, πορθμός. Ἐκ τῆς Ἰταλ.
canali. πρβλ. "Τό κανάλι τοῦ Μοῦρτου ἢ τό κανάλι τῶν Παξῶν κ.λ.π.

Κανοκιάλι(το)=πτυσσόμενο τηλεσκόπιο γιά ἕνα μάτι. Ἐκ τῆς Ἰταλ.
cannochiali

Κάντρο(τό)=εἰρωνική ἔκφρασις γιά ἄσχημο
πρόσωπο(εὐφμισμός)πρβλ. "Μωρέ μοῦτρο γιά κάντρο". Ἐκ τῆς Ἰταλ. cadre

Καπάρτισμα(τό)=φούσκωμα, καμάρι, περηφάνεια κ.λ.π. (Τουρ.λ.)

Καπέλλο (τό)=κάθε κάλυμμα τοῦ κεφαλιοῦ ἀλλά καί τό τενεκεδένιο κάλυμμα πού χρησιμοποιεῖται στήν πριά γιά νά μή στραβώνη τόν καμακαδόρο φῶς της._

Καπελλώνω(ῶ)=σκεπάζω ἀπάνω-κάτω ἓνα ἀντοκείμενο μέ ἄλλα.//Τόπατόκορφο βρέξιμο(σκέπασμα μέ νερό)πρβλ. "Μη πᾶς μέ τό φελλουρί στό στρογγυλό γιατί τό καπελλώνει ἢ θάλασσα". Ἄλλ.λ.καπέλλωμα,φοῦντο καπέλλο.

Κάπος(ὁ)= ὁ ἐπικεφαλῆς. Ἐκ τῆς Ἰταλ. capo //ὁ ἄνθρωπος πού θέλει νά κάνη τόν ἀρχηγό,τό σπουδαῖο.

Καραβούλια(ή)= Τό μπάσιμο τῆς βάρκας πρὸς τή θάλασσα πότε ἀπό τή μιά μεριά καί πότε ἀπό τήν ἄλλη Ποντζάρισμα.Συνηθισμένο παιγνίδι τῶν μικρῶν παιδιῶν πού θέλουν νά φοβίσουν ἄλλα μικρότερα πού εἶναι μέσα στή βάρκα,φωνάζοντας ρυθμικά:Βούλια кара-βούλια,στό βύθισμα κάθε πλευρᾶς τῆς βάρκας._

Κάργα=έπιρ.όταν τό σκάφος ή ένα δοχεῖο εἶναι τόσο γεμάτο ὥστε νά μή χωράη ἄλλο(Ἴτ. *carico*).-

Καργάρω(ῶ)=γεμίζω ένα σκεῦος ὅσο ποῦ νά μή χωράη ἄλλο
 .πρβλ.Καργάρισα τή βάρκα μέχρι τά μπούνια μέ ἄμμο”,”Ἀμόλυσα σκότα καί
 καργάρη-μέ τό πανί κι ’ ἤρθεμε
 φέρετε” Ἄλλ.λεξ..καργάρισμα(τό),καργάδος(ῶ)._

Κάργο(τό)=έφοδιασμός,προμήθεια,έπάρκεια σέ ένα εἶδος,Πρβλ.Πῆγα
 γιά νά φέγγη στό ψάρεμα μέ ἀσετυλήνη,μέ ένα μπεκ συνήθως,γιά διάκριση
 ἀπό τήν πριά.Χρησιμοποιεῖται(τό ἐργαλεῖο)γιά τό καλάρισμα,ξεμαγιάρισμα
 τῶν διχτυῶν κ.λ.π. Ἄλλ.λεξ.Καρμουρέττο(μικρό καρμποῦρο),καρμπουρωσιά(μιά
 δόσις καρμπούρου)πρβλ.” Ὅλη τή νύχτα ἔκανα τρεῖς καρμουρωσιές”._

Καρνάγιο(τό)= τό ἐργαστήριο πού κατασκευάζονται(σκαρώνονται)καί
 ἐπισκευάζονται ξύλινα σκάφη.Συνήθως κοντά σέ θάλασσα καί στό ὑπαιθρο γιά
 εὐκολία καθελκύσεως._

Καρτεράω(ρ)=καραδοκῶ,στήνω ἐνέδρα,περιμένω.Κυρίως γιά τούς
δυναμιτιστάς(βλ.ψαρέματα)._

Καταγιαλίσ=ἐπίρ.ἔξω-ἔξω στό γιαλό._

Κατακαβίς =ἐπάνω στό κάβο,στή ευθεῖα μέ τόν κάβο προβλ.”Βάλε τή
γέκια καί κυβέρινα κατακαβίς”._

Κατάπλωρα=ἐπίρ.μεσ’ στήν πλώρη,μεσ’ τήν κορφή τῆς πλώρης._

Κατάπρυμα=ἐπίρ. μεσ’ στήν πλώρη._

Κατάπρυμα=ἐπίρ.κατά πρόσωπο καί “κατάφατσα”._

Κατεβάζω+παίρνω τά πανιά κ.λ.π. καί γιά τόν ἀέρα πού ἔρχεται ἀπό
ἕνα ὠρισμένο σημεῖο καί,ἀπό τή στεριά._

Κατεβατό (τό)=ό αγγέρας πού ἔρχεται ἀπό τή στεριά,ή ἀπόγειος
αὔρα._

Κατσαδούρα(ή)=ὅλα μαζί τά σύννεφα πού βρίσκονται στόν
οὐρανό”Κάτσε νά ἰδῶ ποῦθε πάει ἡ κατσαδοῦρα καί θά σοῦ πῶ τόν καιρό”._

Κάτω(του)βόλτα(ή)=ὁ δρόμος πρὸς τήν καταστροφή,τόθάνατο,τή
χασούρα(στά χαρτιά)Πρβλ.”αὐτός πήρε τήν κατου-βόλτα δέν τότε σώνει
τίποτα”._

Κενώνω(ῶ)=ἀδειάζω τό φαγητό ἀπό τήν κατσαρόλα στά
πιάτα.πρβλ.”Ἄντε κένωσε καμιὰ φορά,κυρά μου,καί λυσσιάξαμε στήν πείνα”.

Κεφαλάρι(τό)=οὐσ.ή κορφή,τό κεφάλι(τοῦ μπόντε,τῆς μηχανῆς)

Κιαραίνω(ῶ)=καθαρίζω,ξεδιαλύνω,σουρώνω. Ἐκ τῆς Ἴτ.λεξ. *chiaro* ἢ
chiarire

Κιάρως (ό)= επίθ.ό στραγγισμένος και κυρίως ,ό διαφανής.πρβλ.τα νερά ήταν κιάρια πού έβλεπα δέκα όριές στον πάτο".εξριξα δυό σταγόνες λάδι και κιάρηνε όλη ή άβάλη"θά τον πάη στην τραμουτάνα και θά κιάρηνη._

Κιοϋπι (τό)=ούσ.μικρό πήλινο δοχεϊό για λάδι ,νερό κλπ.(Τουρ.λ.)

Κλαπανίζω και Κλαπανάω (ό)+χτυπώ τον άφρό τής θάλασσας μέ τον κλάπανο(βλ.ψαρέματα)για να φοβίσω τά ψάρια να πέσουνε επάνω στα δίχτυα πρβλ."Κλαπάνισε (Εκλαπάνα) καλά γιατί είναι χωμένα μέσα στις τρύπες"."Δώκε δυό κλαπάνους ακόμα και πάμε από την αρχή νατά πάρουμε".

Κλείνω(ό)=περικλείω ένα σημείο μέ τά δίχτυα κ.λ.π.//πηγαίνω επάνω σε ένα ώρισμένο σημείο (σύγκρινε μέ "ανοίγω")πρβλ."Κλείσε την πλώρη μέ τον κάβο"./Παρ/σις:στό πάρσιμο του δίχτυου ήτου παραγαδιού,αυτός πού τά παίρνει δίνει συνέχεια παραγγέλματα σ' αυτόν πού είναι στα κουπιά "ανοιγε", "κλείνε(-σε)"ή επάνω του (επάνω προς τό παραγάδι),για να διευκολύνεται και ν' αποφεύγητά ντέματα._

Κογιονάρω(ρ)=κοροιδεύω, περιπαίζω, εκνευρίζω κάποιον. Έκ τῆς Ἰταλ. *cogionare, cogioni*=ὄρχεις. Συνηωσιμένη ἢ ἔκφρασις “στά κολιόνια μου”=στούς ὄρχεις μου. _

Κολώκα(ή)=νεροκολοκύθα ξεραμένη πού χρησιμεύει γιά σαμαδούρα παραγαδιῶν, διχτυῶν κλπ.//Χοντροκομμένη καί κοιλαροῦ γυναῖκα.//Βάρκα μέ κοιλιές, ἀργητή καί δύσκολη στά κουπιά. _

Κόμπος(ό)=ναυτικό δέσιμο τῶν σκοινιῶν. Εἶναι ἄπειροι καί ἀπαραίτητοι γιά τό ναυτικό ἐπάγγελμα. _

Κόντρα=ἐπίρ. ἀντίθετα. Έκ τῆς Ἰταλ. *contra* πρβλ. “Κόντρα στόν καιρό”, “Αὐτός ὁ ἄνθρωπος ὄλο κόντρα μοῦ τό πάει”.

Κοντραμπάντος(ό)=λαθρέμπορος. Έκ τῆς Ἰταλ. *contra-bandiere*. *contrabantiere* κατά τῆς σημαίας τοῦ Κράτους. Μεγάλη ἦταν ἡ λαθρεμπορική κίνησις στήν Πάργα (κοντραμπαντερία καί κοντραμπάντο) καί πού βρισκότανε στήν Τουρκία, ἐνῶ οἱ Ἴόνιοι νῆσοι στήν Ἀγγλία ἢ ελεύθερες.

Κοντρεστάρω & κοντραστάρω(ρ)=έναντιώνομαι σέ κάποιου τίς θελήσεις
ή τή δύναμι.έκ τής Ίταλ. *contrestare* “Μή μέ κοντρεστάρεις,τό καλό πού σου
θέλω,γιατί έσύ θά βγής ζημιωμένος”._

Κόστα(ή)=ούσ.ή άκτή ,ή παραλία.Έκ τής Ίταλ. *costa*

Κοστάρω(ρ)=στοιχίζω άξίζω. Έκ τής Ίταλ. *costare*

Κουβαλάω (ρ)=μεταφέρω έμπορεύματα,πράγματα.//Κουβαλητής:ό
καλός νοικοκύρης πού ψωνίζει πολλά και καλά πράγματα για τό σπίτι
του.νεροκουβαλητής=ό άνθρωπος πού είναι ύποχείριο ενός άλλου._

Κουλός(ό)και κουλοχέρης=έκεϊνος πού έχει κομμένο τό χέρι
του.Συνηθισμένο φαινόμενο στην Πάργα οί κουλοχέρηδες πού τούς έκοψε τό χέρι
κάποιος δυναμίτης.Κουλοπόδαρος(ό)έκεϊνος πού έχει κομμένο τό ποδάρι του.//Θά
σέ κάνω κουλοχέρη”, “Θά στό κόψω τό κουλό σου”=σέ κάποιον πού άπλώνει τό
χέρι του σέ ξένα πράγματα._

Κουλούρα(ή)=ούσ..πέτρινο,σιδερένιο ή τσιμεντένιο μεγάλο κουλουρι ποῦ χρησιμοποιεῖται γιά τό ζέντεμα τοῦ παραγαδιοῦ καί τῶν διχτυῶν.Τό παραγάδι περνιέται,ἀφοῦ κοπῆ,μέσα ἀπό τήν κουλουρα πού εἶναι δεμένη ἀπό ἓνα μαζάρι(βλ.λ.)καί ρίχνεται μέσα στή θάλασσα μέχρι νά φτάση στό σημεῖο τῆς ξέρας πού εἶναι ντεμένο. Ἐκεῖ “δουλεύεται”ἀπάνω-κάτω πού νά τό ζεντέση ξεμπερδεύοντας το ἢ κόβοντας τό χόρτο ἢ τό κομμάτι τοῦ βράχου πού εἶναι τό ντέμα.//Στρογγυλό σωσίβιο πού ὁ ἄνθρωπος χώνεται ἀπό μέσα του.Εἶναι διακοσμητικό στό ξάρτια τοῦ καϊκιου καί γράφει συνήθως τό ὄνομα τοῦ καϊκιου καί τόν ἀριθμό νηολογίου. _ Ἄλλ.λέξ.Κουλουρόσκοινο.

Κουμαντάρω(ῥ)=διευθύνω,διοικῶ,κυβερνάω(Ἴτ. *comando-dare*)
 παραγ.λέξεις κουμάντο:παρβ.”ἄσ’ τά κουμάντα καί δούλεψε”,”στό
 κουμαντάρισμα δέν τοῦ βγαίνει κανένας”._

Κουμπασσάρω(ῥ)= κυττάζω τόν καιρό ,κάνω ἐκτίμησι τοῦ καιροῦ,τόν
 προβλέπω

Ἐκ τῆς Ἴταλ. *Compasso*=διαβήτης, *compassare*=μετρῶ μέ τόν διαβήτη.Πρβλ:

ἀνέβα βρέ μουτσόπουλο

στό μεσιανό κατάρτι,

νά κουμπασσάρης τό καιρό,

τό τί καιρός φυσάει(ἀπό τό Παργινό τραγ.”Τό ναυτάκι”)

Κούπωμα(τό)=ούσ.πῶμα,σκέπασμα καί πλάκωμα(βάρους)στό
στῆθος(ἄγχος)

Κράζω(ῥ)=Φωνάζω δυνατά καί ξεφωνίζω ἀλλά καί καλῶ
κάποιον.Πρβλ."τόν ἔκραξα τόν ἔκραξα ἀλλά αὐτός δέ μ' ἄκουσε"._

Κρίκος(ὀ)καί κρικέλι(τό)=δακτύλιος χρησιμοποιούμενος γιά διάφορες
δουλειές θαλασσινές(π.χ.κρίκος τῆς ἄγκυρας,κρικέλι τῆς σκόταςκλπ.)

Λαγαρίζω(ῥ)=ξεκαθαρίζω ἕνα ὑγρο,μιά ἀβεβαιη
κατάστασι.Λαγαρός(ὀ):ὀ καθαρός,ὀ ἀμόλυντος._

Λαδιά(ῆ)=ῆ ἐλαιοσοδειά πού εἶναι γιά τήν Πάργα κάθε δεύτερο χρόνο
ἀπό τόν Ὀκτώβριο μέχρι τό Μάρτιο(βλ.καιρούς)//Τό καλάρισμα τῆς θάλασσης
μέ λάδι(βλ.σύνεργα ψαρικῆς)._

Λαμπικάρω(ῥ)=ἀποστάζω τσάμπουρα καί κάθε εἶδος πού μπορεῖ νά
παραγάγη οἶνόπνευμα ἀλλά καί καθαρίζω κάτι.//Λαμπίκος=τό καζάνι πού

γίνεται ή απόσταξις και ἕνα πολύ καθαρό πρᾶγμα πρβλ:”τό καθάρισε και μέ τρινάλι πού ἔγινε λαμπικός”. Ἐλλ.λ.λαμπικάρισμα.//Τό καθαρό λάδι λέγεται “Λαμπίκο” ἀλλά και “Λαμπάντε” ή “Λαπανταρισμένο” πού σημαίνει ὅτι τοῦ ἔχουν κάνει μία-δύο μεταγγίσεις ἀπό δοχεῖο σέ δοχεῖο και καθάρισε. _

Λασκάρω(ῶ)=χαλαρώνω, λύνω. Ἐκ τῆς Ἰτ. *lascare*

.πρβλ:”Λασκάρησε(ή λάσκα)λίγο τό πρυνιό νά βγῶ στ’ μπόντε γιατί δέν βγαίνει”.

Λάσκο(τό)=τό χαλαρό, τό λυμένο. Καί λασκάδο πρβλ. ”καλά

εἶναι λασκάδα τά σκοινιά μή τά παίρνεις ἄλλο”.//Ἐλευθερία.πρβλ.:τοῦδωκε πολύ λάσκο και πήρε τό στραβό τό δρόμο”. Ἐλλ.λέξεις:λασκαρισμένος.

Λειψός(ὸ)=ἔλλιπής, ἐλλειποβαρής, ἀλαφρούς ἀπό μυαλό//Λειψή(ή)και

Λειψό(τό)=ψωμί ή μπομπότα χωρίς προζύμι.

Λάντσα (ή) και Λάντζα(ή)=ἕνα μακρύϊσιο και στρογγυλό ξύλο

διαμέτρου 3-3,5 πόντους ,πλανιαρισμένο καλά πού στήν ἄκρη του τοποθετεῖται

τό καμάκι,ή χερα,ό πινολόγος κ.λ.π.(βλ.ψαρέματα). Έκ τῆς Ἴτ.λέξεως
Lancia=λόγχη,δόρυ._

Μαγάρι=εὐχή=μακάρι,εἶθε νά γίνῃ(Ἴτ.) magari

Μαγαρίζω(ῥ)=ἀποπατῶ,λερώνω ἕνα ἀντικείμενο ἢ,κυρίως,ἕνα
φαγητό.πρβλ."Στό Καμίνι τά νερά εἶναι μαγαρισμένα ἀπό τούς μπόζους""Εἶναι
μαγαρισιά(ἀποπάτημα)ἀπό σκύλο", "Εἶχε δέν εἶχε τό μαγάρισε στά χαρτιά
Μεγαλοπαρασκευατικά", "Πῆγε ξτές τό βράδυ καί μαγάρισε ὄξω ἀπό τήν
πόρτα τοῦ σπιτιοῦ
του". Ἄλλ.λεξ.Μαγάρισμα,μαγαρισμένος,μαγάρα(ἡβρωμερή γυναῖκα)._

Μαγγιόρος(ὁ)=ἐπίθ.ὁ παρά πολύ ἱκανός καί εἰδικός σέ μία δουλειά. Έκ
τῆς Ἴτ maggiore.Σημαίνει καί ἔμπειρος.πρβλ."Ὁ καπετά-Ποστούλης εἶναι
πολύ μαγγιόρος στό κυβέρνημα". Ἄλλ.λ. Μαγγιοροσύνη=μεγάλη
ἐμπειρία,ἱκανότης._

Μαζάρι=(ῥ)=μακρύ,λεπτό καί γερό σκοινί πού χρησιμεύει σάν
ἀπαραίτητοεξάρτημα μιᾶς ψαράτικης βάρκας(βλ.κουλούρα ἄνωτ.Ἐψαρέματα).

Μαζώνω(ῶ)=συγκεντρώνω, συλλέγω *πρβλ.* "Μάζωξε τά καλαδούρια γιατί θά μάς τά μπερδέψη ή σμέρνα πού φέρνω".__

Μαζωχτής(ός)=αὐτός πού μαζεύει.*πρβλ.* ."εἶναι πρώτη μαζώχτρα στίς ἐλθές ἐφτά λάτες τήν ἡμέρα"//Ἐκεῖνος πού μαζεύει ὅ,τι ξένο πρᾶγμα βρῆ και τό κάνει δικό του(κλέφτης κατά κάποιο τρόπο)._

Μαϊνάρω(ῶ)=κατεβάζω.*πρβλ.* "Μαίνα τά πανιά και φοῦντο τίς ἄγκυρες ν' ἀράξουμε". Ἄλλ.λ.*μαϊναρισμα,μαϊναρισμένος Ἑμαϊνάδος.Συνήθως ή προστακτική "Μαίνα"λέγεται και 'Μανια"*

Μακρός(ός)= ὁ μακρύς και "μάκρυτα"=τό μάκρος.*πρβλ.* "Τό πρᾶμμα θά πάρη μάκρυτα δέ σχολάει μέ μιᾶς".-

Μαλάρια(ή)=ή ἐλονοσία. Ἐκ τῆς Ἴταλ. *malaria*

Μαλεφράντζα(ή)=ή σύφιλις *Mal Francese =Γαλλικά κακό*
"μαλεφρατζάρης"ὁ συφιλιδικός.

Μαλιγκόνια(ή)=ή μελαγχολία Έκ τῆς Ἰταλ, *malinconia* προβλ."ἄντε τώρα πού σ' ἔπιασε μαλιγκονία γιά μιά σαπιόβαρκα".
 ὁ
 .μαλιγκονιάζω=μελαγχολῶ. _

Μαναβέλλα(ή)=ὁ στρόφαλος(Γαλλ. *manivelle*)προβλ."Φέρε γύρα τή μανιβέλλα μπᾶς καί σπάση ὁ διάτανος τό ποδάρι καί πάρη μπρός".

Μανούβρα(ή)= χειρισμός ,ἐλιγμός. Ἰταλ. *manovra*

Μανταδόρος(ὁ)=ἀπεσταλμένος ,αὐτός πού φέρνει μία εἰδησι.(μαντᾶτο). Έκ τῆς Ἰταλ.
mandare, mandante

Μαντᾶτο(τό)=ἀγγελία,εἰδησις,μῆνυμα. Έκ τῆς Ἰταλ. *mandare* προβλ."κακά μαντᾶτα τοῦ γαμπροῦ ἢ νύφη κατσιδιάρα".

Μαρόκος(ὁ)=μεγάλο συμπαγές καί λεῖο λιθάρι τῆς θάλασσης. Ἀπό τίς ἰταλ.λέξεις *mare*=θάλασσα καί *rocchio*=πέτρα προβλ."Τοῦ μπῆκε μέ τούς

μαρόκους στό κεφάλι καί τόν σκότωσε”, „Όπως περνάγαμε από τό Φλάρο
κατρακύλησε ένας μαρόκος κι ’ έπεσε μιά όργιά από τή βάρκα”._

Μαουνιέρης(^Ε μαονιέρης)=ό ιδιοκτήτης μιās μαούνας(φορτηγίδας
βάρκας)άλλά περισσότερο εκείνος πού εργάζεται σέ μαούνα(Ίταλ. *maona*).

Μάτια(τά)=οί τρύπες στή μάσκα τής πλώρης του καίκιου άπ ’ όπου
περνάνε οί άλυσσίδες πού είναι δεμένες οί άγκυρες.

Μάτσο(τό)=δεσμίδα,δεμάτι από ίδια πράγματα.Συναφής
λέξις”ματσέτο”(ύποκορ.).πρβλ.”Πήρα ένα μάτσο χανους καί τούς πέταξα στή
θάλασσα για μέλισμα”,”Γιά νά τής δείξω τό σεβντᾶ πού τής έχω τής εστειλα
ένα ματσέττο μανουσάκια”.Έκ τής Ίταλ. *Mazzo*

Μαύρισμα(τό)=τό σούρουπο,τό λυκόφως.πρβλ.”Θά τό ρίξω στόν Κάβο-
Πριόνι τό μαύρισμα μπάς καί άρπάξω κανένα σκύλλο”,”Πᾶμε νά φύγουμε,θά
μαυρίση,όπου νᾶναι καί δέν παίρν’ ή ώρα”.Σχετ.ή Μαυρίζω.

Μερδικό και Μερτικό(τό)=χωρίζω σε μερίδια τό αποτέλεσμα ενός ψαρέματος.πρβλ. "Τά κάναμε τέσσερα μερδικά, ένα αυτός, ένα εγώ, ένα ο Μήχος και ένα ή βάρκα του" (έκεϊνος πού έχει βάρκα, συνήθως παίρνει ένα παραπάνω μερίδιο).

Μερομήνια(τά)=οί δώδεκα πρώτες μέρες του Αύγουστου πού κάθε μια τους αντιστοιχεῖ σε ένα μήνα του επόμενου χρόνου. Ό,τι καιρό θά κάνη κάθε μιά απ' αυτές τίς ημέρες θά κάνη ολόκληρο τόν αντιστοιχο μήνα. Δηλ. Ό Καζαμίας τών θαλασσιῶν. _

Μεσημέρι(τό)=κάνω μεσημέρι=αναπαύομαι μερικές ὥρες του καλοκαιρινοῦ μεσημεριοῦ. _

Μεσόνερα(τά)=τό σημειῶ τών νερῶν πού βρίσκεται σε μέση απόστασι από τό βυθό και από τόν ἀφρό τῆς θάλασσας(π.χ.σε βάθος 10 μέτρων τά μεσόνερα εἶναι στά πέντε)πρβλ. "Τόν ἔγερα, πού λές, τό ρουφιό στά κάργα μεσ' στά μεσόνερα μοῦ τῶκοψε".

Μετζάστρα(ή)=έπιθ.ή μεσίστια σημαία,ποψ' σηκώνεται σέ κάωε γενικόν πένθος._

Μολάω(Ξάμολάω)=άφήνω,έγκαταλείπω(έκ τής Ίταλ) *mollare*
 πρβλ."Μήν άμολα̃ς παραγάδι γιατί δέ σέ προκάνω στά κουπιά", "Μόλα τά
 κουπιά καί τό τιμόνι γιατί θά βάλω μπρός τή μηχανή".

Μονταρω(ῥ)=άνεβαίνω κάπου,άνοιγομαι πρός κάποιο σημειῶ καί στόν
 καιρό αλλά καί προσαρμόζω ἕνα ἐξάρτημα ἢ ἐργαλεί στή θέσι πού
 ἀνήκει(άντίθετα ξεμοντάρω.)πρβλ."Δέν τόν βρίσκεις γιατί μοντάρησε γιά τή
 Ζήβολη", "Κι ' ἐγώ σοῦ λέω:δέν μοντέρνουμε μ' αὐτόν τόν καιρό γιά τούς
 Παξούς", "Μοντάρησε τό πανί στήν ἀντένα νά τό κάνουμε κι ' αὐτό νά
 φτάκουμε μιὰ ῶρ ' ἀρχήτερα"~ Αλλ.λ.Μοντάρισμα(τό),μοντάδος(ῶ) καί
 μονταρισμένος. Ίτ *montare*

Μορόζος(ῶ)=άγαπημένος,έρωμένος(έκ τής Ίτλ. *amoroso*)

Μοστράρω(ρ)=παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω κάτι ἢ καί τόν ἑαυτό μου.πρβλ. "Μᾶς μοστράρει κι ' αὐτός γιά σπουδαῖος ἄνθρωπος. Ἄλ.Μόστρα, ἀπό τήν ἰτ. *mostra, mostrare*

Μουλαρία(ή)=τά ἀγυιόπαιδα.Συναφεῖς λέξεις: Ἄλαναρία, τσέτα(Ἄλβαν. ἀντάρτες).

Μμουράγιο(τό)=ὁ παραλιακός τοῖχος(κρηπίδωμα) πού χωρίζει τή θάλασσα ἀπό τή στεριά ,προστατεύοντας τήν τελευταῖα καί χρησιμοποιούμενο γιά ἐπιβίβασι,φορτοεκφόρτωσι κ.λ.π.(ἐκ τῆς Ἰταλ. *muraglia*)

Μουργιόνι(τό)=τοῖχος(μανδρότοιχος, τοῖχος τοῦ σπιτιοῦ .)Ἀπό τήν Ἰταλ. *muro* .πρβλ. "Τό σπίτι αὐτό θά γκρεμιστῆ τά μουργιόνια του εἶναι παληά. _

Μούντζα(ή)=χειρονομία ἀποδοκίμασίας. Ἐπιδεικνύεται ἢ παλάμη τοῦ ἑνός ἢ καί τῶν δύο χειρῶν μέ τεντωμένα τά δάκτυλα πρὸς τό πρόσωπο τοῦ ἀποδοκιμασμένου προσώπου,συνήθως μέ τίς λέξεις:"Να, ὄρσε, πάρτα, πάρτα νά μή στά χρωστάω. Ἐκτός ἀπό ἀποδοκίμασία δείχνει περιφρόνησι καί σάν κατάρα νά πάη στραβά ἢ δουλειά τοῦ ἀποδοκιμασμένου προσώπου.

Μοῦτρο(τό)=τό μπροστινό μέρος ενός αντικειμένου,ζώου,ψαριοῦ,ἀλλά καί τοῦ ἀνθρώπου πρβλ. "στό μοῦτρο τῆς ξέρας τοῦ Κάστρου βρῆκα χτές τό βράδν δύο μανόπολες", "ὅταν τό φαγκρί ἔχει στό μοῦτρο του ἕνα ἐξώγκωμα λέγεται κορωνᾶτο".//ἀνθρωπος κακοῦ χαρακτήρος πού λέγεται καί βρωμόμουτρο,παληόμουτρο ἢ σκατόμουτρο.Μουτρίζω (ῥ)=ἔρχομαι πρὸς ἕνα σημεῖο.Παίρνω μοῦτρο=γυρίζω ἕνα πρᾶγμα ἢ ζῶο μέ τό μοῦτρο πρὸς ἑμένα.πρβλ. "Σκιάχτηκα ὅπως εἶδα τό δελφίνι ποῦ μοψῖτρισε κατ' ἀπάνου", "τραβοῦσα ἀγάντα τό παραγάδι γιά νά τίς πάρω μοῦτρα τῆς συναγρίδας μπᾶς καί μοῦ ξαγκιστρωθῆ". "Δέν μπαίνω στή βάρκα σου γιατί ἔχεις μέσα κι ' ἐκεῖνο τό βρωμόμουτρο.

Μοῦτσος(ό)=ὁ ἀνειδίκευτος ναυτικός ,πού κάνει τίς πιά βαρειές δουλειές (φασσίνα,ἀνέβασμα στά κατάρτια κ.λ.π.)ἐκ τῆς Ἰταλ. Μοτσο

Μπάγκα(ή)=τό τιμεντένιο συνήθως τραπέζι πού ἐπάνω του βάζουν στήν ψαραγορά καί πουλᾶνε τά ψάρια καί Μπαγκαδόρος αὐτός πού πουλάει ψάρια._

Μπάζω (ῥ)=κάνω νερά ,δημιουργῶ ρεῦμα ἀέρος ,πρβλ. "Ἡ βάρκα μπάζει νερά ἀπ' τά ψηλά ", "Ἐμπασε μαϊστράλι".

Μπάζα(ρ)=ένα μεγάλο ποσό από χρήματα ή αξίας
 αντικείμενα. ρπβλ. "Βάρεσε κάπου εκατό δκάδες σάλπες και κάνανε γερή
 μπάζα". *Μπάζα(τά)*=ποσότητα από αχρηστα,οικοδομικά κύριως υλικά.

*Μπαλαοῦρο(τό)*καί ὁ μπαλαοῦρος=τό φόρτωμα ενός σκάφους μέ πολλά
 πράγματα πού ἔχουν λίγο βάρος καί πολύ ὄγκο,μέ ἀποτέλεσμα νά εἶναι
 ἐπικίνδυνο τό σκάφος ἀπό τρικυμία καί ἀέρα.ρπβλ."Δέν εἶμαι φορτωμένος πολύ
 ἀλλά δέ μοντέρνω γιατί ἔχω μπαλαοῦρο"//Τό κρατητήριο τοῦ
 πλοίου.πρβλ."Μετά τόν καυγαῖ ὁ καπετάνιος τούς ἔκλεισε δύο μέρες νηστικούς
 στό μπαλαοῦρο."

Μπαντιέρα(ή)= Ἡ σημαία. Ἐκ τῆς Ἴταλ. *bandiera*

Μπαρκάρω (ρ)=ἐπιβιβάζομαι σ' ἕνα σκάφος σάν ταξειδιώτης,ἀλλά κυριώς
 ὡς ναύτης κλπ γιά ἐργασία.πρβλ."Μπαρκάρισε γιά τήν
 Μασσαλία""Μπαρκάρισε σ' ἕνα Ἑγγλέζικο"(Ἴτ. *imbarcare-imbarcagione*)

Μπαρμπερῖνος(ό) καί Άλτζερῖνος=άνθρωπος μέ πειρατικό χαρακτήρα
 άπραγος καί κλέφτης(σάν τούς παλιούς Άφρικανους πειρατῶς πού έλεηλατοῦσαν
 ὄλη τή Μεσόγειο.)

Μπάρος(ό)=ένα καθαρό μέρος τοῦ βυθοῦ στρωμμένο μέ ἄμμο,πού
 βρίσκεται ανάμεσα σέ ξέρες ἢ θαλασσια φυτά (φύκια κ.ἄ),εῖναι συνήθως
 ψαρότοποι καί κατάλληλα μέρη γιά ψαροκόφια. _

Μπαρούφα(ή)=καυγῶς.(έκ τῆς Ἴτ. *Baruffa*)πρβλ. "Έγινε μπαρούφα στό
 καφενέ καί μαζώχτηκε κόσμος". _

Μπασιά(ή)=πλημμυρίς .πρβλ. "ό καιρός πάει γιά χάλασμα γιατί τά
 νερά εῖναι μπασιά (ἢ ἔχει μπασιά).//Ο Γιώργης γιορτάζει σήμερα καί ἔχει
 μπασιά (ένν. από κόσμο). _

Μπάσταρδος(ό)άλλά καί

Μπαστί(τό),Μουλόςπαρμα(τό),Μούλικο(τό),Μουῖλος(ό)=νόθος.Άπό τίς Ἴτ.λ.
bastardo ἢ *mulo* =νόθος. καί από τίς πίο βαρειές βρισιές. _

Μπατάρισμα(τό)(ή Μπατέρνω και μπατάρω)=τό αναποδογύρισμα ενός αντικειμένου, ενός σκάφους, τό γύρισμα του καιροῦ, τακτικῆς, ἐκφράσεως, πεποιθήσεων. πρβλ. "Ὅπως πήγε νά βάλῃ τό βαρέλι, μπατάρισε ἡ βάρκα κι ' ἔπεσε στή θάλασσα", "Μπατάρισε λίγο τό κοφίνι νά δοῦμε τι ψάρια πιάκαμε", "Ὁ καιρός μπατάρισε στό γαρμπῆ", "ὕστερα, σάν εἶδε τά σκοῦρα τή μπατάρισε τήν κουβέντα", "Ὁ Κλήσ τό μπατάρισε, ἔγινε Βεντζελικός". Ἄλλ.λ. μπατιμέντο, μπατάρισμα, μπατάδος. _

Μπάτης(ό)=σιγαλινό, δροσερό και εὐχάριστο ἀεράκι(βλ.κατεβατόπού εἶναι πιό εὐχρησθη λέξις). _

Μπάτει=προστ.(βλ.μπατάρισμα)πρβλ. "Δῶσε ἓνα μπάτι του πανιοῦ στό σοβέντο γιά νά καργάρη καλλίτερα". _ Ἄλλ.λ. Μπάτι (τό)=μπατάρισμα(βλ)

Μπατουνάδα(ή)=καντάδα, νυχτερινό τραγούδι στους δρόμους μέ ὄργανα ἢ χωρίς .πρβλ. "Χθές τό βράδυ βγήκαμέ μπατουνάδα μέχρι τά χαράματα".

Μπιστιοῦ(τό)=ἐπι.ἐπι πιστώσει,βερεσέ.Πολύ γνωστή λέξις πού δέν χρησιμοποιεῖται στήν Πάργα.Εὐχρηστη στους Παξούς ,Κέρκυρα κλπ.”

Μποναβεντούρα(ή)=εὐχή:καλή τύχη..Ἀπό τή σύνθεσι τῶν Ἰτ.λέξεων:
buona & *arrentura*

Μπονόρα=ἐπίρ.χαράματα βαθειά.(Ἰταλ *buon'ora*)πρβλ.”Νά σηκωθοῦμε μπονόρα-μπονόρα γιά νᾶμαστε ἀπικο μέ τό σκάσιμο τοῦ ἡλιοῦ”, ”Γιατί σκώθηκαν μπονόρα σήμερα;Μπονόρα τό λές ἐσύ πού βγήκε ὁ ἥλιος δύο ὀριές;”.

Μπόρα(ή)=ἰσχυρή καταιγίδα μέ νότιο ἀέρα καί δυνατή βροχή
(βλ.καιρούς)._

Μπόντες(ὀ)=ή ξύλινη ἀποβάθρα καί κάθε κατασκεῦασμα ἀπό ξύλινα παλούκια χωμένα στό βυθό καί στρωμένα μέ σανίδια γιά νά διευκολύνη τή μεταβίβασι καί ἀποβίβασι στά καικια.Ἀπό τήν Ἰταλ. *ponte*

Μπόρμπολας(ό)=θαλασσινός κοχλίας(βλ.ψάρια)//Τό ὄστρακο ἑνός
 μεγάλου μπόρμπολα πού χρησιμοποιεῖται γιά σινιάλα. Ἄφοῦ βραστῆ καί
 ἀφαιρεθῆ τό κρέας του, σπάζεται λίγο στήν κορυφή καί μέ εἰδικό φύσημα ἀφήνη
 ἕνα ἦχο βαρύ καί εὐδιάκριτο σέ ἀρκετά μίλια, ἰδιαίτερα στή θάλασσα.
Borbogluore=ψιδυρίζω, θορυβῶ

Μπουγέλος(ό) καί Γκουβᾶς(ό)=ὅτι καί ὁ γκουβᾶς τῶν πηγαδιῶν. Εἶναι
 ἀπαραίτητο ἐξάρτημα γιά ἕνα καῖκι, γιά τό πλύσιμο τῆς κουβέρτας στή
 θάλασσα κλπ. Ἐχει πάντοτε μικρό σκοινάκι ὅσο φτάνει γιά νά παίρνη νερό ἀπό
 τήν θάλασσα. _

Μπούγιο=ὄγκος πολὺς χωρὶς ἀνάλογο βάρος(βλ. Ἑμπαλαοῦρο)//βράσιμο-
 Μπουγιάρω(ό)=βράζω. _

Μπούκα(ή)(ό.μπουκάρω καί μπουκέρνω)=εἴσοδος, στόμιο, τρύπα.(Ἴταλ.
bocca & *bucco*)πρβλ:”Τρακάρησε στήν ξέρα τῆς Μπωγωνιάς καί τοῦκανε κάτι
 μποῦκες πού χωράνε ἄνθρωπο”, ”Τόν ἀπαντήσαμε τό πρωί ὄξω ἀπό τήν μπούκα
 τῆς Σπλάντζας”//, Μπούκα φέρμα(Ἴτ *bucca ferma*)ἀπλησίαστο
 λιμάνι. Ἄλλ.λ. Μπουκαδούρα, μπουκωμένος. _

Μπουκοῦνι(τό)=κομματάκι(Ίταλ. *Boccata*=μπουκιά)ρβλ. "Τόκανε
μπουκούνια καί τό πέταξε στή θάλασσα"._

Μπουναμῆς(ό)=Τό Πρωτοχρονιάτικο δῶρο ἀλλά καί κάθε δῶρο
ἀναπάντεχο(Ίτ *abbuonamento*)ρβλ "Τοῦρθε σάν μπουναμῆς τό τσέκι ἀπό τήν
'Αμέρικα"._

Μπουνάτσα(ή)(ό.Μπουνατσάρω)=ή γαλήνη τῆς θάλασσας, ἄπνοια
ρβλ,μέ κάλμα,καίτσα)ἐκ τῆς Ίταλ *bonaccia* ρβλ. "Ὁ καιρός
ἐμπουνατσάρησε", "Ἄν τό πάη στή μπουνάτσα, πάει καλά."

Μπουρδέττο(τό)καί κακαβιά=Συνηθισμένο Παργινό καί
γενικότερα ψαράτικο φαγητό.Γίνεται ἀπό κάθε εἶδους
ψάρια,κρεμμύδι,ντομάτα,πιπέρι κόκκινο κλπ. πού πρέπει ὅλα μαζί νά πέσουν στό
τσουκάλι(πήλινο δοχεῖο)καί νά βράσουν μέ ἀνάλογο νερό. Ὅσο πιά μεγάλη εἶναι
ή ποικιλία τῶν ψαριῶν τόσο μεγαλύτερη ἐπιτυχία
ἔχει(ράζιες,μπαρμπουνάκια,σκυλλόψαρα,πετρόψαρα)

Μπούσουλα(ή)καί Μπούσουλας=πυξίδα(Ίταλ. *bussola*) χάνω τόν
 μπούσουλα= χάνω τήν αὐτοκυριαρχία,τό θάρρος,δέν ξέρω τί νά κάνω.

Μπουχτίζω(ή)=χορταίνω,κορώνω,ἀηδιάζω ἀπό τό πολύ
 φαγητό.πρβλ."Τό μπούχτησα ψάρι,ψάρι κάθε μέρα".Άλλ.λ. μπουχτισμένος._

Μπρατσόλι (τό)=τό χερούλι ενός ἀντικειμένου.Ίτ. *braccio* =χερούλι
 Μπριά καί Πριά(ή):βλ.σύνεργα ψαρικῆς._

Μπρούμητα=ἐπίρ.τό πέσιμο μέ τά μούτρα,πρηγῆς θέσις

Μῶλος(ή)=οὐσ.ή προκυμαία._

Μαλοῦπα(ή)=ὀνομασία ἀπό διάφορα χορτάρια πού φυτρώνουν στά ὑφαλα
 τῶν σκαφῶν πού εἶναι καιρό καί πού ἐμποδίζουν τό
 πλεύσιμο

Νάρκα(ή)=ούσ.ή θαλασσινή νάρκη αλλά και ή έκρηκτική ύλη της,πού χρησιμοποιεΐται από τούς δυναμιτιστάς για νά φτιάχνουν τά μπουρλότα τους.Κατά τήν κατοχή είχαν ποντιστή από τούς Γερμανούς πάρα πολλές σέ ὄλο τό κανάλι.Διάφοροι τίς ἔβγαζαν ἔξω(περισσότερο ἐκεῖνες πού κοβότανε ή ἄλυσίδες τους)καίπαίρνανε τήν έκρηκτική ύλη ἀφοῦ ἀχρήστευαν τόν πυροδοτικό μηχανισμό.

Ναῦλος(ό) καί Ναῦλα(τά)=ἀντίτιμο εἰσιτηρίου καίικιοῦ βαποριοῦ καί,περισσότερο,ἀντίτιμο μεταφορικῶν ἐμπορευμάτων.

Νετάρω(ῶ)= καί νετέρνω
 =έτοιμάζω,καθαρίζω,ξεμπλέκω,τελειώνω.πρβλ. "Ὅποτε θέλεις φεύγουμε τά νετάρισα ὄλα", "Δυό μπουγέλους νερό ἀκόμα καί εἶναι νέτα(καί νέτη)ή κουβέρτα", "Έχω ἀπό τό πρωί νά νετάρω τοῦτο τό παληοπαράγαδο", "Τράβα ῥίτα,τό μέρος εἶναι νέτο". Ἴτ.netare._

Νέτος(ό)=ἔτοιμος,ξεκαθαρισμένος,τελειωμένος._ Ἴτ Neto

Νιονιό(τό)=ούσ. τό μυαλό,ή γνώσι.πρβλ."Δέν ἔχεις νιονιό μαῦρε μου,γέρος ἄνθρωπος νά παίξης λιόμπα".

Νιτερέσσο(τό)=τό ἐνδιαφέρον,τό συμφέρον(ἴτ *interesso*) πρβλ."Μη μπαίνεις στά νιτερέσσα μου,σέ παρακαλώ."

Νογάω(ῶ)=καταλαβαίνω, ἐννοῶ,μπαίνω στό θέμα._

Νόνος(ό)=ό πάππος *nonno*

Νότα(ή)=εἰδήσις,μαντᾶτο μέ σημασία τελεσιγραφική.πρβλ."Τοῦστειλα νότα,κάτσε καλά μαζί μου γιά νά ἔχουμε τή φιλία μας". Ἴτ= *nota*

Νοῦνος(ό)=ἀνάδοχος._

Ντάνα(ή)=τό βάλσιμο στή σειρά κι ' ἀπανωτά ὠρισμένων ὁμοειδων πραγμάτων πρβλ.ντάνα ἀπό σακκιά,ντάνα ἀπό ξύλα,σανίδες κλπ.

Ντεκλαρέ=φανερά, ν' ακούνε ὄλοι. Ντεκλαρατσιόν=δήλωσις ἐκ τῆς Ἰτ.

Dichiarazione-Γαλλ. ρ.= *declarer*

Ντέμα(τό)=τό κόλλημα τοῦ παραγαδιοῦ, τονιάς κλπ. στόν πάτο(σέ ξέρα, φύκια)πού δέν βγαίνει μέ τό τράβηγμα μονάχα. Τήν πετονιά ὁ ψαράς τήν ἀφήνει μήπως πιαστῆ κανένα ψάρι καί τήν ξεντέσει, ἐνῶ γιά τό παραγάδι μετακινεῖ τή βάρκα καί τό τραβάει ἀπό ὅλες τίς κατευθύνσεις. Ἄν δέν ξεντέση, τότε χρησιμοποιεῖ κουλούρα(βλ.λ.) Ἄν δέν ξεντέση καί πάλι πιάνει τό παραγάδι ἀπό τήν ἄλλη μεριά καί παίρνει πρὸς τό ντέμα, διαφορετικά τραβάει μέχρι νά τό κόψη, βλαστημάει, μουντζώνει καί φεύγει. _

Ντένω(ῶ)βλ. ντέμα. //συναντῶ ἕναν ἄνθρωπο πού μέ ἀπασχολεῖ μέ τήν πολυλογία του, μπλέκω μέ κακές παρέες, σέ ἀποτυχημένο συνεταιρισμό κ.ἄ. Ἄλλ.λ. ντεμένος, ντεσίδια καί ντέματα.

Ντερέκι(τό)=ὄρθος, στητός, παλουκωμένος. πρβλ. "ἄει στό γεροδιάολο πού μουκατσες ντερέκι καί μουκοψες τόν ἥλιο". Ἰτ. *diretto* & *diritto*

Ντερλικώνω-ομαι(ρ)=τρώγω κατά κόρον. _πρβλ”Ερριξε στήν πληγωμένη του μέχρι πού τήν ντερλίκωσε”.

Ντέσιμο(τό)=τό συναπάντημα μέ άερικά και ξωτικές,πρᾶγμα πού ἔχει σάν συνέπεια τό χάσιμο τῆς λαλιᾶςκ.ᾶ.πρβλ”Μπᾶ πού νά ντέσης”._

Ντιβερτίρω(ρ)=διασκεδάζω,τό ρίχνω ἔξω. Ἴταλ. *directire* , *directimento*
 Ντοκουμέντο & Δεκουμέντο(τό)=ἔγγραφο ἀποδεικτικό,στοιχεῖο(Ἴταλ.
documento)

Ντουάνα(ή)=τό τελωνεῖο ἀλλά και τό λαθραῖο τσιγαρόχαρτο.Ἀπό τήν Ἴταλ. *dogana, doganiere* =ντουανιέρης:τελωνοφύλακας,τελωνειακός γενικά._
 Ντοῦρος(ό)=ἐπίθ.σκληρός,ίσχυρογνώμων,ἀμετάπειστος,ξεροκέφαλος,ντερεκωμένο
 ς(βλ.λ.)Ἀπό τήν Ἴταλ *duro* ._

Ξαγκιστρώνω(ρ)=βγάνω τό ἀγκίστρι ἀπό τό ψάρι ἢ τό ψάρι ἀπό τ’ἀγκίστρι.πρβλ.”Ξαγκίστρωσε τή σμέρνα και βγάλτη ἀπό τήν κόφα γιατί δά κἀνη μαλλιᾶ-κουβάρια ὄλο τό παραγάδι”,//-ομαι=ὄταν κάτι ξαγκιστρώνεται μόνο του(μέση φωνή)πρβλ.”Μοῦ ξαγκιστρώθηκε στό γράδο ἕνα φαγκρί ἑφτά

όκάδες, φαίνεται ἦταν πιασμένο ἀπό τά
χειλία. Ἄλλ.λ. ξαγκιστρωμένος, ξαγκίστρωμα.

Ξακρίζω(ῥ)=πιάνω τήν ἄκρη, πηγαίνω πρὸς τό γιαλό. πρβλ. "Τώρα τό
Γενάρη εἶναι ἐποχή πού ξακρίζουνε τά λαυράκια καί γεννᾶνε".

Ξαμολιέμαι(ῥ)βλ. ἀμολιέμαι.

Ξάρτια(τά)βλ. Ἄρμενα. _

Ξέρα(ή)=Ἀπομονωμένος βράχος μέσα στή θάλασσα πιο ψηλός ἀπό τόν
ὑπόλοιπο βυθό, πού εἶναι λίγο κάτω ἀπό τόν ἀφρό ἤκαί ἐξέχει ἀπ'
αὐτόν. Δηλαδή λέγονται ξέρες καί οἱ ὕφαλοι καί οἱ σκόπελοι. Οἱ ξέρες εἶναι
πάντα ἐπικίνδυνες γιά τά πλωτά καί περισσότερο σέ περίπτωσι
φουρτούνας. Γενικά εἶναι σπουδαῖοι ψαρότοποι.

Ξερνάω(ῥ)καί ξερνοβολιέμαι=κάνω ἐμετό, κυρίως ἀπό ναυτία. _

Ξεμακραίνω(ῥ)=ἀπομακρύνομαι ἀπό κάποιο σημεῖο. Ξέμακρος.

Ξεμπαρκάρω(ῥ)=βγαίνω ἀπό ἕνα σκάφος στή στεριά καί, κυρίως παύω νά εργάζομαι σ' ἕνα σκάφος. Ξέμπαρκος(ῶ).

Ὀβδέλλα(ή)=Δόλωμα πού πιάνεται μαζί μέ ἡ γλύτσα(βλ.λ.)

Ὀργιά ὀριά(ή)=τό ἄνοιγμα τῶν δύο χειρῶν σάν μέτρο μακρῶς, ἐνάμισυ μέτρο περίπου, πρβλ. "Στό στόρο τό βάθος εἶναι ἀπό σαράντα ἴσαμε ἑξήντα ὀριές", "Τά δίχτυα μου εἶναι ἑκατόν πενήντα ὀργιές". //ὀργιές=ἡ ἐλευθέρη κολύμβησης, ἀλλά μέ τό κεφάλι ἔξω ἀπό τό νερό(ἄχι τό κρούλι)._

Ὀρντιάντσα(ή)=ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι στήν προσωπική ὑπηρεσία ἑνός ἄλλου. Κυρίως οἱ στρατιῶτες πού ὑπηρετοῦν ἀξιωματικούς(τσανάκια)πρβλ. "Μεγάλωσε ἡ δουλειά του τώρα μοῦ θέλει καί ὀρντιάντσα(Ἰταλ. λέξις ἀπό τήν ὁποία προέρχεται= *ordinanza*)

Όρντινο(τό)=ή διαταγή πρβλ. "Τί ὀρντινο εἶν' αὐτό πού κολλησανε, γιά διαβασέ το μου πού δέν ξέρω".- Ἰταλ *ordinare,ordine* .

Όρτσα(ή)=Τό λοξόδρομημα τοῦ σκάφους ἀπό τήν κανονική του πορεία. Όρτσα λά πάντα(ή λά μπάντα)=ή μανούβρα μέ τήν ὁποία λοξοδρομώντας ἡ βάρκα(ή τό καϊκι),τό πανί της ἀπό τή μιά μεριά πού βρίσκεται,πηγαίνει ἀπότομα στήν ἄλλη ἀπό τό φύσημα τοῦ ἀέρα.Εἶναι δύσκολη μανούβρα καί εὐκολο τό μπατάρισμα ὅταν φυσάει δυνατός ἀέρας. _

Όρτσάρω(ῥ)=πλαγιοδρομῶ(βλ.ἀνώτ.) Ἰταλ. *orzare*

Όστρέλλα(ή)=σιγανή μαλακιά ὄστρια(βλ.λ.)

Παίρνω(ῥ)=λαβαίνω,δέχομαι./-τά παραγάδια=μαζεύω τά παραγάδια ἀπό τή θάλασσα,ἢ τά δίχτυα ἢ τό κουλουρόσκοινο κλπ.

Παλαντζάρω καί παλαντζέρνω καί
μπαλαντζάρω=ῥ.ταλαντεύομαι,ἀμφιρρέπω. Ἰτ *billanciare* πρβλ. "Τούτη ἡ βάρκα εἶναι πολύ στελάδα καί παλαντζάρει, τό νοῦ σας μή πνιγῆτε". "Παλαντζάρει ἀκόμα,δέ μπόρεσε νά πάρη μιάν ἀπόφασι". _

Πάλος(ό)=μεγάλο παλοῦκι(Ίταλ. *ralo*)πρβλ. "Οί πάλοι αὐτοί εἶναι ἐλγά,θά τούς μπήξουνε μέ τή γάβρια στό μπόντε πού χάλασε".

Πανωπροῖκι(τό)=χρήματα,ἀντικείμενα ἢ ἀκίνητα πού παίρνει ἕνας γαμπρός ἐκτός ἀπό τά συμφωνημένα καί μέ τή θέλησι τῶν πεθερικών του ἢ μετά ἀπό εκβιασμό.Πρβλ. "ἐκτός ἀπό τίς ἐληές στά "Γλούπια"τοῦ ζητάει καί χιλιάρικα γιά πανωπροῖκι", "Τί παράπονα νᾶχη αὐτός πού τοῦ δώκανε προικιά κι ᾽ἀπανωπροίκια".

Παπόρι(τό)=ἀτμοκίνητο πλοῖο(*vafore*= ατμός)._

Παραβγαίνω,παραβγάζω καί παραβάνω=συναγωνίζομαι μέ ἄλλους στό κολύμπι,στίς βάρκες μέ πανιά ἢ μηχανές κλπ.Πρβλ. "Ἄν εἶσαι ἄνδρας,ἔλα νά τό παραβγάλουμε", "Δέντά παραβάνει μέ τή βάρκα μου γιατί τόν ἀφήνω πίσω καί θά τοῦ βάλουν τόν ἀέρα ἀπ' τήν παραλία".

Παλαμέντο(τό)=λογοδιάρροια,ἀκατάσχετη πολυλογία καί φλυαρία(Ιτ *parlamento* =βουλή, *parlamentario*=βουλευτής)

Πάρσιμο(τό)=τό σήκωμα τῶν παραγαδιῶν διχτυῶν κλπ._

Πάρτη (ή)=τό μέρος(Ἰτ. parte)πρβλ."Αὐτό δέν τό παίρω γιά πάρτη μου ἀλλά γιά τόν ἀδερφό μου", "Κί ὁ καθένας νά κοιτάξη γιά πάρτη του".

Παρτινέββελλος(ὀ)=τό ἀφεντικόν,ὀ νοικοκύρης.Πολύ γνωστή ἀλλά ὄχι εὐχρηστή λέξις πού χρησιμοποιεῖται κατά κόρον εἰς τούς Παξούς,Κέρκυρα. Ὁ Παργινός ἀρκεῖται σ' ἓνα"Κύριος-ριε,Κύρ ' "καί δέν κάνει περιττές φιλοφρονήσεις,τεμενάδες καί δουλοπρεπεῖς κινήσεις._

Πασάλειμμα(τό)=πρόχειρο,βιαστικό,ἄτεχνο βάψιμο,κατράμα.

Πασσαπόρτι(τό)=διαβατήριο(Ἰτ. passa-porte)

Πάσσαρα(ή)=εἶδος πλοῖου(βλ.πλωτά)._

Πάστρα(ή)=καθαριότητα,καθάρισμα.Παστρεύω=καθαρίζω.Παστρεμένος=ό
καθαρισμένος,Παστροῦ=ή καθαρή και νοικοκυρά γυναίκα._

Πατάω και πατώνω(ῥ)=ὅταν πέφτω σέ τέτοιο βάθος τῆς θάλασσας
πού νά μπορῶ νά πατάω ὄρθιος.Τό ἴδιο και”πατώνω”πού χρησιμοποιεῖται ἐπί
πλέον ὅταν κάποιο ἀντικείμενο ἔφθασε στό βυθό.πρβλ.”Ἀμόλυσα σαράντα
ὄργιές καλαδοῦρι και ἀκόμα νά πατώση”,,”Ἄν δέν μάτιζα και τό μαζάρι δέν
πάτωνε ἡ ἄγκυρα”.

Πάτος(ό)=ὁ βυθός τῆς θάλασσας,τό κάτω μέρος ἡ βάση κάθε
ἀντικειμένου._

Πατρωνάρισμα(τό)=τεχνικό δε+σιμο σφιχτά μέ ψιλὸ σκοινί ενός
ἄλλου χοντρότερου γιά νά ἐνισχυθῆ ἡ μιᾶς σπαρμένης ἡ ραγισμένης λάντσας
κλπ.Οἱ ἄκρες τοῦ μικροῦ σκοινιοῦ χώνονται ἀπό μέσα ἀπό τίς βόλτες και δέν
λύνεται τό πατρωνάρισμα(Ἰταλ. *patrone*)=προστάτης

Πάω(ῥ)=πηγαίνω ἀλλά συνήθως” τό πάω,τό πάει”=τρέχει πολύ,ἔχει ταχύτητα πρβλ.”Τό πάει πολύ μέ τήν καινούργια τή μηχανή”.

Πελαγίσιος(ὁ)=αὐτός πού ἀνήκει στό πέλαγος(ἐπίθ.)πρβλ.”Ἀγέρας πελαγίσιος”,”Κύματα πελαγίσια(ἢ τοῦ πελάγου)”._

Πέλαγος,πέλαος καί πέλαο(τό)=ἡ θάλασσα,ἡ ἀνοιχτή θάλασσα ἔξω ἀπό τό λιμάνι.Πρβλ”Μαύρισε τό πέλαο”,”Τά πέλαγα εἶναι φουρτουνιασμένα”

Πελαγώνω(ῥ)=πέφτω στή θάλασσα,βρέχομαι ἀπό θάλασσα,βρίσκομαι σέ ἀμηχανία.Πρβλ.”Ἄν δέν παλαγώσης δέν γίνεται δουλειά(πρέπει τουλάχιστον νά βγάλῃς τά παπούτσια καί νά μπῆς στή θάλασσα)”,”Τώρα αὐτός τάχει χαμένα,πελάγωσε καί δέν ξέρειο τί νά κάνῃ”._

Πεσκάδα(ἡ)= τό ψάρεμα(Ἰταλ pescare-pescata)Πρβλ.”Καλή πεσκάδα”,”Πῶς πῆγε ἡ πεσκάδα σας σήμερα;”

Πέρασμα(τό)=τό πιο κοντινό σημείο και πιο εύκολο για να περάσης από βράχο σε βράχο κλπ.//Τό σημείο από τό όποιο περνᾶνε χάρις.πρβλ. "Από τόν κάβο Πριόνι και μέσα εἶναι πέρασμα τῶν γόφων"._

Περαταριά(ή)=σκάφος ἢ σχεδία πού εἶναι προορισμένο για τή μεταφορά ἀνθρώπων και πραγμάτων από τήν μιά στήν ἄλλη ενός πορθμοῦ._

Πεταχτάρι(τό)=Σύνεργο ψαρικῆς για τό ψάρεμα πετρόψαρων, σαργῶν,λαυρακιῶν κλπ.Εἶναι μακρὺς σπάγγος μέ δύο-τρία ἀγκίστρια και βολιά.Πετιέται από τό γιαλό μέ περιστροφική κίνηση ὅπως ἡ σφεντόνα._

Πετονιά(ή)=ὄ,τι και τό πεταχτάρι._

Πέτσα(ή,τά)=τό πεσί.τό δέρμα, ἢ κροῦστα πού πιάνουν τά γλυκά,γάλα,γιαοῦρτι.//Μεγάλα κομμάτια(βλ. Ἴταλ. pezzo)ἀπό βράχια τοποθετημένα μέ μπίγα σε σχῆμα βραχίονος σ' ἓνα λιμάνι για να σπᾶνε τήν ὁρμή τῶν κυμάτων._

Πεῦκο(τό)=φύλλα καί ρετσίνι ἀπό πεῦκο πού βράζεται σέ καζάνι καί μέσα βάζουν τά δίχτυα καί παραγάδια γιά βάψιμο(Γίνονται πιό ἀνθεκτικά στήν ἀλμύρα τῆς θάλασσας)._

Πιάνω(ῥ)=κρατῶ.παίρνω κλπ.(ἔπιακα,θά πιάκω)πρβλ. “ἔπιακα ψάρια”, “πιάνω κάβο”, “μ’ ἔπιασε(καί μ’ ἔπιακε)ἡ θάλασσα”, “ἔπιασε θάλασσα”.

Πιθαμῆ(ῆ)=σπιθαμῆ(τό ἄνοιγμα τῆς παλάμης).Χρησιμοποιεῖται σάν μονάδα μετρήσεως. “Δυό πιθαμές (καί πεθαμές)πιό κεῖ ἦταν καί δέν τῶεῖδα”, “αὐτηνῆς τῆς βάρκας τῆς λείπει δυό πιθαμές μάκρος”._

Πίκουλος(ό)=ἐπίθ.μικρός(Ἰταλ piccolo)._

Πιλοτάρω(ῥ)=κυβερνάω ἓνα σκάφος γιά νά περάσω ἀνάμεσα ἀπό ξέρες ἢ νά τό φέρω ἀπό τή μπούκα τοῦ λιμανιοῦ στήν ἀποβάθρα.Πιλότος(ό)ἡ ιδιότης ἢ λιμενικός πού γνωρίζει ἓνα λιμάνι καί πιλοτάρει τά πλοῖα πού οἱ κυβερνήτες τους δέν ξέρουν τά νερά.

Πιτσιλισμα(τό)= τό έλαφρό βρέξιμο από σταγόνες νερού που φέρνει έλαφρό αεράκι ή κυματάκι(βλ. άνεμοῦρα και άνεμόβραχο).Και πριτσιλισμα. Ρ.πριτσιλάω.

Πλέϊ (τό)=πρόσθιο κολύμβημα(ή τό σκυλάκι).Πρβλ..//”Έμαθε πλέϊ.Πάλι μοναχός του από τό Μπουντο στόν Άμμοπούλη”.

Πλέω(ρ)=ταξιδεύω μέ σκάφος και κολυμπάω.//Γιά τό σκάφος που έχει βύθισμα λέγεται ότι πλέει πολλά νερά(βλ.θαλασσώνω-μένος)και έπομένως είναι πιό εύσταθές.Πρβλ.”Τό καιίκι του καπετάν-Μήτσου πλέει πολλά νερά και δέ διπλαρώνει στό μπόντε”.

Ποδίζω(και μποδίζω ή μποδάω)(ρ)=όταν μέ ένα σκάφος δέν μπορώ να περάσω κόντρα σ’ έναν καιρό και αναγκάζομαι να γυρίσω.Πρβλ”Τόν έκανε τό σιρόκο ξεϊδι και δέν μπορέσαμε να μοντάρουμε,ποδίσαμε και τό πήγαμε στοῦ Μοῦρτου”.Είναι ύποτιμητικό τό πόδισμα για έναν καπετάνιο,γιατί δείχνει ότι φοβήθηκε ή ότι δέν ήξερε να κουμπασάρη τόν καιρό.

Ποντζάρω(ή)=κουνιέμαι δεξιά αριστερά. Τό κούνημα τοῦ σκάφους ἀπό τά κύματα=Πόντζι(τό)πρβλ. "Μή κοιτᾶς ἐδῶ ἔχει μουνάτσα, μόλις καβετζάρουμε θά τό ποντζάρηγερά"._

Πόντος(ό)=τό ἑκατοστόμετρο ἀλλά καί μιά πειραχτική γιά ἄλλον κουβέντα πού λέγεται συγκεκαλυμμένη. Τό ἴδιο καί

Ποντούρα(ή)=πρβλ. "τοῦ ἀμόλαγε συνέχεια πόντους κι ' αὐτός τοῦ εἶπε ν' ἀφήκης τίς ποντοῦρες καί νά πῆς καθαρά καί ξάστερα αὐτό πού θέλεις"._

Πόστα(ή)=τό ταχυδρομεῖο, τό βάλσιμο ὁμοειδῶν πραγμάτων στή σειρά κι ' ἀπανωτά. Πρβλ. "Βάλτε στά σακκιά πόστα κάθε πόστα(βλ. καί ντάνα)ἀπό ὀχτώ σακκιά γιά νά τά μετρᾶμε μή πάrouμε λάθος"._

Ποστάλι(τό)=τό ταχυδρομικό πλοῖο(ἰταλ postale-posta)._

Πόστο(τό)=τό κατάλληλο μέρος γιά παρατήρησι, ἢ ἐνέδρα, μιά καλή θέσις σάν ἐπάγγελμα κλπ. Πρβλ. "Ξέρω ἓνα πόστο πού θά περάσασουνε σίγουρα

μαυριάκια, θά τό μπουμπουνίζουμε σήμερα”, “Έχει μεγάλο πόστο στό
 Υπουργείο καί θά μᾶς τή σώση τή δουλεία”. Ἴτ. posto . _

Ποῦσι(τό)=όμίγλη. Ἐπικίνδυνη γιά τή ναυσιπλοΐα. Τά πλοῖα κόβουν τό
 δρόμο καί σταματᾶνε ἢ σφυρίζουν γιά νά ἀποφύγουν τίς συγκρούσεις πού εἶναι
 πολύ συχνές. _

Πούσουλα(ή)=μικρό σημειωματάκι. Πρβλ. “Μοῦστειλε μιά πούσουλα
 καί μέ ζητάει στό σπίτι του νά τόν δῶ πού εἶναι ἄρρωστος. _

Πρασσουλίθρα(ή)=ἄγριο σκόρδο μέ ἄρκετά ευχάριστη γεῦσι. Βγαίνει
 στά βράχια τῆς θάλασσας καί τά βραχονήσια. Οἱ παλαιοί κάθε σαρακοστή καί
 περισσότερο τή Καθαρά Δευτέρα μαζί μέ τούς χινοῦς καί τᾶλλα θαλασσινά
 θεωροῦσαν ἀπαραίτητες καί τίς πρασσουλίθρες. _

Πράτιγο(τό)= Ἡ πρώτη ἔξοδος στήν ἀγορά ενός ἀτόμου πού ἦταν
 ἄρρωστο στό σπίτι (Ἴταλ. praticare ἐκ τοῦ Ἑλλην. πράττω), γι ’ αὐτό καί ἡ
 εὐχή “Μέ γειά τό πράτιγο”. _

Πριάρι(τό)=μικρό σκάφος χωρίς κοράκι(πλάκα από κάτω),ταχύ αλλά κατάλληλο μόνον για ήσυχα νερά.Στήν Πάργα πού ἔχει ἄγριο κανάλι δέν μπορεῖ νά χρησιμοποιηθῆ.Εὐχρηστο στόν Ἀμβρακικό._

Πριτσιλάω(ῥ)=ψεκάζω μέ μικρές σταγόνες νεροῦ(βλ.πιτσιλάω)/ἡ ἐπίβασις τῶν ζώων) πρβλ."Πῆγα τή γίδα μου νά τήν πριτσιλίση τό τραγί τοῦ δεῖνα"._

Πρῦμα=ἐπίρ.λέγεται γιά τό σκάφος πού ἔχει εὐνοικό τό καιρό.πρβλ."Μ' αὐτόν τό σιρόκο θά πάη στά πρῦμα στή Κέρκυρα.Ἴταλ primo._

Πρύμα(ῆ)=τό πίσω μέρος τοῦ σκάφους καί πρύμη._

Πρῶτα-δεύτερα=ὅταν ὁ καιρός δέν εἶναι ἀπόλυτα μέ τή γραμμή πλεύσεως τοῦ ἰστιοφόρου ἀλλά κάπως λοξά.Θεωρεῖται εὐνοϊκός καιρός καί πίο ευχάριστος ἀπό "στά πρῦμα"._

Σαβούρα(ή)=έρμα, άχρηστο ύλικό. Χρησιμοποιεΐται για νά θαλασώση τό σκάφος καί νά έχει μεγαλύτερη ευστάθεια, όταν δέν έχη φορτίο καί πρέπει νά ταξιδέψη. Πρβλ. "Τούβαλα καμιά δεκαριά μαρόκους καί τό σαβούρωσα καλά, στην Κέρκυρα θά τούς πετάξω γιατί από κει έχω ναύλο". "Τί τή θέλεις αύτή τή σαβούρα πούπιασες, τρώγονται τά δρογγαρέλια, πεταξέ τα".

Σαβόρο(τό)=τηγανισμένα έλαφρά ψάρια(κυρίως γόπες, μαρίδες καί μπαρπονάκια) μέσα σέ πήλινο δοχείο μέ ξεΐδι, λάδι, δεντρολίβανο, δάφνη, σταφίδα καί άλάτι. Διατηρεΐται πολύν καιρό τό θαλασσινό αύτό κατασκεύασμα καί είναι πρόχειρο καί νόστιμο φαγητό. Τούπαγόρευσαν οί άνάγκες τών παλαιών μακρυνών ταξειδιών.

Σαλαμούρα(ή)=άλατόνερο(βλ. Ιταλ. sale=άλάτι), ζουμί από τυριά πού είναι πρώτης τάξεως μέλισμα για σαργούς, κεφαλόπουλα κλπ.

Σαλπάρισμα(ή)=τό ξεκίνημα καικιουΐ για ταξειδι, βάρκας για ψάρεμα κλπ. Πρβλ. "Ο καπετάν Λευτέρης σαλπάρισε για Λευκάδα μέ τό τρεχαντήρι του". Άλλ.λ. Σαλπάρω καί σαλπέρνω(ή).

Σαλταπήδος(ό)=πήδημα(ἄλμα) Ἰταλοελληνικῆς παραγωγῆς
salto=πήδημα)//Σαλταπήδω(ή)=ή ἐλεύθερη γυναῖκα πού πηδάει εὐκολα τὰ
 βράδνα τό φράχτη τοῦ σπιτιοῦ της._

Σαλτάρω(ῥ)=πηδῶ(ἄλλομαι)πρβλ. "μπορεῖς νά σαλτάρης ἢ νά σέ βγάλω
 στή σκάλα"

Σάλτο(τό καί ὁ σάλτος)=πήδημα.Πρβλ. "Δῶκε ἓνα σάλτο στό μπόντε
 καί σύρε πάρε μου τή γέκια πού τήν ἄφηκα στή μάντρα(μουράγιο)

Σαμαδοῦρα(ή)=ή σημαδοῦρα, πού εἶναι φτιαγμένη ἀπό
 νεροκολοκύθα(κολῶκα)ἢ κλεισμένο καλά τενεκεδένιο κουτί, ἀλλά καί οἱ
 σημαδοῦρες τῶν λιμανιῶν(μέ φάρο ἢ χωρίς ἐπάνω τους)πού δείχνουν τά νερά
 στά πλοῖα.

Σαμάρι(ψό)=αὐχένια στή στεριά ἢ τή θάλασσα ἢ καί ὑποβρύχιος πού
 μοιάζει μέ σαμάρι(σάγμα). Τό ὑποβρύχιο εἶναι συνήθως ψαρότοπος._

Σάματι-τις=έπιρ.μήπως.πρβλ. "Σαματι τ'οξερα ὅτι εἶσαι ἀπό πίσω μου ἤσαματις ἤθελα νάσέ βαρέσω μέ τό κουπί" (τό "ς" εὐφωνικόν)._

Σαπίοφυκο(τό)=κομμένο σάπιο φύκι πού ἔχει κατακάθισει στό βυθό καί δημιουργεῖ βρωμα(βλ.λ.)

Σαντάροδο(τό)=τό κοντάρι τῆς σημαίας(ὁ κοντός)._

Σβέλτος(ὁ)=έπίθ.εὐκίνητος,ζωηρός εὐστροφος(Ἰταλ.sveltoπρβλ. "πίο σβέλτο καῖκι δέν ἔχω ματαειδῆ", "σοῦχει μιά σβελτάδα αὐτός ὁ ἄνθρωπος σάν μηχανή". Ἄλλ.λέξεις Σβελτάδα,σβελτωσύνη,σβέλτα(στά)

Σέκος(ὁ)=έπίθ.ξερός,στεγνωμένος(Ἰταλ.

Secco=λιπόθυμος)πρβλ. "τοῦδωκα μιά πού ἔμεινε σέκος".

Σημάδια(τά)=χαρακτηριστικά σημεῖα πού βάζουν στό μυαλό τους οἱ ψαράδες γιά νά βρῖσκουν τό σημεῖο πού ἔχουν ρίζει ψαροκόφινα ἢ μιά ξέρα ἢ

μπάρο ἢ ἓνα ψαρότοπο γενικά ὅταν δέν μποροῦν νά διακρίνουν τό βυθό. Παράδειγμα σημαδιῶν (ἀληθινό) γιά καλό στόρο λεθρινιῶν, "Θά πᾶς ἀνοιχτά μέ τό Μοναστήρι καί θ' ἀνοίξης τό φανάρι τοῦ Μούρτου (δηλ. θά πᾶς ἀνοιχτά μέχρι ποῦ νά φανῆ), μετά θά βάλῃς τήν ἄσπρη πέτρα τοῦ Βάλτου μέ τό κάβο τοῦ Μοναστηριοῦ καί τόν κάβο-Πριόνι μέ τό Μονόλιθο (σέ εὐθεῖες γραμμές). Φούνταρε ἐκεῖ καί κάνε στόρους. Ἄν τό ρέμμα σέ πάῃ ἀνοιχτά, ἄς το νά σέ πάῃ μέχρι πού θά τσιμπᾶνε, ἄν σέ πάῃ στεριάς νά ξαναπηγαίνῃς στό σημάδι".

Σία (τό καί ἦ) = παράγγελμα: τράβα τά κουπιά ἀνάποδα ὥστε νά φύγῃ ἡ βάρκα πρὸς τά πίσω ἢ νά σταματήσῃ ἐνῶ προχωράει πρὸς τά μπρός. // Σία = βόγα = τό ἓνα κουπί πρὸς τά ἐμπρός καί τᾶλλα πρὸς τά πίσω ὥστε ν' ἀλλάξῃ κατεύθυνσι ἡ βάρκα ἢ νά περιστραφῇ στό σημεῖο πού βρίσκεται.

Σιάρω (ῥ) = κάνω ὀπισθεν, σία (βλ. λ.) πρβλ. "Σιάρησε νά βαρέσω ἓνα χταπόδι πού τό πήραμε ἀπό κάτω".

Σιγουρεύω (ῥ) = τακτοποιῶ τή βάρκα σέ τέτοιο σημεῖο ἀσφαλισμένο ἀπό τους καιρούς ὥστε νά μή ὑπάρχῃ κίνδυνος ἀλλά καί ἓνα πρᾶγμα σέ ἀσφάλεια

γενικά/(*Ιταλ meltere al sicuro*)πρβλ. “Φουντάρησα τή μαγγιόρα, ἔδεσα τήν πρυμάτσα στό καρπέλλο καί τή σιγούρεψα καλά”. Ἄλλ.λ.σίγουρος.

Σκαμπαβία(ή)=εἶδος βάρκας μέ καθρέφτες πού χρησιμοποιοῦν τά καΐκια γιά νά μή πλευρίζουν καί νά ἐξυπηρετοῦνται οἱ μικροδουλειές.

Σκανταγιάρω(καί κάνω σκαντάγιο)=ῥ.ρίχνω ἓνα βαρύδι εἰδικό καί μέ μακρὸ σπάγγο γιά νά δῶ τό βάθος τοῦ νεροῦ,βυθομετρῶ μέ μιά λέξι(*Ιταλ scandaglio-gliare*)πρβλ.”κάνε σκαντάγιο γιατί μ ’ αὐτή τή θολούρα δέν βλέπω τόν πάτο”.

Σκανταλίζομαι=Ρῆμα πού χρησιμοποιεῖται γιά διάφορα ἐργαλεῖα καί μηχανήματα πού παθαίνουν βλάβη καί δέ λειτουργοῦν κανονικά.

Σκάντζα(ή)=ἀλλαγή ἑνός πράγματος μέ ἄλλο ἀλλά κυρίως ἡ ἀλλαγή βάρδιας(σκοπιᾶς)σ’ ἓνα πόστο τοῦ καϊκιοῦ πρβλ.”Κάνε σκάντζα καί τράβα κοιμήσου”. Ῥῆμα:Σκαντζάρω:πρβλ”ἐγώ θά σέ σκαντζαρω στίς τρεῖς καί ἐμένα θά μέ σκαντζάρη στίς πέντε ὁ Γιώργης. _

Σκαρί(τό)=τό σχῆμα τοῦ σκάφους, πού ἔχει πάντα τό κάθε ἓνα καί δική του ξεχωριστή ὀνομασία πρβλ. "τό καϊκι μου εἶναι στά σκαριά ἀκόμα, στό καρνάγιο τοῦ μαστροβαγγέλη στήν Κόντρα-Φόσσα."

Σκαρτάρω(ῶ)=ξεκαθαρίζω ἓνα εἶδος ἀπό διάφορα ἄχρηστα ἀντικείμενα (Ἴταλ scartare)

Σκάρτος(ός)=ὁ ἀκατάλληλος, αὐτός πού πρέπει νά πεταχτή.//Σκάρτσο=τό ἔλλιπές. τό ἔλλειποβαρές (σκαρτσοζυγίζω-γισμα).

Σκαρφίζομαι(ῶ)=συλλαμβάνω μιά ἰδέα πού ἂν ἐφαρμοσθῆ θά δημιουργήσῃ ἐντύπωση γιά τήν ἐξυπνάδα ἢ τή βλακεί τῆς συλλήψεως πρβλ. "τί τοῦ σκαρφίστηκε πάλι νά κρεμάσῃ κουδοῦνι στό λαιμό τῆς γάτας καί νά τή μάθῃ νά γαυγίζῃ"._

Σκαρώνω(ῶ)=φτιάχνω ἓνα σκάφος ἢ ἐτοιμάζω μιά δουλειά. Καί περιφραστικῶς: "Ἔχω στά σκαριά"._

Σκέδιο(τό)=τό σχέδιο, αλλά και ειρωνική έκφρασις για κάποιον άσχημο πρόσωπο ή σέ ένδειξι αποδοκιμασίας.πρβλ. "Σκέδιο πού θά μάς μάθη τώρα πώς βάνουνε βόλτα", "Μωρέ, τί σκέδιο μούτρο είν' αυτό"._

Σκέρτσο(τό)=, Σκερτσάρω(ρ)=άστειεύομαι χαριεντίζομαι. Ιταλ.

schergare

Πρβλ. "Ασ' τά σκέρτσα, έδω έχουμε δουλειά", Σκερτσόζα γυναίκα πού μέ νάζι και κούνημα προσπαθει νά κάνη έντύπωση".

Σκόρτσο(τό), Σκορτσάρω(ρ)=τό τίναγμα τής πετονιάς πού κάνει τό ψάρι πού τσιμπάει ή τό πιασμένο, από τό όποιο ό ψαράς μπορεί νά καταλάβει τό είδος και τό μέγεθος του ψαριού.πρβλ. "έχει μεγάλο σκόρτσο, σάν καστανάκια μου φαίνεται", "από τό σκόρτσο μου φαίνεται για σαγροί τά διαολόψαρα που μου τρώνε τόση ώρα τό δόλο".//Τίναγμα γενικά._

Σκούπουρα(τά)=ό,τι μαζεύει ή σκούπα και τά άχρηστα ψάρια ή πράγματα._

Σουρώνω(ῶ)=στραγγίζω ἕνα ὑγρό.//Σουρώνει τόν ἀγέρα,λέγεται γιά ἕνα σημεῖο στό ὁποῖο γιά οἰοδήποτε λόγο δημιουργοῦνται ρεύματα ἀέρος πρβλ. "στοῦ Λιχνοῦ τόν σουρώνει πολύ τόν ἀγέρα,τό κάνει ξεῖδι".//Σουρώνει τίς κουβέντες,λέγεται γιά κάποιον πού πηγαίνει καί μεταδίδει ἐμπιστευτικές συνομιλίες ἄλλων.πρβλ."Δέν πρόλαβα νά τοῦ τό πῶ κι ' αὐτός πάει καί τό σούρωσε στόν ἐχθρό του".

Σουφρώνω(ῶ)=σπρώχνω ἕναν,κάτι καί τόν φέρνω σέ δύσκολο σημεῖο καί θέσι.//Σντριμόκωλος=ὁ καιρός πού ἀναγκάζει τούς ψαράδες καί τούς καπεταναίους νά μένουν ἄπρακτοι στό λιμάνι._

Σπαβέντο(τό)-Σπαβεντάρω(ῶ)=τό σπαρτάρισμα καί τρεμούλιασμα ἀπό τό βρέξιμο,τό κρύο,τό φόβο ἢ τήν ἀρρώστεια.πρβλ"ἔκανε τέτοιο κρύο,πού σπαβεντάρουμε ὅλη τή νύχτα", "Μέ τό μπάμ πού ἀκούστηκε σπαβεντάρησε", "Τοῦ ῥίξαμε μέχρι καί τά στρωσίδια καί τό σπαβέντο δέν τοῦ σταμάταγε". Ἴτ. *sparentare*=φοβίζω.

Σπάτσα(τά),σπατσάρω(ῶ)=παίρνω τά σπάτσα=φεύγω διωγμένος πρβλ. "τοῦδωκα τά σπάτσα νά πάη στό γέρο διάολο,δέν ἦταν γιά δουλειά", "Σπατσάρησε ἀπό δῶ μή σέ βουτήξω". Ἴταλ. *sprazzare*.

Σπιάτζα(ή)=μικρούλα άμμουδιά. Ίταλ. *spiaggia*. _

Σπιοῦνος(ό)=διαβολεύς, άλλιῶς ῥουφιάνος. ῥ.σπιουνάρω. _ Ίτ. *sphia*

Σπλονίζομαι(ῥ)=ζαλίζομαι χάνω τά νερά μου. Άπό τό σπλόνο, ξορτάρι πού χρησιμοποιεῖται στά ποτάμια γιά νά σκοτώνουν τά ψάρια. Στή θάλασσα δέν ἔχει δραστικότητα. Πρβλ. "ἕνας κέφαλος φέρνει γύρα ἐδῶ σα σπλογισμένος, σίγουρα θᾶναι ἀπό δυναμίτη"., "Πῶς εἶσ' ἔτσι, μωρέ, σάν σπλονισμένος;"

Σπόρκος(ό)=ἀκάθαρτος, ῥυπαρός, τιποτένιος, ἔλεεινός. //Ψάρια δευτέρας καί τρίτης κατηγορίας(Σπόρκα)πρβλ. σκυλλόψαρα, παστανάκες, δρόγοι, σμέρνες κλπ. Ἐκ τῆς Ίταλ= *sporco*=ἀκάθαρτος

Σπόντα(ή)=ὄ,τι καί ποντούρα(βλ.λ.)//ῥος τοῦ μπιλιάρδου. _

Σταράδικο(τό)=τό ψάρεμα τοῦ λεθρινιοῦ. Κάθε φουντάρισμα εἶναι καί ἕνας στάρος. _

Στελάδος(ό)=επίθ.τό σκάφος πού εἶναι μακρύ καί στενό,χωρίς κοιλιές καί δέν παρουσιάζει ἀντίστασι στό νερό,ἐπομένως ταχύ καί ώραῖο. Ἐκ τῆς Ἰταλ *stile*(ρουθμός,μορφή,ὑφος)._

Στεριανός καί στεργιανός (ό)=κυρίως γιά τό ἀέρα πού ἔρχεται ἀπό τή στεριά,ἀλλά κάθε τί πού ἀνήκει σ' αὐτή,τό χερσαῖο.

Στρακώνω(ῥ)=πιάνω κρούστα(ὄστρακο,ὄστρακώνω,σρακώνω)._

Στρίβω(ῥ)=ἀλλάζω κατεύθυνσι//Όταν ἐνῶ ἡ γενική κατεύθυνσις τοῦ ἀέρος εἶναι θρίσμένη καί μέρος του,λόγω διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους,ἐπιτρέπεται λέμε ὅτι στρίβει πρβλ."Μήν κοιτᾶς ἐδῶ στό λιμάνι πού τόν στρίβει στόν πουνέντε,ὄξω φουσαίει μαϊστρός"._

Τάγιο(τό)= κόψιμο,ξυλοδαρμός. Ῥ.ταγιάρω(Ἰτ. *tagliare*)πρβλ."Δέν ξεντένει αὐτό,δώστου ἕνα τάγιο νά φύγουμε", "Τουῶδωκε ἕνα τάγιο πού τόν μεσόκοψε"._

Τάκος(ό)=ένα κομμάτι ξύλου πού μπαίνει για ύποστήριγμα ή για νά συμπληρώση ένα κενό(Ίταλ *tacco*)//κομμάτι από οιοδήποτε είδος γενικά.//”Μιά ώραία γυμαϊκα. Άλλ.λ. τακάκι.

Τέστα ντούρα(ή):ξεροκέφαλος, άμετάπειστος, πεισματάρης.Ίταλ. *testa dura*.Λέγεται για τούς καπεταναίους πού δέν γυρίζουν πίσω όσονδήποτε παληόκαιρο νά συναντήσουν,για λόγους έγωϊσμού(βλ.ποδίζω).

Τεζάρω(ό)=τραβῶ,τεντώνω(Ίταλ. *tesare*)πρβλ.”Φτάνει δέν τεζάρει άλλο,θά κοπή”,Σχ,Λέξεις:τεζάρισμα(τό),τεζάδος(ό),τέζο(τό)._

Τζούντα(ή)=τό τελευταϊο άκρο ενός κάβου(πρβλ.Τζούντα του Μοναστηριου,Τζούντα του Κάστρου)άλλά και κάθε αντικειμένου(Ίταλ. *giunza*)και Τσόντα(παργ.τῆς ιδίας ιτ.λ.)=προσθήκη,συμπλ'ρωμα.πρβλ.ῆταν λειψό τό καρβέλι και μουβαλε μιá τσόντα”.

Τηγάκι(τό)=τό γνωστό μαγειρικό σκευός,άλλά και τό τσίγκινο κάλυμμα τῆς πριῆς πού μπαίνει για νά μή ένοχλή τό φῶς της τόν καμακαδόρο.

Τηράω(ῥ)=κοιττάω, παρατηρῶ. πρβλ. "Γιά τήραξε μιά στιγμούλα μπάς κι 'έφάνηκε τό καράβι", "τήραξε, μωρέ, ἕναν ἄνθρωπο πού κάνει τό μεγάλο".

Τόκα(ή)=κάνω τόκα=χαιρετιέμαι μέ χειραψία μέ κάποιον.//Όταν ἡ θάλασσα ἔχει μπουνάτσα. Πρβλ. "Έχει μιά θάλασσα, τόκα, γράφεις ἀπάνω της". Από τήν Ἰταλ. *toccare* =κολλῶ. _

Τουμπανιάζω(ῥ)=γίνομαι τυμπανιαῖος. Κυρίως λέγεται γιά τά ἀποσυντεθμένα ψάρια πού φουσκώνει ἡ κοιλιά τους καί ἀνεβαίνουν στόν ἀφρό, ἀλλά καί γιά ἀνθρώπους καί ζῶα πνιγμένους. Πρβλ "Βρῆκα στόν κάβο τῆς Κερέντζας ἕνα ρουφιό τουμπανισμένο, κριμα, κι 'ἦταν δεκαπέντε ὀκάδες".//Τούμπαγο γίνηκε=γιά κάποιον πού ἔκανε μιά κακή πράξι καί τόν ἔμαθε ὅλος ὁ κόσμος. Πρβλ. "ὁ κόσμος τῶχει τούμπαγο....."

Τράβηξι(ή)=ἡ ζήτησις ἑνός ἐμπορεύματος, εἶδος ψαριῶν. _

Τρακέρνω καί τρακαρίζω(ῥ)=συγκρούομαι, χτυπάω τό σκάφος μου κάπου. Πρβλ. "Τρακάρανε οἱ βάρκες τοῦ Γολάκη μέ τοῦ Παπίτσου", "Όλη τῆ

νύχτα τράκερνε στά βράγια ή βάρκα σου χθές τό βράδυ”//Συναντῶ κάποιον μέ
κακό σκοπό.” Αντε μωρέ καί κάπου θά τρακάρουμε οί δύο μας”._

Τραμπάκουλο(τό)=σκαρί πλοῖου μέ κοφτή πλώρη & πρύμη._

Τρενάρω(ῥ)=καθυστερῶ σκόπιμα μιά ὑπόθεσι._

Τρεχαντῆρι(τό)=ώραιότατο σκαρί καϊκιού.Βλ.πλωτά._

Τριόμφο(ό)=δυνατό χαστοῦκι.Πρβλ.”τοῦ ἔδωκα ἕνα τριόμφο πού
τοῦῤε ὁ οὐρανός σφοντήλι.

Τριουμφάρω(ῥ)=διακρίνομαι,δίνω καί παίρνω (Ἐκ τῆς Ἰταλ
triumfare-trionfo)

Τρίψαλο(τό)=θρύψαλο.πρβλ.”τοῦῤωκε μιά στόν τοῖχο καί τῶκανε
τρίψαλα,καινούργιο λαῖνι”._

Τρόμπα(ή)=θαλάσσιος σίφων.//-μαρίνα ό τηλεβόας ίταλ. *tromba marina*

Τσαρκαλεύω(ή)=ζητώ κάτι ψάχνοντας και ανακατεύοντας διάφορα άλλα αντικείμενα(ίσως από τό Ίταλ. *Cercare=άναζητώ.*)

Τσιμπάω(ή)=άρπάζω λίγο λίγο από ένα πράγμα(φαγητό κλπ.//Τό άρπαγμα τοῦ δολώματος από τά ψάρια)._

Τσοῦρμο(τό)=όλο τό πλήρωμα ενός σκάφους ψαράδικου κᾶ.π.χ. τό τσοῦρμο τοῦ Γριγοῦ, τῆς άνεμότρατας._

Τσωπαίνω(ή)= σιωπῶ πρβλ. "Τσῶπα, καημένε, μᾶς σκότισες".

Φάγωμα(τό)=τά υπολείμματα, από έναν κάβουρα, μιά πού τρώει ένα χταπόδι ή άλλο ψάρι. Οί χταποδάδες από τάφαγώματα καταλαίνουν τό μέγεθος τοῦ χταποδιοῦ πού τῶκανε.

Φαλιμέντο(τό)=πτώχευσι,χρεωκοπία(Ίτ. *fallire-mento*)

Φάλτσος(ό)=κίβδηλος,ψεύτικος,παραποιημένος(Ίτ. *falso*)

Φανάρι(τό)=κάθε είδος φαναριούκι ακόμα.πρβλ."τό φανάρι του Κάστρου", "των Παξών, του Μούρτου"._

Φαρμάκι(τό)=ένα κομμάτι καρμπούρου ή γαλαζόπετρας πού οι χταποδάδες χρησιμοποιούν για τό ψάρεμα τών χταποδιών._

Φελλάδιο (τό)=τό ναυτικό φυλλάδιο.Πρβλ."Ο γιό μου έβγαλε φελλάδιο καί μπαρκάρησε σ' ένα φραντσέζικο καράβι"._

Φελούκα(ή)=είδος βάρκας βλ.πλωτά._

Φευγάτα(τά)=λέγεται για τήν άμπωτι(τά νερά είναι φευγάτα).

Φορτσάδος(ό)=επίθ.λέγεται για τόν καιρό πού δέν εἶναι καλός κί ούτε σκοπό νά φτιάξη γρήγορα. _ *It forza*

Φουντάρω(ό)=ρίχνω κάτι στό βυθό τῆς θάλασσας καί, κυρίως, τήν ἄγκυρα τοῦ σκάφους. Από τήν *It. fontare, fonto* // Φοῦντο καπέλλο=ἀκαραιῶ βύθισμα ἑνός σκάφους καί σκέπασμα ταύτοχρόνως ἀπό τή θάλασσα , αὐτανδρο βύθισμα. _

Φουρτουνα(ή)=δυνατή τρικυμία(*it. fortunate*)

Φουσκοθαλασσιά=ἐλαφρός κυματισμός τῆς θάλασσας, *πρβλ. μή τό φοβᾶσαι τόν καιρό, δέν ἔχει βάρος, φουσκοθαλασσιά εἶναι*". _

Φοῦσκος(ό)=δυνατό χαστοῦκι. *πρβλ.* "τοῦ μπῆκε στούς φούσκους καί τού ξεμπούρισε τή μύτη(ἔτρεχε αἷμα). _

Φρεσκάρει(τόν ἀγέρα)=ῥ . λέγεται γιά ὠρισμένον ἀγέρα πού ἀρχίζει νά δυναμώνη σιγά-σιγά.Πρβλ. "Τό φρεσκάρησετό σιρόκο"~Αλλ.λ.
φρέσκος(ὁ)=δυνατός ἀέρας,φρεσκαρισμένος(ὁ)κλπ.-Ίτ. *fresco*

Φωτιά(ή)=ῶ,τι ἡ λέξις ἀλλά καί ἡ πριά,ὁ δυναμίτης καί ὁ κάθε μοχλός πού χρησιμοποιεῖται γιά τή μετακίνησι διαφόρων βαρῶν.Πρβλ"βάλτης μιά φωτιά ἐδῶ πού σοῦ λέω καί θά μπατάρη ἀμέσως"._

Χαλάω(ῥ)=διαλύω ,κατασρέφω,πρβλ."Μᾶς χάλασε ὁ καιρός καί θά βρωμήση ὁ δόλος ἀπάνω στ' ἀγκιστρια", "ὁ καιρός εἶναι χαλασμένος καί πρέπει νά ἀναγκάσουμε", "Μήν τά πατήσης καί μοῦ τά χαλάσης"._

Χαμάλα(ή)=κάρρο μέ τέσσερις ρόδες._

Χαμάλης=ἀχθοφόρος,μεταφορεύς.-Χαμαλαρια(ή).-

Χάπα(ή)=τό ἄνοιγμα τῶν ποδαριῶν(εἶναι μέτρο μήκους)._

*Χαράη (ή)Χάραμα & Χαραμέρι(τό)=τό λυκαυγές.Ευχρηστος σταθμός
 τοῦ εἰκοσθετραώρου γιά τούς
 θαλασσινοῦς. (Χαραμέρι,γίομα,ἀπόγιομα,μαύρισμα,βασιλεμα ἡλιοῦ,μπονόρα
 κλπ.)._*

*Χάση(ή)=τό χάσιμο τοῦ φεγγαριοῦ καί κάθε ἀπώλεια πρβλ. "στή χάση
 τοῦ φεγγαριοῦ θ' ἀλλάξη ὁ καιρός", "εἶχε μιά βροχή,κάτι ἀστραποβροντα χάση
 κόσμου"._*

O I K A I P O I (ANEMOI)

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΠΡΟΒΛΕΨΙΣ κ.λ.π.

Όπως ή ναυτική όρολογία τής Πάργας έτσι και ή όνοματολογία τών καιρών είναι έπηρεασμένη από τήν Ίταλική γλώσσα.

Οί βασικοί καιροί (άνεμοι) Βορρᾶς, Νότος, Άνατολή και Δύσις, όνομάζονται άντιστοίχως: Τραμουντάνα και Τρεμουντάνα(ή), Όστρια(ή), Λεβάντες(ό) και Πουνέντες(ό). Ένδιάμεσα από τούς τέσσερις αυτούς καιρούς υπάρχουν άλλοι τέσσερις πού όνομάζονται: Ό Βορ. άνατολ.=Γραιῖγος ή Γραιῖος, ό Ν. Ανατολ.=Σιρόκος, ό ΝΔ.=Γαρμπής ή Γαρμπινό και ό β.δ.=Μαϊῖτρος. Άνάμεσα από τούς όκτώ καιρούς υπάρχουν άλλοι όκτώ και παίρνουν τό όνομα τους από σύνθεσι τών δύο όνομάτων τών παιϊνών τους καιρών. Δηλαδή: γραιιοτραμουντάνα(Γραιῖγος+Τραμουντάνα), γραιιολεβάντες ή γραιιολεβαντες(Γραιῖγος +Λεβάντες), σιροκολεβάντες, όστριασιρόκος, όστριογάρμπης, πουνεντογάρμπης, πουνεντεμαϊῖτρος και μαϊῖτροτραμουντάνα.

Σχηματική παράστασις:

Όλα σχεδόν τά όνόματα τών άνέμων είναι Ίταλικά και μάλιστα όπως χρησιμοποιούνται στη ναυτική Ίταλική γλώσσα και όχι στην καθομιλουμένη

ιταλική και σημαίνουν τό σημειῶ τοῦ ὀρίζοντος ἀπό τό ὁποῖον προέρχονται ἢ τό μέρος, τόν τόπο κλπ. Ἐτσι Λεβάντες(ἰταλ. *Levante*)διότι ἔρχεται ἀπό τήν Ἀνατολή, Σιρόκος διότι ἔρχεται ἀπό τήν Συρία, Ὅστρια=(ἰταλ. *ostro*)διότι ἔρχεται ἀπό τό νότο(μεσημβρινός)Γαρμπῆς(ἰταλ *garbino*) ἀφρικανικός, Ποννέντες(ἰταλ. *ponente*)=δυτικός, Μαῖστρος(ἰταλ. *maestro*)=δάσκαλος, Τραμουντάνα(ἰταλ. *Tramontana*=διά μέσου τῶν βουνῶν),διότι γιά τήν Ἰταλία ἔρχεται ἀπό τίς Ἄλπεις ἢ τά Ἀπέννινα καί Γραῖγος(ἰταλ. *greco* = Ἑλληνικός)διότι γιά τήν Ἰταλία ἔρχεται ἀπό τήν Ἑλλάδα), ἐνῶ ἐμεῖς ἔπρεπε νά τόν ὀνομάσουμε Ἀσιατικόν, Μικρασιατικό ἢ Τούρκικον κλπ.

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ:

Άγριόκαιρος(ό)=ό καιρός πού χαρακτηρίζεται από πολλές βροχές,χαλάζι,κεραυνούς και τρικυμία μαζί.

Άντιμάμαλο(τό)=τό χτύπημα στά βράχια κυμάτων πού έρχονται ενώ ή τρικυμία στό πέλαγος έχει κοπάσει.Είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο στην Πάργα και παρατηρείται καράβια πού ταξιδεύουν έξω στό πέλαγος,διότι ή τρικυμία έχει περάσει,νά μήν μπορούν νά μπούν μέσα στό λιμάνι._

Άπαγγειάζει(ό)=ένα ώρισμένο σημειό (κολπίσκος,άβάλη)πού λόγω τής κατασκευής του και τής θέσεως αλλά και τής κατεδύνσεως του ανέμου δέν τό προσβάλλει ό καιρός αυτός ,γι ' αυτό και λέγεται τό μέρος αυτό άπάγγειο.

Άπόνερα(τά)=τά χτυπημένα νερά πού αφήνει πίσω του ένα σκάφος από τήν τρόπιδα(κοράκι)ή τήν προπέλλα του.

Βαστάει λέγεται για ένα απάγγειο μέρος που δεν το προσβάλλει ένας καιρός.

Γνέφια(τά)=τά σύννεφα(καί κατσαδούρα),τά όποια πάντοτε οί ναυτικοί χρησιμοποιοῦν σάν άνεμοδούρα δηλ.για να βλέπουν τήν κατευθυνσι του καιροῦ ,διότι τά χαμηλά στρώματα του άέρος συνήθως “στρίβουν”.

Γραιογάρμπια(τά). Ο Γραιγος μέ τό Γαρμπή είναι καιροί που βρίσκονται σχεδόν αντίθετοι(μοῖρες 165). Ο ορος θέλει να δείξη μιá μεγάλη άκαταστασία καιροῦ που πετάγεται από τήν μιá στήν άλλη,περνώντας πάντα από τούς νότιους άνέμους που για έδῶ είναι οί πιό δυσάρεστοι.

Δρυμοκόλια(τά).Άκατάστατοι φθινοπωρινοί & άνοιξιάτικοι καιροί που από τή μιá έχει καλωσύνη κι ’ άμέσως κάνει λαμπαδίτσες,τρόμπες,βροχές και άμέσως τό γυρίζει στήν καλωσύνη.

Έγκωμα(τό).Τό γύρισμα τής θάλασσας από τήν καλωσύνη στήν φουρτούνα που φυσικά αρχίζει να έγκώνη(όγκοῦται).

Καίτσα(ή)=ζέστη μεγάλη και γαλήνια θάλασσα(βλ.λ.)

Κάλμα(η)=Γαλήνη, ήρεμία, ήσυχία(Από την Ίτ. calma-are)

Κανάλι(τό)Στένωμα τής θάλασσας από δύο στεριές(Ίταλ.λ.

canale=πορθμός)//Φυσάει κανάλι=όταν ο καιρός διασχίζει ένα κανάλι._

Κατεβατό(τό)=βραδινό αεράκι που έρχεται από τη στεριά. Η απόγειος

αύρα.Είναι ευχάριστη και δροσερή και κατάλληλη για ήσυχο ταξίδι με τα πανιά,_

Κατσαδούρα(ή)=όλα μαζί τα σύννεφα που βρίσκονται στον ουρανό._

Κόβει.Λέγεται για τον καιρό που αρχίζει να χάνη την αρχική του ένταση και για ένα μέρος που δεν τό πιάνει ο καιρός.

Κόρφος(ό)=στρωτός αέρας πού ἔρχεται ἀπό τόν Ἀμβρακικό,δηλαδή ἀπό τόν κόλπο,διότι κόρφος σημαίνει κόλπος.πρβλ. "φυσάει κόρφος"._

Κρατάει.Λέγεται γιά τόν καιρό πού ἔχει δυνάμεις καί δέν πρόκειται νά "κόψη" ἢ νά "κρατήση"._

Λάδι=χαρακτηρισμός γιά τήν πολύ ἤσυχη θάλασσα πού ἡ ἐπιφάνειά της μοιάζει μέ ἐπιφάνεια δοχεῖου μέ λάδι,_

Λαῦρα(ή)=μεγάλη καλοκαιρινή ζέστη μέ κύματα θερμοῦ αέρος.Συνήθως ὅταν φυσάει λίβας.(ἴτ *libeccio*).

Λεβαντιέρα(ή)=στρωτός ἀνατολικός ἄνεμος(λεβάντες)._

Λίβας(ό)=ζεστός ἀφρικανικός ἄνεμος πολύ ἐνοχλητικός ἀλλά καί ἐπίσημος γιά τήν γεωργία._

Λιμπαδίτσα(ή)=Άπότομος αέρας μέ βροχη,μπόρες καί τρόμπες πολύ συνήθης κατά τήν άνοιξι καί τό φθινόπωρο.-

Μπασιά(ή)=πλημμυρίς.Παρατηρεΐται όταν πνέουν κυρίως νότιοι άνεμοι,έκτός από τήν κανονική άμπωτι καί πλημμυρίδα πού έπηρεάζονται από τίς φάσεις του φεγγαριου̣.

Μπόρα(ή)=Ξαφνικός αέρας μέ πολύ μεγάλη ταχύτητα καί καταστροφικές ικανότητες συνοδευόμενος από βροχή.Εΐναι πολύ συνηθισμένος κατά τό φθινόπωρο καί μέ μεγαλύτερη ένταση στή Άδριατική.Στήν Τεργέστη κάνει πολύ συχνά μπόρες καί στούς δρόμους της,στό λιμάνι κυρίως,ύπάρχουν σίδερα καί άλυσσίδες για να μπορεΐ να κρατιέται ό κόσμος καί να μήν παρασύρεται,διότι παρά πολλά άτομα έχουν άρπαγή από τον τρομερό αυτόν αέρα,πού κύριο χαρακτηριστικό του εΐναι ό αΐφνιδιασμός.Στήν Πάργα πολλές φορές έχουν άρπαγή ζΰα,ξεριζωδη δένδρα καί πετάχτηκαν σε μεγάλεις άποστάσεις ολοκληρες στέγες σπιτιων̣.

Μπουνάτσα(ή)=νηνεμία,γαλήνη(Ίταλ. bonaccia)άγαθή καί καλή.̣

Ξειδι(τό)=χαρακτηρισμός ενός πολύ δυνατού καιροῦ. _

Όσρτέλλα=στρωτή ὄστρια. _

Ρούφουλας(ό)= Ἄλλη ὀνομασία τῆς μπόρας(ίτ. *a ruffa*=ἀρπακτικῶς)

Σβουλιάδα(ή)=Μιά ῥιπή ἀπότομη ἀνέμου ἀνάμεσα ἀπό στρωτόν ἀέρα. Ἐπικίνδυνη γιά τή ναυσιπλοΐα. Ὁ κυβερνήτης πρέπει νά διατάξη λασκάρισμα τή σκότα καί νά ὀρτσάρη πρὸς τό σοβράνο γιά ν' ἀποφύγη μπατάρισμα(ίτ. *Srogliata*=ἀνεπιθύμητη, ἀηδής). Ἄλλη ὀνομ: σπηλιάδα.

Σοβράνο & Σουβράνο(τό)= Ἡ πλευρά τοῦ σκάφους καί γενικά τό μέρος πού βρίσκεται πρὸς τόν ἄνεμο πού πνέει(ίτ. *sopta ilvento*).

Σουρώνει(ῥ)=Λέγεται γιά ἓνα σημεῖο ὅπου συγκεντρώνεται ὁ ἀέρας(σάν σέ χωνί)καί ἔχει ἐκεῖ μεγαλύτερη ἔντασι. Ὅ,τι π.χ. γίνεται στά μέρη πού λέγονται μπουγάζια. Πρβλ"Σουρώνει ὁ κάβος", "Σουρώνουν οἱ ἄκρες" κλπ.

Σταβέντο & Στοβέντο(ίτ. *soto il vento*)= Ἡ πλευρά τοῦ σκάφους πού δέν προσβάλλεται ἀπό τόν ἀέρα.

Στεριανός(ός)=κάθε ἀέρας πού φυσάει ἀπό τή στεριά._

Τόκα(ή)= Ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι πολύ ἤσυχη λέγεται τ ό κ α._

Τρόμπα(ή)=σίφων,κυκλών βλ.κατωτέρω._

Φευγάτα(τά)=τά νερά φευγάτα=ἄμπωτις._

Φουσκοθαλασσιά(ή)=ἐξωγκωμένη θάλασσα._

Χιονιάς= Ὅταν φυσάει βορεινός καιρός καί εἶναι στά χιόνια.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ ΣΤΗΝ

ΠΑΡΓΑ:

Από τόν Γραολεβάντε μέχρι τόν πουνέντεμάιστρο ὅλοι οἱ βορεινοί καιροί στήν Πάργα εἶναι εὐχάριστοι. Οἱ υπόλοιποι κ;ανουν βροχές, θάλασσες θεομηνίες. Ὁ πιο εὐχάριστος ἀπό ὄλους εἶναι ὁ Μαΐστρος. Δροσερός, στρωτός καί εὐχάριστος στό ταξίδι, ἰδίως τό καλοκαίρι, πού πιάνει κατάφατσα τήν Πάργα καί τῆς δίνει πίο χαμηλή θερμοκρασία ἀπό πολλά παραθαλάσσια μέρη. Εἰδικά γιά τήν Πάργα ὅμως μπορεί νά εἶναι ἕνας χιονιάς πολύ πίο εὐχάριστος ἀπό ὅλα τά μαΐστρα τοῦ καλοκαιριοῦ, γιατί μ' αὐτόν δένει ὁ καρπός τῆς ἐληῆς ἐπάνω στά δένδρα πού εἶναι ὁ κύριος πόρος ζωῆς γιά τό μεγαλύτερο μέρος τῶν κατοίκων τῆς. Οἱ γέρικες χρυσοφόρες ἐληές πού ἐφύτευαν ἐδῶ καί αἰῶνες οἱ Βενετσιᾶνοι, μέ τό γκριζοπράσινο χρώμα, που στέκουν ολόιδιες κι' ἀγέραστοι ἀπό τά χρόνια εἶναι ἡ κυριότερη πηγὴ χαρῶς καί εὐτυχίας τῶν κατοίκων. Ἀπό τή «λαδιά» τό ψωμί, τά ροῦχα, τά χρέη, οἱ προΐκες, ἀλλά καί τά γλέντια τά πανηγύρια καί τά βιολιά πού ἐρχονάτι σ' ἀπανωτά «τακίμια». Κάθε δεύτερο χειμῶνα εἶναι ἡ σοδειά τῆς ἐληῆς καί κάθε ἀνέσοδη χτυπάει στό μάτι τοῦ πίο ἀδαῆ ἀπό τις νέκρες στό ἐμπόριο καί σε κάθε κίνησι. Ἐξθρός μεγάλος, αἰῶνιος, πίο μισητός κι' ἀπ'τα ἄγριο κύμα τοῦ Ἰονίου πού καπελώνει τίς μάντρες καί πλημμυρίζει τά μαγαζιά εἶναι (ποιός θά τό περίμεν;) ἕνα μικρό ἔντομο δίπτερο, λίγο μεγαλύτερο ἀπ' τό κουνούπι, ὁ τρομερός «»Δάκος»(ἐπιστ.DACUS OLEA). Αὐτός καταστρέφει τόν καρπό, τόν ῥίχνει κάτω σέ ἀπανωτά στρώματα καί τό

σαπίζει. Καί ἐνῶ κάθε βόρειος καιρός εἶναι ἐχθρός τοῦ δάκου, οἱ νότιοι, καί
εἰδικά ἡ ὄστρια εἶναι ὁ πῖο καλός προστάτης καί φίλος τοψ. Ἡ ὄστρια, ζεστός
ἀέρας πού ἔρχεται ἀπό τήν Ἀφρική, παίρνει, περνώντας ἀπό τή Μεσόγειο, τήν
ὕγρασία καί τή μούχλα της καί φέρνει τή μελεγχολία, τήν κατήφεια, ἀνορεξίες
καί κομμάρες καί κλονισμό ἀκόμα καί στά πῖο γερά νευρικά συστήματα. Τά
ἴδια μέ τά παιδιά της ὄστριας τόν ὄστριογάρμπη καί τόν ὄστριοσιρόκο. Ὁ
γαρμπῆς εἶναι καί αὐτός ἀντιπαθής γιατί ὅταν ἔρχεται φορτωμένος μέ τις
βροχές του καί δέν λέει νά σταματήσῃ κλείνει τόν κοσμάκη ἀπό τις δουλιές
τοψ μέρες καί βδομάδες. Ἔξει καί τά σκέρτσα τοψ ὁ καιρός αὐτός. Τά
λεγόμενα «ξανασάματα». Ἀνάμεσα ἀπό τις βροχές του, μέ μιᾶς κιαράνει ὁ
οὐρανός καί γίνεται λαμπίκο καί θα νόμιζε κανένας ὅτι τά πράγματα φτιάξανε,
γιά ὅποιον δέν ξέρει ὅμως, γιατί, μετά ἀπό λίγη ὥρα, ξαναρχίζει τά ἴδια καί
χειρότερα. Ὁ σιρόκος, μέ τις λαχτάρες τοψ τις λεγόμενες «σοροκάδες»,
στενοχωρεῖ τούς ναυτικούς καί τούς δημιουργεῖ προβλήματα. Δεν μπορούν νά
ξεμυτήσουν γιά δουλειά κι' ἂν τύχει νᾶναι ξανοιγμένοι στό πέλαγος, πρέπει νά
τά παρατήσουνε ὅλα καί νά μπουῦνε σέ λιμάνι. Οἱ βορεινοί καιροί γιά τήν
Πάργα δέν ἔχουν μεγάλη σημασία ὁ Μπετζοβολιός (βλ. τοπωνύμια) μέ τά
μέτρα ὑψόμετρό του καί ὅλη τοψ τήν κορυφογραμμή τήν προστατεύει ἀπό
αὐτούς καί τήν ἔχει κάνει μέσα στούς αἰῶνες ἕνα ἐξαίρετο χειμαδιό. Ὅλος ὁ
χειμῶνας ἔτσι περνάει σξεδόν εὐχάριστος καί μετριῶνται στά δάχτυλα ἐκεῖνοι
πού φοροῦν πανωφόρια. Ἐνας μένει ἀπό τούς καιρούς ὁ ἀγαπημένος, ὁ γλυκός
κι' ὁ χιλιοτραγουδισμένος Μαῖστρος πού λέγεται καί μαιίστράλι καί

μαϊστραλάκι καί μαϊστρουλάκι καί τά ὑποκοριστικά πᾶνε σκoinί γαιϊτάνι, ἀλλά
καί γαιῖδουρομαῖῖτρο ὅμως για ν᾿ἀχουμε τό νοῦ μας για κάθε ἐνδεχόμενο.

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ ΚΛΠ

Σχετικά μέ τό φεγγάρι οί ναυτικοί μας λένε τό εξής:

Όρθό τό φεγγάρι δίπλα ό καπετάνιος

Δίπλα τό φεγγάρι, όρθός ό καπετάνιος

αυτό σημαίνει ότι όταν τό καινούργιο φεγγάρι εἶναι όρθιο θά κάνη καλόν καιρό
καί έπομένως ό καπετάνιος μπορεῖ νά κοιμᾶται ήσυχος ένῶ, αντιθέτως, υά κάνη
κακοκαιρία όταν εἶναι πλαγιαμένο.

Ένας φωτεινός κύκλος, σάν ἀλῶνι γύρω από τό φεγγάρι δείχνει ότι ό
καιρός θά χαλάση. Τα ἴδια καί μέ κύκλο γύρω στόν ήλιο γι' αυτό λένε:

«τοῦ ήλιου κύκλος άνεμος

τοῦ φεγγαριοῦ χειμῶνας».

Νερά φευγάτα (ἄμπωτις) προμηνύουν καλοκαιρίες ένῶ μπασιά εἶναι
κακοκαιρίες:

«Νερά μπασιά

ὁ Γαρμπής κυβερνά».

Ὅπως θά πιάσει τό καινούργιο τό φεγγάρι (μέ καλό ἢ κακό καιρό) ἔτσι θά πάη μέχρι νά φύγη. Γι' αὐτό οἱ ναυτικοί προσέχουν νά δοῦν μέ τί καιρό πιάστηκε κάθε νέο φεγγάρι.

Ὅταν καίει ὁ ἥλιος καί τσιμπάνε οἱ μῦγες ὁ καιρός θά πάη στη βροχή.

Ὁ γρήγορος ἐρχομός τῶν χελιδониῶν σημαίνει ὅτι ὁ καιρός θά πάη στήν καλωσύνη κι' αντίθετα ὁ καθυστερημένος, ὅπως καί ἡ βιαστική ἀναχώρησός τους σημαίνει ὅτι θά κάνη ἄγριο χειμῶνα.

Ὅταν μετά ἀπό τρικυμία βγάλη ἡ θάλασσα φύκια στήν παραλία καί τά ποστιάση ἐκεῖ (ξαρές καί παιγνίδια γιά τά παιδιά πού φτιάξουν σπιτάκια καί ξεθεώνονται στό ψυκιοπόλεμο), σημαίνει ὅτι θά ξανακάνη φουρτοῦνα καί θά τά ξαναπάρη ἡ θάλασσα. Τό γεγονός εἶναι ἀπόλυτα ἐξακριβωμένο.

Όταν στά Τρία Λιθαράκια, σέ άλλα βράχια καί στό λιμάνι ἔρχονται γλάροι ὁ καιρός θά χαλάσῃ. Τό ἴδιο ὅταν περνᾷνε γιά τό βορρῆ κοπάδια ἀγριόπαπιες καί ἀγριόχηνες πού σημαίνει ὅτι ὁ καιρός θά πάῃ στό χιονιᾶ.

Ένα μπαλκόνι ἀπό σύννεφα πού σηκώνεται ψηλά στόν ὀρίζοντα σημαίνει ὅτι θά κατεβάσῃ ἀγέρα ἀπό τό σημειῶ πού εἶναι τό σύννεφο. Ἡ ταχύτης μέ τήν ὁποία τρέχει καί διαλύεται τό μπαλκόνι ὑπολογίζεται ἀπό τούς ναυτικούς καί ἔτσι κανονίζουν νά μαζέψουν τά παραγάδια τους, νά σιγουρέψουν τό καῖκι ἢ τή βάρκα τους σέ λιμάνι.

Ξεκομμένα καί διάσπαρτα σύννεφα (σάν «πάνα ἀρνιοῦ») εἶναι προμήνυμα καλοῦ καιροῦ. Σίγουρη μπουνάτσα.

Τραβηγμένα σύννεφα, σάν μακρόστενες γλῶσσες φωτιᾶς, δείχνουν ἀγέρα δυνατό καί ἴσως μπόρα. Ἡ ταχύτητα τῆς Μπόρας εἶναι πολύ μεγάλη καί καταστρεπτική (βλ. ἄνωτ.) ἀλλά τίς πίο πολλές φορές καί ἰδιαιτέρως ὅταν μαυρίσῃ ὁ οὐρανός καί στό βάθος σχηματιστή ἓνα τεῖχος κιάρο ἢ δύναμί της θά εἶναι πολύ μεγάλη, καί μπορεῖ νά σχηματισθῇ «τρόμπα».

Τρόμπα είναι ο κυκλώνας δηλαδή μία σύγκρουσι κυμάτων αέρος που δημιουργούν μία περιστροφική κίνηση,μιά δίνη μεγάλης καταστρεπτικής δύναμewς,που μπορεί νά σηκώση όλoκληρα δένδρα καί σπίτια.Είναι πολύ θεαματική όταν σχηματίζεται μία τρόμπα στό βάθος του ορίζοντος.Ξεκιναι ένα μαύρο καί μακρόστενο πράγμα από τό σύννεφο καί μέ άβέβαιο τό τελικό σημείο έπαφής του μέ τή θάλασσα,κατεβαίνει σιγά-σιγά,ένώνεται μ' αυτή καί τραβάει τεράστιες ποσότητες νερού που κατακρημνίζονται όταν σταματήσει ή δίνη καί φαίνεται σαν νά σκάνε στό σημείο εκεί συνέχεια βόμβος βυθοῦ.Τό θέαμα είναι συχνό στην Πάργα αλλά καί οί ζημιές που έχουν γίνει κατά καιρούς αρκετα μεγάλες. Υπήρχε ή έντύπωσις ότι οί παλαιοί οί ναυτικοί ξέρανε νά “κόψουνε” τήν τρόμπα.Τό κόψιμο γινόταν ως εξής:Ο ειδικός έφτιαχνε στην κουβέρτα του καϊκιου ή στό χῶμα,αν βρίσκονται στην στεριά,ένα πεντάλφα(όπως τό θερησκευτικό σύμβολο των έβραίων) καί ψιθυρίζοντας μερικά μαγικά λόγια,κάτι σαν ξόρκι που τό μάθene από τον πατέρα του καί δέν έπρεπε νά τό πῆ παρά νά τό γράψη στό χαρτί,καί έπερνε ένα μαυρομάνικο μαχαίρι(μέ μαύρη λαβή)καί τό έμπηγε στην μέση του πεντάλφα.Έτσι . . . κόβοταν ή τρόμπα καί σωνότανε τό καϊκι καί ο κόσμος. Η ενέργεια αυτή όμως που άντέβαινε στην θέλησι του θεοῦ,γιατί ή τρόμπα είναι θέλημά Θεοῦ νά γίνη,ήταν άμάρτημα καί έπρεπε νά περάσουν πέντε χρόνια για νά μεταλάβη εκείνος που τήν έκανε._

Όταν στό βάθος τοῦ ὀρίζοντα σχηματίζεται ἕνα μαῦρο τεῖχος ἀπό σύννεφα, εἶναι προμήνυμα κακοκαιρίας. _

Ένα κόκκινο ἡλιοβασίλαμα μέ ἀποχρώσεις γαλάζιες κλπ. σημαίνει ὅτι ἡ ἐπόμενη ἡμέρα θά εἶναι ωραία καί ἡλιόλουστη. _

Όταν ἀπεναντι ἀπό τόν καιρό πού φυσάει δημιουργῆται ἕνα σύννεφο στρωτό, σημαίνει ὅτι ὁ καιρός αὐτός δυναμώνει. Γι ' αὐτό λέγεται καί τό ἀκόλουθο:

“Πάργα πλακωμένη(δηλ. ἀπό σύννεφα πρὸς τό Βορῆα)

Όστρια καμωμένη.”

Τά λαμπυρίσματα τῶν ἀστεριῶν σημάνει ὅτι ὁ οὐρανός εἶναι κιάρος καί θά κάνη τραμουντάνα. _

Σχετικά μέ τό σιρόκο καί τό μαῖστρο οἱ ναυτικοί μας λένε:

“Μέ πρῶτο μαῖστρο ἀρμένιζε

μέ δεύτερο σιρόκο.”

αὐτό ἔχει τή σημασία ὅτι τό μαῖστρο ἀρχίζει μαλακό καί σιγά-σιγά δυναμώνει ἐνῶ ὁ σιρόκος ἀρχίζει φουριόζος καί μετά μαλακώνει. _

Τό κρίσιμο σημείο τῆς ἀλλαγῆς τοῦ καιροῦ μέσα στό εἰκοστέτρωρο εἶναι τὰ μεσάνυχτα. Κάθε καπετάνιος πού πρόκειται νά ταξειδέψῃ καί ἀμφιβάλλει γιά τόν καιρό σηκώνεται τήν ὥρα αὐτή γιά νά τόν κουμπασάρῃ. _

Λέγεται ὅμως καί τό ἑξῆς:

“κάθε τέταρτο φεγγαριοῦ
γίνετ’ ἀλλαγή καιροῦ.”

ἐπομένως πρέπει νά ἔχῃ ὁ καπετάνιος ὑπ’ ὄψι του τό νιό φεγγάρι, τὰ τέταρτα του, ἀλλά καί τούς κύκλους του. _

Δώδεκα μέρες τοῦ Αὐγούστου, πού ἄλλοι λένε τίς πρῶτες καί ἄλλοι ἀπό τίς 16 καί πέρα, οἱ ναυτικοί τίς παρακολουθοῦν διότι, λέει, κάθε μιά ἀπ’ αὐτές ἀντιστοιχεῖ σέ κάθε ἓνα μῆνα ἀπό τόν ἐρχόμενο χρόνο. Δηλαδή ὅτι καιρό θά κάνῃ τήν ἡμέρα αὐτή τέτοιον θά κάνῃ καί τόν ἀντίστοιχο μῆνα. Οἱ μέρες λέγονται Μ ε ρ ο μ ῆ ν ι α καί εἶναι κάτι σάν τόν Καζαμία καί μάλιστα κυκλοφοροῦν πολύ πιά γρήγορα ἀπ’ αὐτόν.

Ὅποιος πνίγηκε τό Μάη, “μετάνοιωσε” λένε οἱ ναυτικοί μας καί φαίνεται παράξενο ἀφοῦ πάντοτε μετανιώνει κανένας ὅταν πρόκειται νά πεθάνῃ. Αὐτό ὅμως ἔχει τή σημασία ὅτι ὁ Μάϊος κάνει Δρυμοκόλια καί Λαμπαδίτσες πού

*μποροῦν νά πνίξουν ἕναν ἀπρόσεχτο καπετάνιο πού φυσικά μετανιώνει γιατί
ἀφειδέυτηκε στίς καλοσύνες του καί τήν ἔπαυε.*

**Γ) ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΑΡΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΩΝ ΦΥΤΩΝ**

-----0-----

Θά δοῦμε παρακάτω τά ψάρια τῆς θάλασσης καί τά φυτά της ὅπως τά ἔχουν ὀνοματίσει οἱ ψαράδες τῆς Πάργας ἀπό χρόνια πολλά τώρα, μέ ἀλφαβητική σειρά καί μέ σύντομη περιγραφή τοῦ σχήματος, τῶν συνηθειῶν τους κλπ. Ὅλα αὐτά τά εἶδη ὅμως εἶναι λίγα, κάπου διακόσια, ἐνῶ ὁ βυθός τῆς θάλασσης κατοικεῖται ἀπό χιλιάδες χιλιάδων εἰδῶν ψάρια, ζωῦφια, μικροοργανισμούς ἀλλά καί τέρατα, τέτοια πού δέν ἔχει ἡ στεριά οὔτε σέ μεγέδη, οὔτε σέ ἀριθμό, οὔτε σέ ποικιλίες καί πού ἀκόμα δέν τελειώνουν ποτέ καί κάθε τόσο ἀνακαλύπτεται καί κάτι καινούργιο καί παράξενο.

Ἀλλά οἱ ψαράδες μας δέν ἔρχονται σέ ἐπαφή παρά μέ ἐκεῖνα τά λίγα εἶδη πού ψαρεύουν καί τούς χρειάζονται νά ξέρουν. Γιά τά ἄλλα τά σπάνια πού παρουσιάζονται σέ ἀραιά διαστήματα ἀδιαφοροῦν σάν ἄχρηστα πού τούς εἶναι.

Τά γνωστά θά δοῦμε ἐμεῖς καί ταξινομημένα ὄχι ἔπιστημονικά ἀλλά ὅπως τά εἶδαν,τά γνώρισαν καί τά θέλουν οἱ ψαράδες μας π.χ. λασπόψαρα,πατόψαρα,ἀγριόψαρα,πετρόψαρα,ἀσπρόψαρα,σπόρκα κλπ.

Ἀγριόψαρα(τά)=τά σαρκοφάγα ἐπιθετικά ψάρια πού κύρια καί ἀποκλειστικά ζοῦν κατασπαράζοντας ἄλλα μικρότερα(ἢ και μεγαλύτερα καμμιά φορά)ψάρια καί διακρίνονται ἀπό τή μεγάλη ταχύτητα πού τούς δίνει ἢ κατασκευή τοῦ κορμιοῦ τους,τέτοια πού νά παρουσιάζῃ μικρή ἀντίστασι μέσα στό νερό,ἀπό τή δύναμι τους καί ἀπό τά μακρὰ καί κοφτερά δόντια γιά νά ἀρπάζουν σταθερά τή λεία του. _

Ἄετός(ὁ)=ἀνήκει στήν οἰκογένεια τῆς παστανάκας(σελάχια).Εἶναι σπόρκο ψάρι,χωρίς κόκκαλα(ὄλο χόνδρους),τοῦ πάτου καί μάλιστα τῆς λάσπης.Τό κεφάλι του ξεχωρίζει ἀπό τό ἄλλο σῶμα καί μέ τό ὑπόλοιπο κορμί του φαίνεται σάν ἀετός μέ ἀνοιγμένα φτερά. Ἔχει μιά μαῦρη οὐρά σάν μιά μαῦρη βέργα γωνιασμένη.Μ' αὐτή χτυπάει πολύ ἄσχημα καί στή ρίζα της ἔχει ἕνα δηλητηριῶδες ἀγκάδι 4-5 πόντους πού προκαλεῖ πρήξιμο καί τρομερούς πόνους.Βγάζοντας τον ἀπό τό νερό(μέ τό παραγάδι κυρίως)ἀφήνει μιά κραυγή σάν βήξιμο.Τό κρέας του εἶναι σκληρό καί ὑπόξυνο.

Άληθινός(ό)=Εἶδος κοχλία πού βγαίνει στις πέτρες. Τό ὄστρακο του εἶναι λεῖο ἢ μέ γωνίες καί ἢ τρύπα του κλείνει μέ ἓνα κιτρινωπό κάλυμμα σάν ἀπό τζελατίνα γιά προστασία. Οἱ ποικιλίες καί τά μεγέθη του εἶναι ἄπειρα. Τρώγεται καί κάνει γιά δόλωμα ψαριῶν. _

Ἄλογο(τό)=ὁ ἰππόκαμπος. Ἐχει κεφάλι καταπληκτικά ὅμοιο μέ τοῦ ἀλόγου καί τό σῶμα του μακρú καί κατακόρυφο, γεμάτο ἀπό γωνίες σάν ἀρχαῖα πανοπλία. Ζῆ μεσ' τά φύκια καί κινεῖται μέ πτερύγια πού ἔχει στά πλευρά, ὄρθιο καί μέ κινήσεις αὐτόματες πού προκαλεῖ τά γέλοι. Τό μήκος του εἶναι 7-8 πόντους καί τό κορμί του γυρίζει ἐμπρός σάν ἐλατήριο.

Ἄστακός(ό). Εἶναι περιττή ἢ περιγραφή τοῦ γνωστοῦ σέ ὄλοντον κόσμο ἀστακοῦ. Ζῆ σέ γράβες(στό γράδο) καί σέ χορταριασμένα μέρη. Πιάνεται στά παραγάδια ἀλλά πío καλά στά δίχτυα καί μάλαστα σέ ἀστακόδιχτυα πού διαφέρουν ἀπό τά ἄλλα στό ὅτι τούς κρεμάνε μικρά πανάκια ἄσπρα γιά νά τούς προσελκύουν. Μέ μεγάλες παγίδες συρματένιες τούς ἐψάρευαν Ἴταλοί ψαράδες τίς ἀστακοπαγίδες. Βαδίζει μέ τά πόδια του πρὸς τά ἐμπρός, ἀλλά ὅταν δῆ κινίνδυνο τρέχει πρὸς τά πίσω μέ ἄλματα χτυπώντας μέ τρομερά χτυπήματα τῆς οὐρᾶς του. Τά μακρú του μουστάκια, ποψ' οἱ ψαράδες τά κάνουν ὠραῖες πίπες, ὅταν εἶναι ἔξω τά τρίβει καί κάνει ἓναν ἀνατριχιαστικό ἦχο. Λένε ὅτι φοβᾶται τό χταπόδι, πού τρελλαίνεται γιά τούς ἀστακούς. Μέσα στό τελλάρο

ὅμως πού εἶναι πιασμένοι μαζί ὁ ἀστακός τό ροκανίζει σάν νά μή συμβαίνη τίποτε._

Ἀστέρι, ἄστρο καί ἄστρο(τό)= ὁ κοινός ἀστερίας σέ ποικιλίες ἄπειρες κάθε εἴδους καί μεγέθους. Σέρνεται πολύ ἀργά στόν πάτο καί ζῆ ἀπό τά υπολείμματα τῶν ἄλλων γιατί τίποτε δέν μπορεῖ νά πιάσ. Συνήθως ἔχει πέντε ποδάρια καί τό κορμί του εἶναι σκληρό σάν σόλα. Ξερένεται στόν ἥλιο καί στολίζει τά σπίτια ἀλλά μέ τόν καιρό γίνεται εὐθραστο.

Ἀσπρόψαρα(τά)=τά ψάρια πού ἔχουν ἄσπρο χρώμα ἢ περισσότερο ἄσπρο, ἀσημί ἢ χρυσαφί δηλαδή, γιατί καθαρό ἄσπρο χρώμα δέν συναντιέται εὐκόλα στή θάλασσα. Εἶναι, συνήθως, τά καλύτερα, νοστιμώτερα καί πιό ἀκριβά ψάρια. (συναγρίδες, λεθρίνια, κέφαλοι κλπ.)_

Ἀσύρματος(ός)=Ζωῦφιο πού ἔχει γιά σπίτι μιά τρύπα σ' ἓνα βράχο κι ' ἀπό κεῖ ἀμολάει τό μαῦρο πόδι του πού μοιράζεται τρία-τέσσερα καί τ' ἀπλώνει τεντωμένα σάν σύρματα 30-40 πόντους. Ὄταν δῆ κίνδυνο, τά μαζεύει μέ ἀστραπιαία ταχύτητα. Ζῆ σέ ἡσυχά νερά καί δᾶπρεπε νά τόν λένε τηλέφωνο γιατί τουλάχιστον σύρματα ἔχει._

Άφρόψαρα(τά)=Τά ψάρια πού τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς τους τό περνοῦν στήν ἐπιφάνεια,σχεδόν τῆς θάλασσας π.χ.

σαρδέλλες,σταυρίδια,παλαμίδες κλπ.Εἶναι κατά κανόνα γρήγορα ψάρια καί ἀσπρόψαρα,ζοῦν κοπαδιαστά καί ταξιδεύουν σέ μεγάλες ἀποστάσεις.

Βαγιάνα(ή)=ἀσπρόγκριζο ψάρι πού ἀνήκει στή οἰκογένεια τοῦ σαργοῦ.Εἶναι κάπως πίο χοντροκομμένη,πίο παχειά,ώραῖο μάτι,μαῦρες ξεθωριασμένες ῥαβδώσεις ὀριζόντιες καί μιά σκούρα γραμμή ἀπό τά σπάρραχνα μέχρι τήν οὔρα.Ζῆ συνήθως σέ φυκιῶνες κοντά σέ βράχια.

Βαλανάρι(τό)=Ψάρι ἀσπρογκρίζο στήν κοιλιά καί σκούρο μπλυβένιο στήν πλάτη,σάν τῆς παλαμίδας.Μοιάζει κάπως σάν ξιφίας,ἀλλά εἶναι μακρουλό καί μέ μύτη πίο μικρή. Ἡ οὔρα του εἶναι ψαλλιδωτή(φεγγαρωτή)καί τό βάρος του ξεπερνάει τίς ἑκατό ὀκάδες.Τό μεγαλύτερο πού εἶδανε ἐδῶ εἶναι 180 ὀκάδες.Εἶναι ἀγριόψαρο καί τρέχει μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα.

Βουταλίδι(τό)= Ὑδροβίο πτηνό(νηκτικό)πού τόν περισσότερο καιρό περνάει βουτώντας μέσα στή θάλασσα ψάχνοντας γιά ψαράκια.Δέν τρώγεται γιατί τό κρέας του μυρίζει ψάρια.Λέγεται καί Λούφα(ή)._

*Βουτηχτής(ός)=Είδος γλάρου μέ μικρό σῶμα καί ἀρκετά στίγματα
γκριζόμαυρα στό κορμί. Ἐνῶ ὁ γλᾶρος κάνει βόλ-πλανέ γιά νά κατεβῆ στόν
ἀφρό τῆς θάλασσας νά πιάσῃ κάτι, αὐτός ἀπό ὅσο ὕψος νᾶναι (καί πετάει
συνήθως ψηλά γιά νά βλέπει καλλίτερα) κάνει κάθετο ἐφόρμησι σάν στούκας
καί ἀρπάζει ὅ,τι δῆ. Τόση πολλή εἶναι ἡ φόρα του πού χώνεται μέσα στή
θάλασσα, γι ' αὐτό τόν βγάλανε καί βουτηχτή.*

*Βλάχος(ός)=εἶναι ἀδερφός τοῦ ρουφιού(βλ.λ.) δέν γίνεται ὁμως παρὰ 4-5
ὀκάδες καί ἔχει χρώμα καστανό, _*

*Βοσκόψαρα(τά) Τίνα βλέπη κανένας κοπάδι ἀπό
σάλπες, κέφαλους, μπαρμπούνια, τί νά βλέπη σ' ἓνα βουνό γιδοπρόβατα νά
βόσκουν εἶναι τό ἴδιο πρᾶγμα. Πέφτουν στό χορτάρι πού προτιμᾶνε καί βόσκουν
πότε κάθετα πότε πλαγιαστά κάνοντας “γιαλισιές” μέ τίς κοιλιές, ἤσυχα-
ἤσυχα, ὅσο δέν ὑπάρχει κίνδυνος. _*

*Βρωμοδέλφινο(τό) ἓνα πολύ παράξενο ζῶο πού μοιάζει μέ νυχτερίδα πού ἔχει
ἀπλωμένα τά φτερά. Ἔχει καστανόμαυρο χρώμα, τό σῶμα του εἶναι
γλειῶδες, δέν γίνεται πάνω ἀπό 20-30 πόντους, κινεῖται μέ ἀργές κινήσεις τῶν*

φτερωῶν του καί εἶναι πολύ ἀποκρουστικό στή θέα. Καμμιά ἀπολύτως σχέσι καί ὁμοιότητα δέν ἔχει μέ τό δελφίνι. _

Γαΐδουροπόδαρο(τό) καί Τσαροῦχι. Ζωῦφιο μέ ἓνα ὄστρακο πού βρίσκεται κολλημένο ἐπάνω στά βράχια. Εἶναι σάν πεταλλίδα καί σάν πατημένος μπορμπολας(ἀληθινός) πού τό πίσω στριφογυριστό μέρος του ἔμεινε σέ μιάν ἄκρη. Τό ὄστρακο του ἀπό πάνω ἔχει τό χροῦμα τοῦ βράχου καί ἀπό κάτω εἶναι ἀσῆμι καθαρό. Γι 'αὐτό θᾶπρεπενά τό λέγανε ἀσημοπόδαρο ἢ ἀσημοπέταλο ἢ κάτι τέτοιο.

Γάμπαρη(ή). Μιά μεγάλη γαρίδα πού ἔχει μάκρος ἴσαμε 20 πόντους καί πού εἶναι ἄφθονο μόνον στό Ἀμβρακικό, ὅπου ψαρεύεται μέ γαμπαρόδιχτα. Τό ὄνομα της εἶναι Αἰγυπτιακό(gambar)(ἰταλ.gambero-gamba).

Γαρίδα(ή). Ἀδελφή τοῦ ἀστακοῦ καί τῆς γάμπαρης πολύ μικρή καί πολύ διαφανής(ιδίως μέσα στό νερό). ἔχει καί αὐτή ποδαράκια κάτω ἀπό τό κορμί δυνατή οὐρά, μακρυά μουστάκια καί πεταγμένα σάν τοῦ μπόρμπολα μάτια. Ζῆ μεσ' τά χορταράκια σέ ἤσυχα νερά καί ἀρπάζει ὅ,τι βρῆ ψόφιο, γιατί ὅτι ἔχει ζωή τήν κυνηγάει αὐτή πού εἶναι δειλή, ἀδύνατη καί ἀνυπεράσπιστη καί τό βάζει στά πόδια(κατά πίσω) σάν τρελή μέ τήν πρώτη ὑποπτη κίνησι καί μέ τά

περιέργα μάτια της πεταγμένα. Αύτη ή περιέργεια είναι πού τής τρώει τό κεφάλι, γιατί όταν βάλη στή θάλασσα τήν πόχα ή ένα κοφίνι ό ψαράς, αύτη μέ τήν παρέα της πηγαίνουν μέσα και ψάχνουν κι ' έτσι τήν παθαίνουν γιατί γρήγορα τό νερό φεύγει κάτω άπ' τά πόδια τους. Είναι ωραιότατος δόλος και ωραιότατο φαγητό, άφοϋ και ώμή τρώγεται. _

Γάτος(ό)=Είδος σκυλλόψαρου μέ κάτι μικρές βοϋλες στό κορμίτου πού μόλις διακρίνονται. Είναι πίο μικρός άπό τά συνηθισμένα σκυλλόψαρα, λαίμαργος και έπιθετικός, αλλά μέ κρέας ύπόξυνο.

Γελάρι(τό). Μικρό μακρόστενο πετρόψαρο μέ ωραιότατα χρώματα σέ ραβδώσεις άπό τό κεφάλι μέχρι τήν ουρά, άπό σκοϋρο καφέ πού είναι στή ράχη μέχρι κίτρινο, στήν κοιλιά. Θαρραλέο και τά πίο έξυπνα ψάρια. Αυτό κάνει τήν αρχή νά τσιμπήση στ' άγκίστρι κι ' είναι ό κράχτης για τά άλλα πού ζηλεύουν νά τό βλέπουν νά τρώη. Ξέρει καλά τόν κίνδυνο του άγκιστριοϋ γι ' αυτό δέν τό πιάνει ποτέ άπό τήν μύτη. Έχει πολύ νόστιμο κρέας αλλά είναι πολύ μικρό και δέν γίνεται πάνω άπό 20 πόντους. _

Γιαλίσιος(ό). Έχει τά περισσότερα ὀνόματα ἀπό ὅλα τά εἶδη μιά καί λέγεται Ἐθλασσινός, θαλασσόπουτσος, ψῶλος, ψωλή, ψωλιόγκος καί ὅλα αὐτά ἀπό τό μακρόστενο κυλινδρικό του σχῆμα. Εἶναι ἀκίνητος κάτω στό βυθό τῆς θάλασσας σέ ἄμμο ἢ σέ μπάρο καί τό δέσμα του εἶναι σκοῦρο καί σκληρό μέ κόμπους. Ὅταν τόν πατήσης βγάξει ἕνα παχυρευστο ἄσπρο ὑγρό πού τό τινάζει μέ δύναμι καί κολλάει σάν μῦξα. Τό μάκρος του δέν περνάει τούς 20 πόντους. Οἱ ψαράδες τόν πιάνουν τόν ἀνοίγουν καί παίρνουν ἀπό μέσα τό κρέας του πού εἶναι ἄσπρο καί πολύ καλό γιά δόλωμα.

Γλάρος(ό). Τό χιλιοτραγουδημένο πουλί τῆς θάλασσας πού ὅσο καί νά τόν λένε τά τραγούδια ἄσπρο, κάτασπρο καί χιονάτο δέν εἶναι ποτέ ἐντελῶς ἄσπρος ἀλλά ἔχει παρά πολύ γκριζο καί μαῦρο στά φτερά του. Μερικοί εἶναι τόσο μαῦροι πού θά ζήλευαν καί οἱ καρακάξες τή μαυρίλα του. Ὁ τόπος μας δέν τους πολυσυμπαθάει γιατί πέφτουν κατά κοπάδια στίς ἐληές πού εἶναι ἀφύλαχτες καί σηκώνουν ὀλόκληρο ἄλῶνι καί γιατί ὅταν ἔρχονται, προμηνύουν κακοκαιρίες, ἐκτός ἀπό τή φωνή τους ποῦ εἶναι ἀποκρουστική καί μοιάζει κάπως μέ τοῦ κόρακα. Ὅταν ἀκούσουν δυναμίτη εἶναι ἀπό τούς πρῶτους πού θά τρέξουν ν' ἀρπάξουνε γι ' αὐτό εἶναι ἐνοχλητικοί. Στήν κατοχή πού τά μπουρλότα πέφτανε τῶνα πάνω ἀπ' τ' ἄλλο οἱ ψαράδες εἶχαν ἕνα γλάρο δεμένο ζωντανό στήν πλώρη τῆς βάρκας κι ' ἔτσι οἱ ἄλλοι δέν τολμοῦσαν νά πλησιάσουν γιά ν' ἀρπάξουν ψάρια. Τά μικρά τοῦ γλάρου, τά Γλαρόνια εἶναι εἶναι πιό σκοῦρα ἀπό τούς ἀπό τούς μεγάλους καί ὕστερα γεράζοντα γίνονται

πίο μαῦροι. Γι' αυτό ἔπρεπε νά λένε: "Πῶς πάνε τά παιδιά σου γλάρε; Ὅσο πᾶνε καί μαυρίζουν". Αὐτά τά μικρά γλαρόνια εἶναι πολύ κουτά. Τά παιδιά τούς πετᾶνε πέτρες ἀπό τήν παραλία καί αὐτά νομίζουν ὅτι τούς πετᾶνε καραμμέλες καί πέφτουν νά τίς πιάσουν, κι ἄς φωνάζουν οἱ γέροι οἱ γλάροι. Τό κρέας του τό τρῶνε μερικοί ἀλλά μυρίζει ἄσχημα καί εἶναι σκληρό. _

Γλύτσα(ή). Ἐνα ἰδιότροπο σκουλήκι πού ζη στόν ἄμμο τῆς θάλασσας ἀλλά μόνον σέ σημεία πού χύνονται ὀχετοί. Οἱ ψαράδες βγάζουν τόν ἄμμο αὐτό πού μυρίζει πολύ ἄσχημα καί τόν ξεδιαλέγουν μέ τό δάχτυλο ἐπάνω σέ μιά πέτρα καί ρίχνοντας πότε πότε νερό. Ἐτσι πιάνουν τή γλύτσα καί τή βάζουν σ' ἓνα κουτί μέ λίγο λεβιδόχορτο γιά νά ζήσει καί νά μή πεταχτῆ, γιατί εἶναι πολύ ζωηρό καί εὐκίνητο ζωῦφιο. Γύρω-γύρω στό κορμί της ἔχει παρά πολλά ποδαράκια πού τά κουνάει μέ ταχύτητα καί ὅσα κομμάτια καί νά τῆς κόψης συνεχίζουν νά κουνιῶνται. Παρ' ὅλη τή βρωμα τοῦ ἄμμου καί τίς φωνές ἀπό τά σπίτια τῆς παραλίας, γιατί ἡ βρωμα φτάνει σ' αὐτά, οἱ ψαράδες τή μαζεύουνε μέ μεγάλη εὐχαρίστησι γιατί εἶναι ὁ πίο καλός δόλος γιά κάθε εἶδους ψάρι. _

Γλωσσα(ή). Ἐνα ἀπό τά πίο παραξενα πλάσματα τοῦ βυθοῦ. Εἶναι σάν νά πῆρες ἓνα κανονικό ψάρι καί τό πάτησες μέ ὀδοστρωτήρα. Ἐτσι τό σῶμα του ἔγινε σάν τηγαλίτα ἀλλά τά μάτια του ἔμειναν ἀπό πάνω καί κοιτάζουν ἀλλοίθωρα. Τό στόμα της ἔμεινε ἀπό τή μπάντα καί τρώει λοξά. Σέρεται

πάντα στό πάτο καί γι ' αυτό εἶναι πατόψαρο. Ἐχει τήν ἰκανότητα νά παίρνει τό χρώμα τοῦ περιβάλλοντος ἀπό στιγμή σέ στιγμή, πού εἶναι καί τό μοναδικό ὄπλο της γιά τούς πάρα πολλούς ἐχθρούς της, γιατί ἔχει πολύ νόστιμο κρέας.

Γόνος(ό). Ἐτσι λέγονται μ' ἓνα ὄνομα ὅλα τά ψαράκια πού ἔχουνε βγῆ μόλις ἀπό τό αὐγό τους καί δέν ξέρεي κανένας τί θά γίνουνε αὐτά τά διαφανή πραγματάκια μέ τό κεφαλάκι τό ἀσημένιο καί τήν ἀσημένια γραμμή, τή μόνη πού διακρίνεται ἀπό τό σῶμα τους, βῶπες ἢ λαυράκια;

Γόπα & Βῶπα(ή). Ἡ βῶψ τῶν ἀρχαίων, ἡ ἀγελαδόμορφη δηλαδή. Κι ' ἔκαναν πολύ καλά πού τήν ἔβγαλαν ἔτσι γιατί ἔχει ὠραῖο μάτι πού θά τό ζήλευε καί ἡ θεά Ἥρα, καί κεφάλι πλατύ ἀπό πάνω σάν βωδινό. Ζῆ κοπαδιαστά καί εἶναι ἀφρόψαρο. Ἐχει χρυσοκίτρινο χρώμα στά πλευρά καί σκοῦρο καφερί στήν ῥάχη. Γίνεται συνήθως γύρω στούς δέκα πόντους ἀλλά καμμιά φορά πετυχαίνουν κάτι ἑκατοδραμίσιες πού βάζουν κάτω σέ γεῦσι καί συναγρίδα. Φαρεύονται μέ πετονιά καί δόλωμα γλύτσα, ψωμοτύρι ἢ καλαμαράκι ἀλλά πολλές πιάνονται μόνον μέ δίχτυα καί Γριγριά. _

Γουβιάς(ό) καί Γουβιός. Εἶναι ἡ πιό ἡλίθια ὑπαρξί τοῦ βυθοῦ γι ' αυτό καί τούς χαζούς ἀνθρώπους τούς λένε γουβιάδες. Κι ' ὄχι μόνον αὐτό ἀλλά εἶναι

τεμπέλης και άκαμάτης. Κάθεται ώρες όλόκληρες ακίνητος και περιμένει. Γύρω του γίνεται πανδαιμόνιο από τά άλλα ψάρια που τσιμπάνε τό άγκίστρι και αυτός δέν κουνιέται, παρά κάνει μιά ξαφνική έκει που νομίζεις ότι κοιμήθηκε χάφτει τό δόλωμα και κατ' εύθειαν γιά τό καλάδι. Τό κορμί του είναι στρογγυλωπό και μακρύ και τό κεφάλι του πολύμεγάλο και μέ μάγουλα φουσκωμένα σαν μπουνταλαῖς που είναι και τό χρωμα του είναι ασπρουλιάρικο και που και που καφέ. Έχει νόστιμο κρέας και γίνεται έξαιρετική σούπα και τό σπουδαιότερο πιάνεται εύκολα γιά νά ικανοποιούνται οί άτσαμηδες ψαράδες. Άλλά γουβιάς στό μυαλό είναι και θά μένη. _

Γουρουνόψαρο(τό). Ένα κακοφτιαγμένο ψάρι μέ κοντόχοντρο κορμί, έξογκωμένα χείλια και μακρούα φτερά στή ράχη και στό στήθος και φαλλιδωτή ουρά. Τό δέρμα του είναι σκληρό και χοντρό σαν γουρουνίσιο. Είναι ψάρι που ζῆ στά πολύ βαθειά νερά και δέν τό τρώει κανένας αν πιαστή καμμιά φορά. Του άρέσει ό ισκιος γι ' αυτό όταν βγαίνει στον άφρό, κάθεται κάτω από παληοσανίδα και άλλα πράγματα και τά ακολουθεῖ όπως τά πάει τό ρέμμα. _

Γόφος(ό). Άγριόψαρο του άφροῦ που γίνεται μεγάλο μέχρι 80 οκάδες και πίο πολύ καμμιά φορά. Έχει μεγάλο κεφάλι και, πρῶγμα παράξενο, δέν έχει δόντια. Ό,τι άρπάζει τό καταπίνει άμέσως όλόκληρο. Είναι από τά καθαρά και ακριβά ψάρια. Τούς μικρούς γόφους τά Γ ο φ α ρ έ λ ι α, αλλά γοφαρέλια 5-8

όκάδες, πού περνᾶνε κάθε Μάιο από κάβο σέ κάβο σέ κοπάδια, τούς λένε καί *Μαγιατικά*.

Γραντζέβουλα καί Γραντσέβουλα(ή). Από τήν Ίτ. Granchio
κάβουρας. Εἶναι ἕνας παράξενος κάβουρας μέ μακρῶς καί λεπτά πόδια πού τόν κάνουν νά μοιάζει μέ ἀράχνη. Ἐκεῖ πού ψαρεύει κανένας βλέπει ξαφνικά ἕνα κομμάτι τοῦ βυθοῦ σάν μιᾶ ὀλοκληρῆ χορταριασμένη πέτρα πού ἀρχίζει νά κουνιέται. Αὐτό τό πρᾶγμα δέν εἶναι παρά μιᾶ γραντζέβουλα γιατί ἡ γραντζέβουλα ἔχει πολλά χορτάρια ἀπάνω στό καυκαλό της σάν μιᾶ πέτρα τοῦ βυθοῦ. Δέν ἔχει τίποτε γιά φαγητό μέσα της καί μόνο τό καυκαλό της μέ μεγάλες γωνίες καί μύτες ἀπό πάνω εἶναι ὠραῖο καί στολίζει τά σπίτια. Τῶχει σέ μεγάλη χρουσουζουλιά Παργινός ψαράς πού ἐτοιμάζεται γιά ψάρεμα νά τοῦ πῆ κανένας “Γραντσέβουλα” ἔξαγριώνεται κυριολεκτικά.

Δαγγανάρι(τό)=Μεγάλο ἀγριόψαρο πού γίνεται ἴσαμε 5 μέ ἕξη ὀκάδες καί μοιάζει παρά πολύ μέ λαυράκι. Ἐχει πολύ μεγάλα δόντια καί εἶναι ἀχόρταγο καί ἐπιθετικό. Ζῆ σέ μεγάλα καί ὅπου πέση εἶναι καταστροφὴ γιά τά μικρότερα ψάρια.

Δελφῖνι(τό)(δέλφινας καί ντέλφινας καί ντελφῖνι). Ἀπό τά πιό γρήγορα, ὠραῖα καί περήφανα ψάρια τῆς θάλασσας μας. Γι' αὐτό κι' ἕναν πού κολυμπάει γρήγορα καί ὠραῖα τόν παρομοιάζουν μέ δελφῖνι. Εἶναι πολύ μεγάλο ψάρι 2-3 μέτρα, ἔχει ἰδιότροπο κεφάλι καμπυλωτό πρὸς τὰ ἔμπρός, μέ μεγάλα χεῖλια, σχετικῶς μικρά δόντια καί ἀναπνέει μέ πνεύμονες. Τό κορμί του ὅλο εἶναι στρογγυλωπό καί ἡ οὐρά του πολύ φεγγαρωτή καί πλαγιαστή πρὸς τό κορμί του. Ἀνεβαίνει στὸν ἀφρό γιὰ νὰ πάρῃ ἀνάσα καί κάνει τότε σάν νὰ βογγάῃ ἄνθρωπος. Ἀκολουθεῖ τὰ καΐκια, παίξει μ' αὐτά, τὰ προσπερνάει καί ξύνεται ἀπάνω τους. Ὅταν τοῦ ρίξουνε κανένα ψάρι ἢ κανένα κομμάτι ψωμί δέν χαλάει χατῆρι. Δέν πειράζει ποτέ ἄνθρωποκυνηγáει μόνον ψάρια καί τότε κάνει θεαματικώτατα παιγνίδια πηδῶντας ψηλά ἔξω ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἄλλοίμονο στίς μηχανότρατες πού θά πέσουν ἀπάνω τους δελφίνια. Ὁ σάκκος τότε γίνεται κομμάτια, καταστροφή σωστή. Ἀλλά καί τό δελφῖνι καμμιά φορὰ μπλέκεται ἐκεῖ μέσα καί σκάει ἀμέσως γιατί εἶναι πολύ περήφανο ψάρι καί στεναχωριέται. Τότε οἱ ψαράδες ἀπὸ πείσμα τό παίρνουν τοῦ κόβουν τὴν οὐρά καί τὴν καρφώνουν στήν πλῶρη τοῦ καΐκιοῦ τους ὅπως οἱ κυνηγοὶ τὰ τομάρια τῶν ζώων, τό ἄλλο τό πετάνε γιατί δέν τρώγεται.

Δραγάννα(ή) καί Ντραγάννα. Εἶναι ἓνα μακρὺ καί στενὸ χορταράκι πού στρίβει σάν βίδα, Βγαίνει ἀπάνω σέ μεγάλους μπάγκους καί ἔκει συχνάζουν λεθρίνια. _

Δράγκαινα και Δράκαινα(ή). Ένα μικρό ψάρι,μέχρι μισή όκά,τό πολύ,μέ
 χρωματιστό και πατημένο λίγο από τά πλάγια.Τό χρώμα του είναι κιτρινωπό
 στη κοιλιά και προς τό καφέ στη ράχη μέ βούλες μακρουλές σ' όλο της τό
 κορμί.Τό στόμα της είναι προς τό έπάνω μέρος τοῦ κεφαλιού καθώς και τά
 μάτια της. Έκεῖνο πού τῆς δίνει τό τρομερό όνομα της είναι ένα σύστημα από
 4-5 άγκάθια φαρμακερά πού έχει στο έπάνω μέρος τοῦ κεφαλιού της,Τόν
 άνθρωπο πού από απροσεξία δά τόν χτυπήση(είναι κυριολεξία γιατί τινάζεται
 και χτυπάει)ή δράγκαινα, πρήζεται και ύποφέρει από τρομερούς πόνους.Πρέπει
 άμέσως νά σκίση μέ ένα σουγιά τό χτυπημένο μέρος γιά νά φύγη τό
 δηλητήριο.Αυτό είναι τό όπλο τῆς τρομερῆς δράγκαινας πού κάθεται χωμένη
 μέσα στον άμμο πού τόν άνοίγει μέ γρήγορες κινήσεις τῆς ούρᾶς της δεξιά
 άριστερά,κι ' αφήνει άπ έξω τά μάτια και τά άγκάθια της.Άλλοίμονο στο ψάρι
 πούδά περάση από πάνω της,Τινάζεται τό καργώνει,τό σκοτώνει μέ τό
 δηλητήριο της και ύστερα τό τρώει.Οί ψαράδες μας λένε ότι έχει ένα υγρό πού
 "μελίζει" μ' αυτό τά ψάρια και φαίνεται σωστό γιατί πάντοτε αν προσέξη
 κανένας εκεί πού βρίσκεται χωμένη μιά δράγκαινα μαζεύονται και τριγυρίζουν
 πολλά ψαράκια.Τά ίδια λένε και γιά τή σουπιά και τό χταπόδι.Τό κεφάλι τῆς
 δράγκαιναςτό πετᾶνε και τό υπόλοιπο κορμί είναι νοστιμώτατο.

Δρόγγος(ό). Έχει καταπληκτική όμοιότητα μέ τό χέλι,μόνο πού τό κεφάλι
 του είναι πίο πλατύ,μέ μεγαλύτερα μάτια και έχει μικρά δόντια.Τό μέγεθος του
 είναι πολύ μικρό,20-30 πόντους,άλλά φτάνει τίς 15 μέχρι 20 όκάδες.Πιασμένος

στό παραγάδι σκορτσάρει πολύ επικίνδυνα γιατί ἔχει τρομερή δύναμι καί πρέπει ὁ ψαράς νά ἔχη μεγάλη πόχα ἢ γερό γραμπίο γιά νά τόν φέρη μέσα. Ὅταν πιάνεται φτιάχνει κόμπους μέ τήν οὐρά του ἐπάνω στό παράμαλλο κι ' ἔτσι καί νά κοπή ξέρει ὁ ψαράς τί ψάρι ἦταν πιασμένο. Κάθεται μέσα στή λάσπη ἤτά χορτάρια μέ τό κεφάλι καί τήν οὐρα του μονάχα ἀπ' ἔξω καί ἀρπάζει ὅτι περάσει. Ἀπό τήν οὐρά καί κάτω ἔχει πολλά καί μικρά κόκκαλα ἀλλά τό κρέας του εἶναι ἀρκετό νόστιμο. _

Ζαργάνα(ή)= Ὠραιότατο καί νοστιμότατο ἀφρόψαρο, μέ μακρὸ στρογγυλωπό κορμί, πολὺ μικρὴ οὐρά, μεγάλο μάτι καί μύτη μακρὰ γιομάτη πολὺ μικρά δοντάκια σάν πριόνι, Ἀπό τή μύτη της τή μακρουλή καί σουβλερὴ τή λένε καί Β ε λ ό ν α. Κολυμπάει κυματιστά γι ' αὐτό καί τίς κουνιστές γυναῖκες τίς λένε ζαργάνες. Ζοῦνε σέ μεγάλα κοπάδια καί ὅταν τίς κυνηγᾶνε τά δαγγανάρια καί τᾶλλα ἀγριόψαρα τρέχουν σάν τρελλές καί πηδᾶνε ἔξω ἀπό τόν ἀφρό ὅλες μαζί σάν κάποιος νά τούς δίνῃ σύνδημα σέ μεγάλη ἔκτασι τῆς θάλασσας.

Ζουλιᾶκος(ό). Ἐνα εἶδος χταποδιοῦ μέ χροῶμα κοκκινωπό καί πολὺ μακρὰ ποδάρια. Τό κρέας του εἶναι πολὺ πιο σκληρό καί ἄνοστο ἀπό τοῦ χταποδιοῦ.

Κάβουρας(ό) και καβοῦρι (τό). Κορμί και κεφάλι ἕνα, τέσσερα ποδάρια ἀπό τή μιά μεριά και τέσσερα ἀπό τήν ἄλλη και ἀπό μιά δαγκάνα σέ κάθε μεριά (μέ τή δεξιά πιά μεγάλη και γερή)πού εἶναι τά ὄπλα της και τά χέρια γιά νά φέρνη τό φαγητό στό στόμα. Βαζίζει πότε πρὸς τά δεξιά και πότε πρὸς τ' ἀριστερά, στραβά δηλαδή σάν τόν κάβοψρα. Τά μάτια του εἶναι πρὸς τό ἐπάνω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ πεταγμένα ἔξω και χώνονται σέ ὑποδοχές. Κάτω ἀπό τήν κοιλιά του ἔχει βγαίνουν τά αὐγά κι ' ἐκεῖ γεννιῶνται τά καβουράκια και κάθονται μέχρι νά μεγαλώσουν. Ἀλλάζουν συχνά τό κοκκαλένιο δέρμα τους και τότε εἶναι νερούλιασμένοι γι ' αὐτό οἱ ψαράδες τους λένε ἄρρωστους, ἐνῶ δέν εἶναι. Τά εἶδη τῶν βαβουριῶν εἶναι χιλιάδες και γι ' αὐτό ἐμεῖς θά δοῦμε μονάχα τούς δικούς μας πού ἔχουν ὀνοματίσει οἱ ψαράδες μας. Και πρῶτα-πρῶτα τούς Γ λ η γ ό ρ η δ ε ς . Ἐχουν χρῶμα μαῦρο μέ ἀποχρώσεις πρὸς τό ἄσπρο. Ὅλη τήν ἡμέρα τό κάνουνε ἔξω στά βράχια και καμαρώνουνε ἀλλά κι ' ὅταν τούς πιάση μελαγχολία γιά νά τό διασκεδάσουνε τροχᾶνε τίς δαγκάνες τους και κάνουνε μέ τό στόμα σαπουνόφουσκες πού μαζεύονται γύρω-γύρω ἀπ ' αὐτό. Ὅταν δοῦνε κίνδυνο τρέχουν σάν δαιμονισμένοι και πηδᾶνε στή θάλασσα και ὅπου νᾶναι. Εἶναι ὁμως και θρασεῖς γιατί μποροῦνε νά σοῦ κλέψουν τά δολώματα ἂν απομακρυνθῆς. Τό θράσος τους δέν ἔχει ὄρια. Τολμᾶνε ἀκόμα και τό ποδάρι τοῦ χταποδιοῦ ν' ἀρπάξουνε. Ἀλλοίμονό τους γιατί αὐτό περιμένει ὁ τρομερός ἐχθρός τους. Νά καταλάβη πού βρίσκονται και τά παρακάτου εἶναι δουλεία δική του.

Καβουρομάνες, είναι πολύ πιά μεγάλες από τούς Γληγορήδες μέ πολύ ζωηρό καί ώραϊο κόκκινο χρώμα καί χοντρές τριχες στά ποδάρια τους, έχουν τρομερές δαγκάνες κι ' αλλοίμονο στό δάκτυλο πού θά βρεθῆ ἀναμεσά τους. Στο κίνδυνο τρέχουν ἀλλά περήφανες καί μέ τίς δαγκάνες σηκωμένες καί ἔτοιμες νά ἀρπάξουν τόν ἔξθρο. Τά ζεστά βράδνα τοῦ καλοκαιριοῦ πού δέν ἔχει φεγγάρι βγαίνουν ἔξω στά βράχια καί τό στήνουν στή ρομάντζα. Ἐκεῖ τίς βρίσκουν οἱ ψαράδες μέ καρμουρέτα τίς ἀρπάξουν μέ τά χέρια καί τίς ρίχνουν μέσα σ' ἕνα γκαζοτενεκέ γιά νά μή μποροῦν νά τό σκῆνε. Ἐχουν πολύ ώραϊο κρέας ψητό στά κάρβουνα ἀλλά καί μαγειρεμένο. Τά καβούρια τοῦ ἄμμου είναι πολύ μικρά καί τό χρώμα τους εἶναι ἀκριβῶς ὁμοιο μέ τοῦ ἄμμου. Σάν νά μήν ἔφτανε τό ώραϊο τους καμουφλάζ, ἔχουν στό τελευταῖο ποδάρι κάθε μεριάς, ἀντί γιά μύτη, ἕνα πλατύ φτυαράκι διαφανές καί χνουδωτό γύρω-γύρω καί μ' αὐτό, μέ καταπληκτική ταχύτητα σκάβουν τόν ἄμμο καί χώνονται μέσα ἀφήνοντας ἀπ' ἔξω μονάχα τά δύο μάτια τους. Ἄλλα καβούρια εἶναι τά μοσχόκαβουρα. Αὐτά ζοῦνε μονάχα σέ λάσπη, ἔχουν ἄσπρο χρώμα καί μολυβί καί ὅταν μαζεῦουν τίς δαγκάνες (πού ἀπό πάνω εἶναι σάν λειρί τοῦ κόκκορα) καί τά ποδάρια τους γίνονται ἕνα πρᾶγμα σάν μπάλα χωρίς νά περισσεύη τίποτε καί χωρίς νά μένη χῶρος κενός. Εἶναι ἀκόμα οἱ ἀράχνες ποῦ ζοῦνε στά βαθεῖά νερά καί τίς πιάνει ὁ σάκκος τῆς ἀνεμότρατας καί μοιάζουν σάν γυμνές γραντζέβουλες. Ἄλλα καβούρια ὀνοματισμένα δέν ὑπάρχουν. Τά περισσότερα τρώγονται καί χρησιμεύουν γιά δόλο.

Κ α λ α μ ά ρ ι (τό). Εἶναι πολύ γνωστό καί περιττεύει ἡ περιγραφή του. Οἱ ψαράδες τό βλέπουν σάν ἐξαιρετικό δόλωμα γιά πετρόψαρα καί λιθρίνια ἀλλά περισσότερο γιά παραγάδια πού ὅταν εἶναι δολωμένα μ' αὐτό θά ἔχουν πάντοτε ἐξαιρετική ἐπιτυχία. Δέν συναντιέται συχνά στό γαλό μας καί μόνον μέ τίς ἀνεμότρατες τό φέρνουν. _

Κ α λ ο γ ρ ί τ σ α (ή). Ἐνα πολύ μικρό κατάμαυρο ψαράκι μέ μεγάλα μάτια, ψαλλιδωτή οὐρά καί μεγάλα λέπια πού ζῆ κατά κοπάδια κοντά σέ μεγάλα βράχια τοῦ βυθοῦ. Δέν τρῶγεται καί λένε ὅτι προτοῦ γίνῃ ψάρι ἤταννύφη πού εἶχε ντέσει μέ κακιά πεθερά. Τόσο κακιά ἤταν ἡ πεθερά της πού παρακάλεσε τό Θεό νά τήν κάνῃ ψάρι ἢ καλόγρια καί Ἐκεῖνος τήν ἔκανε κι ' ἀπ' τά δύο.

Κ α λ ο γ ι ά ν ν η ς (ό). Εἶναι ἕνα μικρό ψαράκι 4-5 πόντους μέ βαθύ κόκκινο χροῶμα τῆς φωτιᾶς μπορμπολωτά μάτια καί μεγάλα λέπια.

Κ α π ό ν ι (τό)=Κόκκινο ψάρι μέ μεγάλα πτερύγια στά πλευρά. Τό κεφάλι του εἶναι ὅλο γωνίες καί ἀγκάδια καί εἶναι παράξενο, ἔχει σάν μέτωπο πλατύ καί ἡ μύτη του καταλήγει πρὸς τά κάτω σάν ῥαμφος πάπιας. Ψαρεύεται στά βαθειά ἀπό τίς ἀνεμότρατες.

*Καποσάντα(ή)(ίταλ, capo=κεφαλή, santo=Άγιος=φωτοστέφανο
Πραγματικά μοιάζει σαν φωτοστέφανο Άγιου τό ὄστρακό της πού ἔχει
ῥαβδώσεις σαν βεντάγια.Εἶναι τό νοστιμώτερο ἀπό τά στρεΐδια μέ ἀσημόχρυσο
κρέας.Ζῆ σέ ἤσυχα νερά._*

*Καπρινιόζος(ό). Ὅπως ἀκριβῶς τό καπόνι εἶναι ἡ κατασκευή τοῦ
κεφαλιοῦ του μέ πίο μακρουλό σῶμα καί ἀνοιχτότερο χρῶμα.Καπρινιόζο λένε
ἓνα κακομούτσουνο ἄνθρωπο πού τό πρόσωπό του ἔχει πεταγμένα τά μῆλα καί
τό ὑπερόφρεια.*

*Καρτσιμᾶς,Σκαρτσιμᾶς,καρτσουλαμᾶς καί καρτσιλαμᾶς(ό).Εἶδος
κοχλία τῆς θάλασσας πού ἀντί γιά κρέας ὅπως τοῦ μπόρμολα καί τοῦ ἀληθινοῦ
ἔχει ποδαράκια καί δαγκάνες ἔτσι πού μοιάζει μέ κάβουρα.Τό πίσω μέρος του
κορμιοῦ του ἔχει μιά φοῦσκα πού εἶναι πρῶτης τάξεως δό λωμα γιά κάθε εἶδους
ψάρεμα.Περπατάει ἀπάνω σέ πέτρες καί ἰδίως χορταριασμένες καί ὅταν δῆ
κίνδυνο,χώνεται στό κουβοῦκι του καί κατακυλάει μέσα στή θάλασσα.*

*Κερομήτης(ό)καί μυταρᾶς. Ἐνα εἶδος σαργοῦ μέ μακρυά μύτη
καί περισσότερες κάθετες ῥαβδώσεις στό κορμί του.Πολύ πονηρό ψάρι καί πολύ
σπάνια τσιμπάει τό ἀγκίστρι._*

Κεφαλόπουλο (τό): Μικρός κέφαλος ίσαμε 15-20 πόντους πού λέγεται και Ροκλί και ζ, κοντά στις ξέρες και τά βράχια για να μπορεί να κρύβεται επειδή τό κυνηγᾶνε ὅλα τά ἀγριόψαρα.

Κέφαλος (ό) και καφάλι(τό). Ἀφρόψαρο, ἀσπρόψαρο και ἀπό τά καθαρά ψάρια. Ἐχει χρῶμα ἀσημένιο και στή ῥάχη σκοῦρο μολυβί σέ διάφορες ἀπόχρώσεις. Τό σῶμα του εἶναι ὀλοστρόγγυλο σχεδόν και παχύ πάντοτε και τό κεφάλι του μεγάλο και πατημένο ἀπό πάνω. Τά χεῖλη του εἶναι ἰδιότροπα, σάν περισπωμένη και μπαινοβγαίνει ὄλο τό σύστημα τους ἔξω. Δέν ἔχει δόντια παρά ἓνα σκληρό και γρέντζο χεῖλος για να κόβη τό χορτάρι, γιατί εἶναι βοσκόψαρο. Ταξειδεύει κατά μεγάλα κοπάδια. Παρ ' ὄλο ὅτι ἔχει ὄλο ἐχθρούς και κανένα φίλο και εἶναι ἄοπλος καταφέρει να γλυτώνει χάρις στή μεγάλη του ταχύτητα και τήν πονηριά του. Ὅταν δῆ κίνδυνο, χώνεται μέσα στά βράχια ἢ πηδάει μέ μεγάλα και τρελλά πηδήματα ἔξω ἀπό τό νερό και δέν σταματάει να πηδάη πρὸς τή στεριά πάντα ἂν δέν σταματήση ὁ διωγμός, ἔτσι πού καμμιά φορά βρίσκεται ἔξω στή στεριά. Ψαρεύεται μέ καλαμωτά, μέ τήν πριά και καμμιά φορά ὅταν ἔχη θολοῦρα τσιμπάει στό φελουρί. Εἶναι ὅλες τίς ἐποχές και ἀπό τά πίο πολλά ψάρια τῆς θάλασσας μας.

Κεχρός και μελλισουργός(ό). Πετρόψαρο τοῦ γράδου. Μοιάζει τό σχῆμα μέ τόν πετριό και τή λάμπαινα, ἀλλά ἔχει ὑπέροχα και χτυπητά

χρῶματα μέ ἐξαιίσιες βοῦλες. Δέν ὑπάρχει χρῶμα πού νά μήν ὑπάρχει πάνω του. Πιάνεται στό γράδο καί εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ὁ ψαράς ἔπεσε σέ γράδο, ἐπομένως σέ ψαρότοπο. _

Κο κ λ ά ν ι(τό)βλ. Μουξινάρι.

Κ ο λ ι ό ς (ό). Ὅτι καί τό σταυρίδι μόνο πού εἶναι πιό ἀδύνατος. Ψαρεύεται μέ Γριγριά. _

Κ ο λ λ ή τ σ α ν ο ς (ό). =Κάτι τοῦφες πράσινες μέ πολλά ποδαράκια σαρκώδη πού τά κουνάει τό νερό πηγαίνοντας πέρα-δῶθε εἶναι οἱ κολλήτσανοι. Δέν εἶναι ὅμως χορταράκι ἀλλά ζωῦφιο πού εἶναι κολλημένο ἐπάνω στά βράχια ὅπως ἡ πάτελλα. Ἄν ἀκουμπήσης τά ποδαράκια του κολλᾶνε καί τό δέρμα τζούζει. Τό ποδάρι του μερικοί τό τρῶνε τηγανιτό καί λένε ὅτι εἶναι πολύ νόστιμο.

Κ ο ὦ κ ο ς (ό) =Μικρό κακοφτιαγμένο ψάρι τοῦ πάτου καί τῆς λάσπης σάν τό γουβιά τῆς παραλίας, ἀλλά πιό ἄσχημος μέ χοντρό τετράγωνο κεφάλι, μάτια ἠλίθια στό ἐπάνω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ, κι ' ἐκεῖ κοντά τό στόμα πού ἀνοίγει

μεγάλο και χαζό. Χώνεται ὅλος μέσα στή λάσπη, κι ' αφήνει ἀπ ' ἔξω τὰ μάτια και τὸ στόμα του ἀνοιχτό. Ἐκεῖ περιμένει νά νομίζη κανένα ψάρι τὸ στόμα του γιά τρύπα και νά χωθῆ μέσα γιατί βαρύνεται νά κυνηγή. Ἐν τούτοις εἶναι χοντρός και καλοθρεμμένος, ὅσο και νόστιμος. Ἄργει νά ψοφήση ἔξω ἀπὸ τὸ νερό και τότε οἱ ψαράδες γιά νά περάσουν τήν ὥρα τους τοῦ βάζουνε στό στόμα ἓνα ἀναμμένο τσιγάρο και φουμάρει συνέχεια γιατί μπάζει και βγάζει ἀέρα συνέχεια.

Κ ο υ τ σ ο μ ο ὦ ρ α (ή). Πρέπει νά προσέξη κανένας ὅταν πάη νά ψωνίση μπαρμπούνια μή τοῦ δώσουνε κουτσομούρες πού εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἴδιο μ' αὐτά ἀλλά μέ κατώτερη ἀξία και διαφορὰ μόνον στό κεφάλι πού εἶναι λίγο πιό πατημένο στή μούρη αὐτηνῆς, γι ' αὐτό τή λένε και κουτσομούρα. _

Κυ δ ὦ ν ι (τό)=Στό δεξιό μέρος τοῦ Ἄμμοπούλη σκάβοντα βαθεῖά μέσα στό ἄμμο βρῆσκει κανένας κάτι μεγάλα ὄστρακα σκοῦρα ἀπ ' ἔξω και κάτασπρα μέ ὠραῖο κρέας ἀπὸ μέσα μεγάλα σάν κυδῶνια και μέ ἀνώμαλο ὄστρακο πού μοιάζει κάπως μέ τὸ φροῦτο ἀψ'τό.

Κ υ π α ρ ῖ σ σ ι (τό)= Ἐνα ἀπὸ τὰ λίγα θαλασσινὰ φυτὰ πού ὀνοματίσανε οἱ ψαράδες μας, πού βγαίνει ἐπάνω στά βράχια τῆς παραλίας μέ

μικρό φύλλωμα πού γίνεται ψηλό και μέ παρακλάδια σάν τό κυπαρίσσι και φτάνει μέχρι τόν άφρό τής θάλασσας και ύστερα πλαγιάζει._

/./

Άποκρουστικό σάν φειδιοϋ και μεγάλα σκυλόδοντα και δόντια. Όνομαστή είναι ή ταχύτητα και επίθετικότητα της. Πολλές φορές από τό πείσμα πού κυνηγάει διάφορα ψάρια και ιδίως κέφαλους ,δέν βλέπει μπροστά της και μέ ένα πήδημα βρίσκεται έξω στή στεριά. Γίνεται πάνω από δέκα οκάδες καμμιά φορά, και, πιάνοντάς τη στά χέρια μισοζώντανη, βλέπεις τή δύναμή της. Σοϋ φαίνεται σάν νά μπερδεύεται ένα έλατήριο στά χέρια σου._

Λ ο υ λ ο υ δ ό χ ο ρ τ ο (τό) ένα ώραϊο μπλέ χορταράκι πού τό χρώμα τό κάνει νά μοιάζει μέ βιολέττα, γι ' α ύτό τό λένε “μανουσάκι τής θάλασσας”.

Λ ο υ φ α (ή)=άλλο όνομα τοϋ βουταλιδιοϋ(βλ.λέξι)

Μ α υ ρ ι ά κ ι (τό). Εϊδος κέφαλου μέ πίο σκούρα ράχη και φαρδεϊές γραμμές στό κορμί και λίγα αλλά μεγάλα και χοντρά λέπια. Τό κεφάλι του έρχεται λίγο πίο μακρουλό από τοϋ κέφαλου._

Μελανούρι(τό). Ζή κοντά σέ βραχώδεις ακρογιαλιές κατά κοπάδια. Έχει σχήμα τοῦ σαργοῦ ἀλλά πιο αὐγοειδές ὅπως τό κοιτῆς ἀπό τά πλάγια, μέ μεγάλο μάτι ἀσημένια κοιλιά πρὸς τό μολυβί,σκοῦρα ῥάχη καί ἓνα πλατύ μαῦρο δαχτυλίδι στό κορμί ἐκεῖ πού ἀρχίζει ἡ οὐρά του. Ψαρεύεται σέ θολοῦρα μέ καλαμίδι καί τίς ἡσυχες νύχτες τοῦ καλοκαιριοῦ μέ φεγγάρι στόν ἀφρό,μέ μελανουροπαράγαδα ἢ πολύ ψιλές πετονιές χωρὶς καθόλου βαρίδι ἔτσι πού νά τίς παρασύρη τό ρεῦμα. Οἱ ὁμορφες μελαχροινές γυναῖκες λέγονται μελανούρια.

Μενίδα(ή). Ὑπογάλαξο ψαράκι τοῦ ἀφροῦ,λίγο μεγαλύτερο ἀπό τή μαρίδα καί μέ μεγάλη κοιλιά. Χρονιές-χρονιές πηγει ἢ θάλασσα ἀπό τήμενίδα ἔτσι πού δέν ἔχουν πού νά τή βάλουν οἱ τράτες καί τά μπραγάνια κι ' ἄλλες χάνεται σάν νά ἀξαφανίστηκε ἀπό τή θάλασσα.

Μηλόκοπι(τό). Μοιάζει πολύ μέ τό σκίο,ἀλλά γίνεται πολύ μεγάλο
10-15 ὀκάδες. _

Μόκος (ό). Ὁ γόνος τῆς σαρδέλλας ἀλλά καί ἄλλων ψαριῶν πού ζῆ κατά κοπάδια τίς περισσότερες φορές ἀκίνητος σέ ἡσυχά νερά. Γι ' αὐτό λένε "κάνε μόκο"δηλαδή μή μιλάς,ἐνῶ φυσικά δέν εἶναι ὁ μόκος τό μόνο ψάρι πού

δέν μιλάει.Είναι τό προσφάϊ κάθε ἀγριόψαρου καί ποτέ δέν βρίσκει
ήσυχία.Ακόμα καί ὁ ἄνθρωπος τόν κυνηγάει καί περισσότερο γιά μέλασμα γιά
δόλωμα παραγαδιῶν ἀλλά καί γιά φαϊ.

*Μ ο υ δ ι ἄ σ τ ρ α(ή).*Εἶδος παστανάκας,πλεκερή κι ' αὐτή πού μοιάζει
σάν τόν ἀριθμό ὀχτώ,ἀλλά μέ τό ἓνα στρογγυλό πιό μικρό καί ἐκεῖ ἔχει τήν
μακρόστενη σάν βέργα οὐρά της.Εἶναι ἐργοστάσιο γιατί τό σῶμα της παράγει
ἠλεκτρική ἐνέργεια ἱκανή νά σκοτώνημικρά ψαράκια καί νά μουδιάσηγια πολὺ
ῶρα τό ἀνθρώπινο χέρι,γι ' αὐτό καί τό ὄνομά της.Κάθεται πάντα στό βυθό
καί ἰδίως σέ ἄμμο.Τό κρέας της τό περιφρονοῦνε γιατί εἶναι ὑπόξυνο.

*Μ ο υ ξ ι ν ἄ ρ ι(τό).*Εἶδος κέφαλου πού τό σῶμα του διακρίνεται γιατί
ἔχει τό ἴδιο πάχος σ' ὄλο τό κορμί καί πιό ἀνοιχτό ἀσημί χρώμα,καί λίγο
κίτρινο χρώμα στ' αὐτιά του,σταχτιά ῥάχη καί μυτερό ῥυγχος._Περνάει στά
κοπάδια κατά τό Σεπτέβριο καί Ὀκτώβριο./ Καί Κοκλάνι(τό)

Μ ο υ ρ μ ο ὕ ρ ι(τό). Ὀραιότατο ἀσπρόψαρο τοῦ πάτου.Δέν ἔχει
μουστάκια σάν τοῦ μπαρμπουνιοῦ ἀλλά ἐν τούτοις σκάβει συνέχεια τό βυθό
ἀνοίγοντας τρύπες ἐδῶ κι ' ἐκεῖ γαί νά βρῆ τό φαῖ του,ἐνῶ ἀπό πίσω τόν
ἀκολουθοῦν οἱ κεφαλάδες γιά ν' ἀρπάξουν τίποτε.Τό κορμί του εἶναι καμωμένο

ἀπό πλατίνα πατημένο ἀπό τά πλάγια μέ μεγάλο κεφάλι καί κάθετες μαῦρες ραβδώσεις σ' ὄλο τό κορμί.

Μουσμοῦνι(τό) καί Κεφαλαῖς(ό). Ἐχει χρωμα ὅπως τοῦ μουρμουνιοῦ τό ὁποῖο ἀκολουθεῖ πάντα, ἀλλά δέν ἔχει ραβδώσεις, δέν γίνεται μεγάλο ὅπως αὐτό καί δέν κάει ἄλλο παρά νά χαλάη τά δολώματα πού προορίζονται γιά τό μουρμουῖρι. _

Μπάφα (ή) καί Μπαφόψαρο. Εἶδος κέφαλου ἀλλά πολύ μεγάλος πού γίνεται μέχρι δύο ὀκάδες. Διαφέρει στό κεφάλι πού εἶναι πολύ μεγάλο καί πλατύ καί ὄλο μικραίνει πηγαίνοντας πρὸς τήν οὐρά. Ἀπό τή μπάφα βγαίνει τό αὐγοτάραχο. Τίς μαντρώνουνε μέσα στά βιβάρια καί ὅταν ἔρθει ἡ ἐποχή τους τίς πιάνουν.

Μπάγκοζ(ό)= Ἐνα ὀροπέδιο μέσα στό βυθό τῆς θάλασσας. Ἀπό τούς πίο καλούς ψαρότοπους.

Μπακαλιάρος(ό) Ο γνωστός μπακαλιάρος πού ἔχει μεγάλο κεφάλι καί πολύ μεγάλα δόντια. Εἶναι ψάρι τῆς λάσπης καί πιάνεται ἀπό τίς ἀνεμότρατες.

Μπάλτσαμος (ό)= Ἐνα ἀπό τά πίο ὠραῖα πετρόψαρα. ἔχει πολλά χρώματα, μπλέ, καφέ, κίτρινο, πράσινο σέ ὅλες τίς ἀποχρώσεις καί σέ λουρίδες λοξές σάν τραπέζια. Εἶναι μακρόστενος μέ ἀνοιχτά χεῖλια καί κοφτερά δοντάκια. Δέν σταματάει ποτέ νά κινῆται καί ὄλο πηγαινοέρχεται στίς ξέρες καί τίς τρύπες. Εἶναι δύο εἶδη μπάλτσαμου, ὁ μέγανος καί ὁ μικρός μέ πίο ἀνοιχτά χρώματα ποῦ λέγεται μπαλσάμικος. _

Μπαροῦνι(τό)(ίταλ. barbone=πρωγωνάτος). Ὁ Βασιληᾶς τῶν ψαριῶν ἀπό νοστιμάδα καί γνωστός σέ ὄλον τόν κόσμον. Ζῆ σέ λαμπερά μέρη καί βρίσκει τήν τροφή του σκάβοντας ἀδιάκοπα τή λάσπη καί σηκώνοντας θολοῦρα.. Τό πετρομπάρμπον ὅμως εἶναι βουνίσιο ψάρι καί ὀργώνει τό χῶμα πού βρίσκει σέ ξέρες μοναχό του καί σέ μικρά κοπάδια, γι ' αὐτό γίνεται πίο μέγανος καί πολύ νόστιμος. Τό χρώμα του ἔτσι, γιά νά προσαρμόζεται μέ τό ἔδαφος γίνεται πίο σκοῦρο.

Μ π ό ρ μ π ο λ α ς καί *μπόρμπολος(ό)* καί *μπορμπόλι(τό)*. Ό,τι καί ό αληθινός αλλά πού γίνεται πολύ μεγάλος καί τόν χρησιμοποιούνε οί ψαράδες για σάλπιγγά τους,σπάζοντας του βαρύ καί μακρύσυρτο άκούγεται σέ μεγάλη απόστασι.

Μ ύ γ α(ή). Ένα μικρό ζωΐφιο τής θάλασσας πού μοιάζει μέ τήν ψείρα αλλά δέν κολλάει στά ψάρια παρά κάθεται καί παίζει στά χορταράκια του γιαλου. _

Μ ύ δ ι(τό). Δέν τό φιλοξενούν τά νερά μας τό γνωστό αυτό στρείδι, γιατί είναι άγρια, ένω αυτό προτιμάει μεγάλους κόλπους μέ ήσυχα νερά, αλλά οί ψαράδες μας τό αγοράζουν καί τό χρησιμοποιούν για δόλο ιδίως ψαρεύοντας λεθρίνια στό στάρο. _

Ν τ α β έ τ α ή *Ψαλλίδα* ή *Τσοϋχτρα*. Ένα ζωΐφιο σάν τήν σαρανταποδαροϋσα τής στεριάς πού γίνεται όμως πάνω από 15 πόντους καί κινείται πολύ άργά μέ τά πολυάριθμα πόδια της στό βυθό τής θάλασσας. Τό χρώμα της είναι προς τό μολυβί καί τά πόδια καί ή κοιλιά της άσπρα. Πηγαίνει καί κολλάει στ' άγκιστρωμένα ψάρια καί τά ρουφάει όλόκληρα αφήνομτας άπάνω τους μονάχα τό σκελετό τους, αλλά καί τά

δολώματα μαζί μέ ὄλο τό ἀγκίστρι τά χάφτει.Εἶναι πολύ ἀηδιαστική καί, ἅμα σ' ἀγγίξη, τσούζει καί προήζεται τό χέρι.Γιά νά περάση,λένε οἱ ψαράδες μας,πρέπει νά πῆς σαράντα φορές “Νταβέτα”._

Ὁ β δ έ λ λ α (ή) καί βδέλλα.Μοιάζει κάπως μέ τῆς στεριᾶς ἀλλά ἔχει πίο μικρό κορμί καί πίο ἀνοιχτό πρός τό καφέ χωρίς νά ἔχη τήν ευκινησία καί τίς βεντοῦζες τίς στεριανῆς.Τή βρισκουναι οἱ θαράδες μαζί μέ τή γλύτσα καί τή χρησιμοποιοῦν γιά δόλωμα.

Π α λ α μ ί δ α (ή) καί Παλαμιδι.Διαβατάριο ψάρι τοῦ ἀφροῦ πού ζῆ κατά μεγάλα κοπάδια.Ταξειδεύει συνέχεια καί,ἂν δέν τό κυνηγᾶνε οἱ γοφοί καί τᾶλλα ἀγριόψαρα,κυνηγάει αὐτή βῶπες,μενίδες,ζαργάνες καί ἄλλα μικρά ψάρια.Ἐχει σῶμα σάν παχύ ἀδράχτι κι ' ἔτσι καταλήγει τό στόμα της μέ τά μικρά ἀλλά μυτερά δόντια,ἐνῶ ἡ οὐρά της εἶναι ψαλλιδωτή ἀλλά στανή.Τό χροῶμα της εἶναι μολυβί καί πολύ σκοῦρο στή ῥάχη.Ἐχει πολύ νόστιμο κρέας καί ἀπ' αὐτή γίνεται ἡ πίο νόστιμη λακέρδα.

Π α π ο ũ τ σ ι (τό) Ὁ μεγάλος γουβιάς πού εἶναι σκοῦρος πολύ, ἀπό τόν μικρό καί πίο μπουνταλάς ἀπ' αὐτός. Ψαρεύεται μέτις φουρτοῦνες ἔξω-ἔξω στό γιαλό κι' ἐκεῖ πού νομίζει κανένας ὅτι δέν μπορεῖ νά σταθῆ τίποτε ὄρθιο.

Π α σ τ α ν ά κ α (ή) Παστανάκες λέγονται ὅλα τά σελάχια πού εἶναι συνήθως λασπόψαρα ὅπως: οἱ μουδιάστρες, οἱ ῥαξίες, οἱ ἀετοί, οἱ ῥίνες κλπ. Ἡ κυρίως παστανάκα εἶναι πλακουτσωτή καί πλατειά, τό σῶμα της εἶναι σάν ἓνα μεγάλο ἀμβλυγώνιο τρίγωνο μέ τό καφάλι στό μέρος τῆς γωνίας αὐτῆς καί ἀντίθετα στή μεγάλη πλευρά τήν πολύ μικρή οὐρά της κρεματώματα ἀπό κάθε μεριά. Γίνεται πολύ μεγάλη μέχρι 50 ὀκάδες καί ἄνω καί ὅπως εἶναι κολλημένη στό βυθό δέν ξέρωι ὁ ψαράς ἂν τό παραγάδι του εἶναι ντεμένο ἢ ἔχει πιασμένη παστανάκα. Σκορτσάρει πάρα πολύ καί γιά νά τή φέρη κανένας στή βάρκα πρέπει νά ἔχη μεγάλο γράμπιο ἢ δελφινιέρα δεμένη μέ σιτζίμι γιά κάθε ἐνδεχόμενο. _

Π ά τ ε λ λ α ἢ Πεταλλίδα(ή). Μικρό ζωῦφιο μέ ἓνα ὄστρακο κολλημένο ἐπάνω στά βράχια, μέσα καί ἔξω ἀπό τό νερό. Στό πλάι ἀπό τό ποδάρι της πού εἶναι μονοκόμματο διακρίνεται τό κεφαλάκι της μέ δύο μικρά κέρατα. Ὅταν δῆ κίνδυνο ἐφαρμόζει ἀκριβῶς ἐπάνω στό βράχο καί μόνον μέ μαχαῖρι ξεκολλήεται. Εἶναι ἀρκετά νόστιμη καί χρησιμοποιεῖται σάν δόλωμα γιά πετρόψαρα.

Π α τ ό ψ ο ρ α (τά) ή ψάρια τοῦ πάτου. Μιά κατηγορία ἀπ' αὐτές πού ξεχωρίζουν τά ψάρια οἱ ψαράδες μας, γιατί ζοῦν κινοῦνται καί ἀναράγουν στό βυθό τῆς θάλασσας (παστανάκες, λεθρίνια, σφυρίδες κλπ.) δέν μποροῦν νά ζήσουν στά ῥηγά καί ἀνεβάζοντάς τα ἐπάνω σκάνε καί στή γλῶσσα τους σχηματίζεται μιὰ μεγάλη φουσκάλα.

Π α τ σ α ρ ό κ λ ι τ σ α ἢ Π ι τ σ α ρ ό κ λ ι τ σ α (ή). Μικρό ὄστρακο μέ ωραιότατα φανταχτερά χρώματα κάθε εἶδους. Δέν γίνεται οὔτε δύο πόντους καί εἶναι κρίμα γιατί ἔχει νοστομώτατο κρέας. Ζῆ σέ χοντρό ὄπου χώνεται βγάζοντας τή γλῶσσα της ἀπό τή μιὰ μεριά τοῦ ὄστράκου πού εἶναι τριγωνικό. Χαρά τῶν παιδιῶν πού τή βρίσκουν σκάβοντας στά γουλιὰ καί τήν καμαρώνουν γιά τά ὠραῖα της χρώματα.

Π έ ρ δ ι κ α (ή) = Πετρόψαρο μέ μεγάλο κεφάλι καί πολλά χτυπητά χρώματα (κόκκινο, πολύ μπλέ, καφέ, γαλάζιο, πορτοκαλί) πού εἶναι σέ πλατειές λουρίδες ἀπό τή ῥάχη πρὸς τήν κοιλιά της. Ἀνάλογα μέ τό βάθος πού ζῆ εἶναι ζωηρά καί τά χρώματά της. Δέν γίνεται οὔτε 70 δράμια. Ἐχει ὅλες τίς ἀδυναμίες τοῦ χάνου κι' ἀκόμα τό σουλοῦπι τοῦ σώματός τους εἶναι το ἴδιο πού διαφέρουν στό χροῦμα, ἀκόμα ἔχει τήν ἀδυναμία πού ἔχει ἐκεῖνος στά καβούρια γι' αὐτό τήν ψαρέουνε μέ καβουράκια. Ὁ χταποδάς πάλι ἄμα βλέπη πέρδικα ἀκίνητη νά κοιττάη πρὸς ἓνα σημεῖο, ξέρεϊ ὅτι πρὸς ἐκεῖ ὑπάρχει

χταπόδι πού ροκανίζει κανένα καβουράκι και περιμένει μή περισσέψη γι ' αυτήν τίποτε._

Π ε σ κ α ν τ ρ ί τ σ α(ή)(ίταλ. *Pescatore-trice*=ψαράς)Άνήκει στην οικογένεια τής παστανάκας.Ζή κι ' αυτή μέσα στην λάσπη. Έχει ένα τεράστιο στόμα πού ανοίγει μπροστά σαν δόκανο μέ μεγάλα δόντια και μιά κοιλιά πού κρέμεται σαν νερουλιασμένη και προκαλεί άηδία.Γίνεται 5-6 όκάδες και είναι από τά πιό σπόρκα ψάρια,έντούτοις κάνει έξαιρετη σούπα.Τή βγάζουν συνήθως οί άνεμότρατες._

Π ε τ ρ ι ό ς (ό)=Άδερφός τής Λάμπαινας και λένε ότι είναι ή ίδια Λάμπαινα όταν μεγαλώνει γιατί αυτός γίνεται καμμιά φορά άπάνω από 300 δράμια.Τό ίδιο καφέ χρώμα,πεταγμένα δόντια και χαμογελαστό στόμα._

Π ε τ ρ ό ψ α ρ α (τά)=Μιά κατηγορία από ψάρια πού ζούνε στά βράχια τής θάλασσας κοντά στην στεριά αλλά και στό βάθος σέ γράδο. Έχουνε χρώματα σαν τά χορτάρια γιά νά μοιάζουν μέ τό έδαφος πού ζούνε αλλά καμμιά φορά τό παρακάνουνε γιατί είναι σωστό δειγματολόγιο από χρώματα έτσι πού νά φαντάζουν από μακρυά._

Πί ν ν α (ή)=ίταλ.. rippa=πτέρυγα και πραγματικά τά δύο ὄστρακα εἶναι πιό μαγάλα ἀπό μισό μέτρο τίς περισσότερες φορές,μοιάζουν σάν φτερά κομμένα μέχρι τή μέση στή λάσπη τοῦ βυθοῦ ἀπ ' ὅπου κρατιέται γερά μ' ἓνα χορτάρι σάν μαλλί.Τό ἔξωτερικό χροῶμα της εἶναι σάν χακί,ἐνῶ ἀπό μέσα ἔχει σάν ἀσημένια κύματα.Τά δύο ὄστρακά της κρατιῶνται κολλημένα στήν ἄκρη καί στή μέση ἀπό ἓνα κομμάτι κάτασπρο κρέας καί μ' αὐτό πάλι κλείνει σφιχτά ὅταν δῆ κίνδυνο.Τό ὑπόλοιπο κρέας της εἶναι κοκκινωπό κι ' ἔχει γιομάτο πραγματικά κάρβουνα πού πρέπει νά καθαριστοῦνε πρίν μαγειρευτῆ καθῶς ἐπίσης πρέπει νά βγῆ τό καόνι ἀπό μέσα πού εἶναι ὅτι ἡ χολή στά ζῶα,μόνον πού καίει ἀνυπόφορα.Δέν ἔχει(ὅπως ὅλα τά στρεΐδια)μάτια ἀλλά τήν προστατεύει ἀπό τούς ἐχθρούς της._

Πι ν ν ο κ ά β ο υ ρ α ς (ό)= Ἐνα πολύ μικρό ξεθωριασμένο ἀπό τήν κλεισούρα καβουράκι πού ζῆ πάντα μέσα σέ μιά πίννα κι 'ἀπό ἓνα.Μοιάζει καί μέ γαρίδα καμμιά φορά,κι ' ὅταν δῆ κίνδυνο τσιμπάει τό κρέας τῆς πίννας με τίς δαγκάνες τους κι ' αὐτή κλείνοντας προστατεύει καί τούς δύο.

Π ρ ό φ υ ρ α ς καί Πόρφυρας(ό).Μεγάλο καί ἐπιθετικό σκυλλόψαρο πού λένε ὅτι δέν διστάζει νά ἐπιτεθῆ καί στόν ἄνθρωπο.Γίνεται κοντά δύο μέτρα καί δέν μπορεῖ νά τόν κρατήσῃ κανένα ἀπό τά συνηθισμένα δίχτυα καί

σύνεργα από αυτά που μεταχειρίζονται οι χαράδες μας. Είναι λαίμαργος και αίμοχαρής και δεν σταματάει να σκοτώνει γιατί δεν χορταίνει.

Ράζια (ή) και **Καρβουνιάρης** (ό). Είδος παστανάκας που διακρίνεται από το μικρό της κορμί, το σχήμα της που είναι σαν ρόμβος και τα δέρματα και την ουρά της που είναι γεμάτο με αγκάθια. Έχει πολύ νόστιμο κρέας και απαραίτητη για την επιτυχία του μπουρδέτου. _ ίτ raggio=άκτινα

Ρίνα (ή). Ανήκει κι ' αυτή στην οικογένεια της παστανάκας. Γίνεται μεγάλη 10-16 όκάδες. Το κεφάλι της ξεχωρίζει από το κορμί της σε κάτι για να ανοίξει μετά περισσότερο και μετά κλείνει στην κρεατωμένη ουρά της. Έχει αρκετά νόστιμο κρέας και πολλές τής βρίσκουν στην ακρογαλιά που βγαίνει γλυκό νερό για να πιάσει κανένα ψάρι. _

Ροκλί (τό)=Βλ. κεφαλόπουλο

Ροφιός (ό). Μεγάλο ψάρι των βράχων. Έχει τη φωληρά του μέσα σε γράβες και τρυπες του βυθού. Γίνεται πάνω από 20 όκάδες. Είναι λίγο πατημένος από τα πλάγια έχει κεφάλι μεγάλο, μεγάλα μάτια, τεράστιο στόμα

μέ σειρές από δόντια. Τό χρώμα του είναι σκοῦρο καφέ πρὸς τό μαῦρο καί ἀνοιχτό στήσ κοιλιά. Εἶναι μεγάλος φαγάς καί καταπίνει ὀλόκλητα ψάρια καί μοσχοκάβουρα. Ζῆ πολλά χρόνια καί πάντα στήν ἴδια τρύπα. Ἀπό τόν βυθό του τόν ἤξερε ἕναν ἕνα ψαράς καί κατέληξε νά τό σκοτώσῃ αὐτός μέ δυναμίτη καί μέ μεγάλη πονηριά γιατί ἦταν πολύ πονηρός. Ἐζύγιζε 27 ὀκάδες.

Σ α λ α ί ρ η ς καί Γλύτσαρος(ὀ). Μοιάζει μέ τό γουβιά ἀλλά τό σῶμα του εἶναι πατημένο ἀπό τά πλάγια, ἔχει μυτερό κεφάλι καί δύο κερατάκια πού γυρίζουν πρὸς τά ἔμπρός. Τό σῶμα του εἶναι γεμάτο βλέννες καί γι ' αὐτό οὔτε τόν ψαρεύουν οὔτε τόν τρῶνε. _

Ἐνα πολύ μικρό εἶδος του βγαίνει στά βράχια καί κάθεται ἐκεῖ πού φεύγει κι ' ἔρχεται τό κύμα. Ἐχει μιά βεντουῖζα στήν κοιλιά καί κολλάει στά βράχια καί τόν λένε “κολλητζῆ”. (“κολλητζῆ”)

Σ α λ π α (ἠ)=Κοντόχοντρο ψάρι τοῦ πάτου μέ μεγάλη κοιλιά (πάντα γεμάτη χορτάρια), ὠραῖο μάτι, χρώμα καφέ πού γίνεται ἄσπρο χρυσαφί πρὸς τήν κοιλιά καί μιά σκοῦρα καφέ γραμμή ἀπό τ' αὐτιά μέχρι τήν οὐρά. Πηγαίνει κοπαδιαστά καί ὄλο βόσκει γι ' αὐτό ἡ κοιλιά της μυρίζει ἄσχημα ὄλο χορτάρια καθώς καί τό κρέας της καί θέλει ἀλάτισμα καί νά σουρώσῃ ὁπότε φεύγει ἡ μυρωδιά. Ψαρεύεται μέ δίχτυα καί σαλποκόφια. _

Σ α λ π ό χ ο ρ τ ο (τό). Ένα χορταράκι πού βγαίνει μέσα στο λιμάνι άπάνω στις πέτρες. Είναι μακρύ,κατσαρό μέ χρῶμα κόκκινο και διαφανές. Τό μαζεύουν οί ψαράδες και δολώνουν τά σαλποκόφωνα γιατί τρελαίνονται μέ αυτό οί σάλπες._

Σ α ν π ι έ ρ ρ ο ς (ό) και Χριστόψαρο(τό) Ίταλ. san pierro=Άγ.Πέτρος,πού ζή στα βαθειά νερά. Έχει πολύ πατημένο από τά πλάγια ὄλο του τό κομί και πολύ μακρυά πτερύγια τής ράχης και του στήθους,καθώς και ουρά. Τό χρῶμα του είναι προς τό άσπρο αλλά έχει δύο κατάμαυρες στήλες στή μέση του κορμιού του μιά από τή μιά και μιά από τήν άλλη,γιατι λένε οτι τό έπιασε από εκεί ο Χριστός η ο Άγιος Πέτρος μέ τό δείχτη και τον αντίχειρα και του άφησε σημάδια._

Σ α ρ γ ο π α π ά ς (ό)=Άνήκει στην οικογένεια του σαργού και είναι ο ιερωμένος τής οικογενείας.Μοιάζει σε όλα μέ τό σαργό μόνο πού δέν είναι τόσο μεγάλος και έχει μιά μεγάλη κατάμαυρη λουρίδα στο κεφάλι εκεί πού αρχίζει τό κορμίτου. Τό ίδιο σχέδιο λουρίδα έχει και στην ουρά του.

Σ α ρ γ ό ς (ό)=Ψάρι του πάτου και τής πέτρας και άρχηγός τής μεγάλης και ενδοξης οικογενείας των

σαρκοειδών(βλ. Σαργοπαπάς, σπάρος, βαγιάνα, τσιπούρα, κερομύτης κλπ.). Τό σῶμα του εἶναι πολύ πατημένο ἀπό τά πλάγια ἔ φαίνεται αὐγοειδές. Ὅλης τῆς οικογενείας τό χρῶμα εἶναι ἀσημένιο καί μέ λίγο ἢ περισσότερο μαῦρο σέ ραβδώσεις ἀπό τή ῥάχη πρὸς τήν κοιλιά. Τό στόμα του εἶναι μικρό καί κάπως προτεταμένο ἀλλά ἀρπάζει μεγάλα δολώματα πού προορίζονται γιά μεγαλύτερα ψάρια. Εἶναι πολύ πονηρός καί λαίμαργος ἀλλά πιάνεται σέ σαργοκόφια, στά δίχτυα καί μέ φελλουρί ἰδίως ὅταν ἔχει θολούρα καί ἔγκωμα. ἰτ. sargo

Σ α ρ δ έ λ α (ή)=Γνωστό ψάρι σέ ὅλον τόν κόσμον γιατί ἴσως δέν ὑπάρχει μέρος τῆς γῆς πού μὴν ἐπῆγε παστωμένη κατά πολλούς καί διαφόρους τρόπους. Μέ τό μέρος μας εἶχε σύνδεσμο αἰώνων γιατί κατέβαινε ἀπό τά ὑγρά μέρη τῆς Βορείου Εὐρώπης καί ἐρχότανε στό λιμάνι τῆς Σπλάντζας, στίς ἐκβολές τοῦ Ἀχέροντος γιά νά γεννήσῃ. Τώρα μέ τά χῶματα πού κατεβάξει τό ποτάμι καί ἐκλείσει ὅλο τό λιμάνι δέν τή χωράει νά μπῆ μέσα καί συνεχίζει νᾶρχεται μένοντας ἀπ' ἔξω. Τά χρόνια ἐκεῖνα ὅταν μαθαίνανε τά χωριά ὅτι “ἔπεσε ” σαρδέλλα(ἀπό τόν Ὀκτωβριο μέχρι τόν Μάρτιο καί ὅταν ἔκανε)μαζευτότανε στή Σπλάντζα μέ σακκούλια καί σακκιά καί παίρνανε σαρδέλλα ἀπό αὐτή πού περισσεύε ἀπό τούς ενοικιαστάς τοῦ δικαιώματος ἀπό τό Κράτος. Ἡ σαρδέλλα ἔχει παρά πολλούς ἐχθρούς καί κανένα φίλο. Ἄν δέν εἶχε τήν ἰκανότητα νά γεννάῃ τόσες χιλιάδες αὐγά δά εἶχε ἐξαφανισθῆ ἀπό τό πρόσωπο τῆς θάλασσης. Ὁ Γ α ὦ ρ ο ς , ἢ ἀρσενική σαρδέλλα ἀκολουθαίει τή θηλυκιά κατά κοπάδια κι ' ὅταν αὐτή γεννήσῃ τ' αὐγά της ἀπάνω στά βράχια

αὐτός τὰ καταβρέχει μέ τὰ σπερματοζωάρια του, Εἶναι πίο λεπτός ἀπό τή
σαρδέλλα καί τό μακρουλότερο κεφάλι του εἶναι πικρό γι ' αὐτό τό πετᾶνε. ἰτ.
sardina

Σ α ρ δ ε λ λ ο μ ἄ ν α (ή), Τριχιός(ό) ἢ Κέπα(ή). Ψάρι καταπληκτικά
ὁμοιο μέ τή σαρδέλλα μόνον πού γίνεται πολύ μεγαλύτερο ἀπ' αὐτή. Φτάνει μιά
ὀκά. Εἶναι μιά σαρδέλλα γίγαντας καί κανέναν δέν ξέρει τί ζητάει κοντά ἀπό τά
κοπάδια τῆς σαρδέλλας. Κάνει πηδήματα ἔξω ἀπό τό νερό καί προδίδει τήν
παρουσία τῆς σαρδέλλας. Δέν τρώγεται εὐχάριστα, καιτοι εἶναι νόστιμη γιατί
ἔχει παρὰ πολύ μικρά κόκκαλα.

Σ ι κ ι ὅ ς ☼ Σκιός(ό) Ψάρι μέ μολυβένιο χρωῶμα πού γίνεται ἴσαμε 2
ὀκάδες, μέ χοντρά χεῖλια καί κοφτερά δόντια σάν τοῦ σαργοῦ μέ τή διαφορά ὅτι
τό κορμί του εἶναι αὐγοειδές, ὅπως τό κοιτᾶς ἀπό τά πλάγια ἀλλά φευγαλέο, ἐνῶ
τό κεφάλι του εἶναι μεγάλο. Συχνάζει σέ μπάρους καί φύκια καί μέσα στό
μυαλό του ἔχει δύο ὠραῖα κοκκαλάκια σάν μαρμάρια πού τά μαζεύουν οἱ
ψαροντουφεκάδες καί κάνουν κολιέ-τρόπαια. Ἄλλη ὀνομασία του εἶναι
κοκάρι(τό). _

Σ κ α ρ μ ό ς και Λοῦτσος(ό). Αφρόψαρο μέ πολύ μακρύ κορμί και κεφάλι σαν ένα χοντρό στρογγυλό μπαστουϊ. Μοιάζει μέ μεγάλη ζαργάνα αλλά έχει τόσο μυτερό ρύγχος._

Σ κ ά ρ ο ς (ό). Ωνομάστηκε έτσι γιατί είναι πολύ νόστιμος ψημένος στη σκάρα. Έχει πατημένο από τά πλάγια κορμί και αὐγοειδές σχῆμα. Αγριόψαρο μέ κύριο χαρακτηριστικό τά πολύ μεγάλα δόντια του._

Σ κ ο ρ π ι ό ς (ό). Ψάρι τοῦ πάτου μέ πολύ μεγάλο κεφάλι γιομάτο δηλητηριασμένα ἀγκάθια, ὅπως δηλητηριασμένα λιγο-πολύ είναι ὅλα τά ἀγκάθια τῆς ῥάχης και τοῦ κορμιοῦ του. Ὅλα τά φτερά τῆς ῥάχης του είναι πολύ μεγάλα και τά κύρια ὄπλα του μέ τά ὁποῖα χτυπάει τά μικρά ψαράκια και τά σκοτώνει προτοῦ τά φάη. Δέν ἔχει τό τρομερό δηλητήριο τῆς Δράγκαινας αλλά ὅταν χτυπήσει ἄνθρωπο πρήζεται και πονάει. Τό χρώμα του είναι μαῦρο ἢ κόκκινο ἀναλόγως πρὸς τό περιβάλλον πού ζῆ. Μεγάλοι ἴσαμε μιά ὀκά γίνονται οἱ κόκκινοι σκορπιοί τοῦ γράδου.

Σ κ υ λ λ ό ψ α ρ ο(τό) και Σκύλλος(ό). Μικρογραφία τοῦ καρχαρία μέ ὅλα τά χαρακτηριστικά του γνωρίσματα ἀπό τήν ταχύτητα και τά χόνδρια και εὐλύγιστα κόκκαλα μέχρι τό σχῆμα, τήν ἐπιθετικότητα και τήν ἀγριότητα

του. Τό συνηθισμένο μάκρος του είναι γύρω στό μέτρο. Πιάνεται μέ παραγάδια συνήθως όταν καλάρονται μαύρισμα καί ψαρεύονται τή νύχτα. Όταν πιαστή από τό παραγάδι καί πέση τό παράμαλλο στίς σειρές μέ τά δόντια του κόβεται όπωσδήποτε. Όταν πιαστή από τό χείλος φέρνει γύρες-γύρες καί στρίβει τη μάνα, ἔτσι πού καί νά κοπή ξέρουν οί ψαράδες ὅτι ἦταν σκύλλος. Τό κρέας του είναι δευτέρας κατηγορίας ἀλλά είναι πολύ νόστιμο .

Σ μ έ ρ α (ή). Τό πίο μοχθηρό, ὑπουλο, λαίμαργο, ἐπιθετικό θρασύδειλο καί ἀντιπαθητικό ψάρι τοῦ βυθοῦ. Μοιάζει μέ φεῖδι καί γίνεται πολύ μεγάλο. Ἐχει χρώμα καστανόμαυρο μέ κίτρινες βοῦλες. Τό στόμα της είναι στενό στά πλάγια ἀλλά ἀνοίγοντας γίνεται τεράστιο ἀκί είναι ὀπλισμένο μέ τρομερά δόντια ἄσπρα σάν γάλινα πού λένε ὅτι είναι δηλητηριασμένα. Ὅλο τό ἐσωτερικό της ἀπό τό στόμα μέχρι τό ἀφαλό είναι ἕνας μεγάλος σωλήνας πού γεμίζει τρώγοντας ἀχόρταγα. Ἀκόμα καί στούς ἐρωτές της είναι σατανική, λένε οί ψαράδες, γιατί τίς ζεστές νύχτες τοῦ καλοκαιριοῦ ἔρχονται τά φεῖδια στήν ἀκρογιαλιά καί τίς σφυρίζουν καί βγαίνουν ἔξω καί ἐρωτεύονται κουλουριασμένες μέ αὐτά. Γι ' αὐτό όταν τίς ψαρεύουνε μέ παράμαλλο πατρωναρισμένο με γιά νά τούς μουδιάξη τά τρομερά δόντια τους, σφυρίζουν διακεκομμένα γιά νά τίς μελίσουν. Όταν κυνηγάει, καί δέν κάνει τίποτα ἀλλό ὅλη μέρα, σέρνεται ἀπό πέτρα σέ πέτρα χρησιμοποιώντας τά πίο καλυμμένα περάσματα πιάνοντας τά δύμα της ἀπό τά πίο ἀπίθανα σημειά. Ἐχει τρομερή δύναμη κι ' μόνο στό χέρι πού θ' ἀρπάξη.

*Σ ο λ ο μ ό ς (ό). Πολύ σπάνια πιάνεται στα μέρη μας τό
ώραιότατο ψάρι, συνήθως μέ παραγάδια σέ λασπερά μέρη._*

Σ ο υ ρ ο ς(ό). Άδύνατο σταυρίδι μετά τό ξαύγωμα.

*Σ ο υ π ι ά (ή) Ίδια κατασκευή μέ τό καλαμάρι μόνο πού εἶναι πίο
χοντρή καί μέ κρέας πίο ἄσπρο ἄλλά πίο σκληρό. Ἄμολάει μελάνι γιά νά
κρύβεται ἀπό τους ἐχθρούς πού τήν κυνηγᾶνε καί ἔχει μέσα στή σακκούλα ἕνα
ἄσπρο κόκκαλο(τό σουπιόκόκκαλο)πολύ ἑλαφρύ πού τή διευκολύνει νά κατεβαίνη
στό βυθό. Τό κόκκαλο αὐτό τά παληά τά χρόνια τό χρησιμοποιούσαν γιά νά
τρίβουν καί νά καθαρίζουν τά δόντια καί εἶναι πολύ κατάλληλο γιά αὐτή τή
δουλειά._*

*Σ π ά ρ α χ ν α(τά)=Τό ἀναπνευστικό σύστημα τῶν ψαριῶν(τά
βράγχια). Ἡμικυκλικές, κοκκινωπές, χνουδωτές ἢ σκληρές δίπλες πού ἀπό μέσα
μεριά ἔχουν ἀγκάδια ἀνάλογα μέ τό μέγεθος καί τό εἶδος τοῦ ψαριοῦ. Εἶναι τό
πιο εὐαίσθητο σημεῖο τοῦ ψαριοῦ καί τό χρωμα τους δείχνει ἄν εἶναι
χαλασμένο τό ψάρι καί σέ πίο σημεῖο.*

Σ π ά ρ ο ς(ό)=Άνήκει στην οικογένεια του σαργού και μοιάζει παρά πολύ μ' αυτόν με τις ἑξῆς διαφορές: Έχει μιά μαύρη λουρίδα κάτω στην ούρά ὅπως τό μελανοῦρι, ἔχει κίτρινα πτερύγια στό στήθος καί δέν γίνεται ποτέ πάνω ἀπό ἑκατό δράμια.

Σ τ α υ ρ ί δ ι(καί Σαυρίδι)(τό):Άφρόψαρο πού ζῆ κατά κοπάδια.Εἶναι διαβατάριο ψάρι καί περνάει ὀλόκληρες θάλασσες. Έχει χρῶμα ἀσημένιο πολύ πατημένο ἀπό τά πλάγια κορμι καί κεφάλι μυτερό πρὸς τό ῥύγχος ὅλο χοντρά κόκκαλα καί μέ γωνίες. Δέν ἔχει λέπια στό κορμί παρά κοντά στην ούρά πού εἶναι ψαλλιδωτή καί λεπτή ἔχει ἀπό τή μιά κι ' ἀπ' τήν ἄλλη στά πλάγια ἔχει μιά σειρά ἀπό ἀγκαθωτά λέπια. Φαρεύεται ἀπό Γριγριά._

Σ τ α φ υ λ ό χ ο ρ τ ο (τό).Πράσινο τουφωτό χορταράκι πού ἔχει κάτι μικρές ὀλοστρόγγυλες μπαλίτσες γεμάτες ἀέρα. Όταν κόβεται ἀπό τή φουρτούνα καί πετιέται στή στεριά τό παίρνουν τά παιδάκια καί σπᾶνε τίς φουσκάλες ποιψ' κάνουν κρότο κι ' ἔτσι διασκεδάζουν. Λέγεται καί φουσκόχορτο(τό).

Σ τ ε ί ρ α (ή). Έχει χαρακτηριστικά όπως ακριβώς ο ρουφίος μόνο που έχει ανοιχτό καφέ χρώμα ομοιόμορφο και μερικές γραμμές ίσιες από το κεφάλι μέχρι την ουρά. Είναι γρήγορη και ευκίνητη και χτυπάει στο απόσυρτο ο ρουφίος βαρύνεται να κάνει τέτοιες απόπειρες._

Σ τ ρ ά δ ι (τό)=αρσενικός τής μπάφας._

Σ τ ρ ε ῖ δ ι και Στροῦδι(τό) "Στρείδια αλλά και θαλασσινά"(τά)λένε οι ψαράδες μας όλα τα ὄστρακα, αλλά περισσότερο ένα είδος μεγαλύτερο από το γάβαρο(βλ.λ), που στο κέλυφος έχει αυλακώσεις από τα χείλη μέχρι εκεί που ενώνονται τα δύο. Δεν υπάρχει στα νερά μας, τό φέρνουνε τίς σαρακοστές. Τό ἔδαφος και ἡ παραλία τής Σπλάντζας είναι γεμάτο από ὄστρακα τέτοια διαφόρων μεγεθῶν που ἀποδεικνύει ὅτι κάποτε ἦταν θάλασσα και μάλιστα ὄστρακοφόρα και τώρα ἔγινε στεριά μέ τίς ἐπιχώσεις τοῦ Ἀχέροντος._

Σ τ ρ ι γ λ ί τ σ α (ή)=Μικρό πετρόψαρο, 8-10 πόντους πίο κοντόχοντρο από τή Λάμπαινα ὅμοιο μ' αὐτή και μέ χρώμα σκοῦρο καφέ μέ φύλλες ἀσπρουλίαρηκες πρὸς τήν κοιλιά.

Σ τ ρ ο υ μ π ο ύ λ η ς (ό)=Πολύ μικρό ζωΰφιο πού τό κορμί του μοιάζει σάν τῆς χελῶνας, ἀλλά κομματιαστό τό ἐπάνω μέρος πρὸς τά πλάγια. Σέ κίνδυνο μαζεύεται καί γίνεται μιά στρογγυλή μπαλίτσα προστατεύοντας τό κάτω μέρος τοῦ κορμιοῦ πού ἔχει τά πόδια καί τό κεφάλι του καί εἶναι εὐπαθές. _

Σ υ ν α γ ρ ί δ α (ή). Τό πίο περήφανο καί καμαρωτό ψάρι τῆς θάλασσας. ἔχει χρῶμα ἀσημένιο, κεφάλι μεγάλο μέ ζωγραφισμένη τήν περηφάνεια, πού κλείνει σιγά-σιγά στό κορμί σέ μιά ὁμορφη καμπύλη καί καταλήγει σέ μιά ἀρμονική λίγο ψαλλιδωτή οὐρά. Τό στόματης ἀνοίγοντας δίνει τή ἐντύπωσι γάτας γιατί ἔχει πολύ μεγάλα σκυλλόδοντα. Μπουκαίρνει στίς ἀβάλες καί τά ἀπό τή μέση, κι ὄχι ἀπό τά πλάγια, δέν καταδέχεται νά σκύψη στό βυθό παρὰ γιά νά ἀρπάξη κάτι, κάνει ἄμπουλα με τά φτερά της καί τό ἀνεβάξει ψηλά κι ἔτσι τό τρώει. ἔχει μεγάλη ταχύτητα καί ἐξυπνάδα. Κανένας ψαροντουφεκάς δέν θά μπορέση νά πῆ ὅτι τή βάρεσε ἀπό μπροστά ἀλλά οὔτε ὅτι τήν πλησίασε σέ ακτῖνα βολῆς. ἔχει νοστιμώτατο κρέας πού ἀλλοιώνεται μέ τήν ὥρα, γι ἄυτό λένε οἱ ψαράδες ὅτι γιά νᾶναι νόστιμη πρέπει νά πέση ἀπό τή θάλασσα στή φωτιά. _

Σ φ ο γ γ ά ρ ι και Σφουγγάρι(τό). Δέν ὑπάρχουν πολλά σφουγγάρια στή θάλασσα μας. Τά παλιά τά χρόνια τά μαζεύανε μέ γιαλιά καί μακρτές

λάντζες ύδραϊοι σφουγγαράδες πού έρχότανε μέ τίς ιδιόμορφες βάρκες τους καί τά ψοφοΰσανε(γιατί είναι ζωΰφιο τό σφογγάρι) καί τά πλένανε στήν παραλία όπου έβγαζαν μιά δυσοσμία άνυπόφορη.

Σ φ ό γ γ ο ς (ό)= Έτσι λένε οί ψαράδες μας ένα σκληρόπετσο σκουροπράσινο χόρτο τοΰ βυθού πού γίνεται στό γράδο πού γίνεται ίσαμε 40 όκάδες. Τό ξερένανε καί τό χρησιμοποιούσαν στά σπίτια γιά νά πλένουν τα μαγειρικά σκεΰη.

Σ φ υ ρ ί δ α (ή)= Ό ρουφιός τής βαθειάς θάλασσας. Τό χρώμα της είναι καφέ αλλά πολύ άνοιχτό. Ψαρεύεται σέ 40-50 όργιές. Όπως έρχεται άπανω σκάει άπό τή μικρή πίεσι καί φουσκώνει ή γλώσσα της. Τότε καί νά ξαγκιστρωθΰ,θά περάση πολύ ώρα γιά νά μπορέση νά βουλιάξη στό βυθό. Μοιάζει σ' όλα μέ τό ρουφιό έκτός άπό τό χρώμα της καί τό κρέας πού είναι πολύ πίο νόστιμο καί μαλακό άπ ' αΰτουνοΰ.

Σ ω λ ή ν α ς (ό)(Πρεβεζιάνικα Σλήνας). Ζωΰφιο γύρω στους δέκα πόντους πού μοιάζει όπως ό σκΰρος. Τό κάλυμμα του είναι κοκκαλένιο καί τό κρέας του έξαιρετο δόλωμα. Δέν γίνεται έδΰ.. Τό φέρουν οί ψαράδες γιά δόλωμα άπό τήν Πρέβεζα.

*Το υ ν ν ο ς (ό)=Θαλάσσιο κύτος πού γίνεται γύρω στίς διακόσιες
 οκάδες τό κορμί του εἶναι σάν μεγάλο ἀδράχτι μέ μολυβί χρώμα καί μοιάζει
 καταπληκτικά στό σχῆμα μέ τήν παλαμίδα, ἀλλά τό κρέας του δέν εἶναι τόσο
 νόστιμο, μοιάζει μέ τό κρέας τοῦ ἀλόγου κόκκινο καί ὅπως τόν κόβουνε βγάζει
 αἷμα καφετί πρὸς τό κόκκινο σάν νᾶναι στεριανοῦ ζώου. Τά μικρά Τ ο υ φ έ λ ι
 α εἶναι πολύ πιό τρυφερά καί νόστιμα.*

*Τ σ έ ρ ο υ λ α (ή).Μοιάζει ὅπως ἡ μαρίδα πού εἶναι συγγενής της
 ἀλλά ἔρχεται πιό πλατειά καί κοντόσωμη.*

*Τ σ ι π ο ὦ ρ α (ή).Καί Κώτσια (ή) καί Κωτσι(τό). Ἄνήκει στήν
 οἰκογένεια τοῦ σαργοῦ. Τό πιό ὠραῖο καί νόστιμο ψάρι τῆς οἰκογενείας. Ἐχει πιό
 μακρουλό σῶμα ἀπό τοῦ σαργοῦ καί μιά σκοῦρα λουρίδα στό κεφάλι πού τό
 σῶμα φαίνεται τό βράδυ μέ τήν πριά σάν σταυρός. Ἐχει γερούς κοπτήρες καί
 τραπεζίτες. Διαλέγει ἡσυχά καί ἀπόμερα σημεῖα τοῦ βυθοῦ.*

Τ σ ο ὦ χ τ ρ α (ή)βλ.Νταβέτα.

Φ α γ ρ ί (τό). Εἶναι χρυσοκόκκινο στή ράχη καί γίνεται ἀσπρόχρυσο πρὸς τήν κοιλιά. Ἀπό τά πιά ἐκλεκτά ψάρια. Ὅταν εἶναι μεγάλο, καί γίνεται συνήθως γύρω στίς δέκα ὀκάδες, πάνω στή μούρη του γίνεται ἓνα ἐξώγκωμα πού οἱ ψαράδες τό λένε κορῶνα καί τό φαγκρί **Κ ο ρ ω ν ἄ τ ο** .

Φ υ κ ι ῶ ν α ς (ό). Μεγάλο τμήμα τοῦ βυθοῦ στρωμένο ἀπό φύκια, εἶναι μέρος πού συχνάζουν πετρόψαρα ἀλλά κυρίως σμέρνες καί δρόγγοι.

Φ ύ σ τ ο υ λ α ς (ό). Εἶδος καλαμαριοῦ, σ' ὅλα ὅμοιο μ' αὐτό μέ τή διαφορὰ ὅτι εἶναι χρώματος ρόζ καί τό κρέας του εἶναι πιά σκληρό καί πιά ἄνοστο.

Φώκια(ή). Γνωστό σ' ὅλους ζῶο τοῦ βυθοῦ πού ἀναπνέει μέ πνεύμονες. Καταστροφή γιά τά δίχτυα πού ἔχουν ψάρια ἀπάνω τους τά κατακομματιάζει καί τούς ἀνοίγει (γιά νά φάη τά ψάρια) τεράστιες τρύπες πού θέλει καιρούς ὁ ἄτυχος ψαράς γιά νά μπαλώση. Χρουζούζα καί αντιπαθής γιά τούς ψαράδες. Ἐτσι λέγεται μιά χοντροκομμένη καί κακοφτιαγμένη γυναῖκα. _

Φωληά του Καρτσιμᾶ (ή)=Άσπρουλιάρικο χορταράκι πού βγαίνει στις ξέρες καί τίς μικρές πέτρες του γαλοῦ. Ἐκεῖ συχνάζει ὁ Καρτσιμᾶς κι ' ἐκεῖ κάνουν τά πρώτα τους βήματα τά καρτσιμόπουλα. _

Χάβαρο (τό)=Εἶδος στρειδιοῦ μέχρι 2,5 πόντους, ἀπό τά πιό νόστιμα θαλασσινά πού δέν γίνεται ἐδῶ ἀλλά τό φέρνουν τίς σαρακοστές. Τό ὄστρακο του εἶναι ἄσπρο καί ἔχει ἀυλακώσεις παράλληλες μέ τά χεῖλη του καί κρέας ἄσπρο.//αἰδοῖο.πρβλ. "Τῆς μάνας σου τό χάβαρο/Μαρούλι μέ τό ξεῖδι/ὁ πόντικας μέ τό κερὶ/ κι ' ἐγώ μέ τό ψαλλίδι/καί κούρευα καί κούρευα/καί κορεμό δέν εἶχε/τρία καντάρια γιόμισα /κι ' ἀκόμα τριῆες εἶχε.

Χάνος (ὁ)=Πετρόψαρο μέ μακρουλό κεφάλι μεγάλα μάτια καί στόμα. Ἐχει κατακόρυφες πλατειῆς λουρίδες. Ὅμοιος στό σχῆμα μέ τήν πέρδικα, ἀλλά μέ χρωματά ἀνοιχτά καφετιά πού εἶναι πιό ζωηρά ἤξεθωριασμένα ἀνάλογα μέ τό βάθος πού ζῆ. Εἶναι κουτός ἀλλά κάνει ὠραῖα χανόσουπα.

Χελιδονόψαρο (τό). Ψάρι του ἄφροῦ πού ζῆ σέ κάβους καί σέ πολύ βαθεῖα νερά. Τό κεφάλι του εἶναι πολύ μεγάλο σέ σύγκρισι μέ τό κορμί του καί ὄλο γωνίες καί κοκκαλένια φρεΐδια καί αὐτιά, ἐνῶ τό κορμί του μικραίνει

σέ μιά πολύ μικρή ουρά. Τά πλαιινά πτερύγια του εἶναι πολύ μεγάλα καί ἔτσι τοῦ ἐπιτρέπουν νά πετάη ἔξω ἀπό τό νερό ἀλλά σέ μικρό ὕψος ἀπό τήν ἐπιφάνεια του. Τό ταριχεύουν καί τά βάζουν γιά στολίδι.

Χι ν ι ό ς καί *Ἄχι ν ι ό ς*(ό). Ἐνα στρογγυλό ζώϊφο ἴσαμε ἓνα πορτοκάλλι πού τό ὄστρακένιο κορμί του εἶναι γιομάτο μέ μακρού ἀγκάδια πολύ κοφτερά καί εὐθραστα ποῦ σπᾶνε μέσα στό κρέας τοῦ ἀνθρώπου καί κάνουνε ἀμέσως ἐμπύησι. Εἶναι "Χριστιανοί" χι ν ι ό ι, αὐτοί πού ἔχουν πολλά κόκκινα αὐγά στό ἐσωτρικό ὅπως οἱ φλεξίδες τοῦ πορτοκαλιοῦ καί τρώγονται τίς σαρακοστές, οἱ "Ἐβραῖοι", πού δέν ἔχουν τίποτε μέσα παρά ἀκαθαρσίες καί οἱ "Ἄσπροι", πού ἔχουν τίς ἄκρες τῶν ἀγκαδιῶν τους κάτασπρες ἀλλά εἶναι γιομάτοι αὐγά μέσα. Οἱ ψαράδες διακρίνουν τούς Χριστιανούς γιατί πάντοτε θά ἔχουν πάνω στ' ἀγκάδια τους ἓνα χορταράκι ἢ ἓνα πετραδάκι τοῦ βυθοῦ, ἐνῶ οἱ Ἐβραῖοι δέν ἔχουν τίποτε ἀπάνω τους.

Χ ε λ ῶ ν α (ή). Διαφέρει ἀπό τή στεριανή στό ὅτι τό καύκαλο της δέν ἔχει τετράγωνα ἀλλά ραβδώσεις ἀπό τό κεφάλι πρὸς τήν ουρά καί στό ὅτι γίνεται πάρα πολύ, μεγάλη μέχρι 200 ὀκάδες καί παραπάνω. Ἐχει τρομερή δύναμι στά σαγόνια της καί μπορεῖ νά κόψη ἓνα κομμάτι καθρόνι σάν πράσσο. Καταστρέφει τά δίχτυα καί περνάει ἀπό τά παράμαλλα τῶν παραγαδιῶν καί τά ξαφρίζει ἀπό ψάρια καί δολώματα. _

Χ τ α π ό δ ι (τό). Όπως τό λέει τό όνομα του έχει όχτώ ποδάρια(τά πλοκάμια του)πού είναι γιομάτα από βεντουΐζες(ιτ. *rentosa*) πού κολλάνε πάνω στό θύμα και δέν ξεκολλάνε ακόμα κι ' όταν ψοφήση τό χταπόδι. Έτσι πού ένώνονται τά ποδάρια του έχειένα διπλό δόντι σαν ράμφος από παπαγάλο.Μετά έρχεται ή σακκούλα του μέ τή μελάνη και τόν ώ λ ό και στή βάση τής σακκούλας τά μάτια του. Έχει τά πίο αντιπαθητικά μάτια πού δείχνουν μεγάλη κακίας,μοχθηρία και ύπουλότητα. Τρελλαίνεται φιά καβουράκια,γαρίδες,πάτελλες και πίννες.Αλλοίμονο στον πιννοκάβουρα πού ξεχάστηκε και δέν πρόλαβε νά ειδοποιήση τήν πίννα.Λίγο νά χώση τήν άκρη του πλοκαμιού του σε λίγη ώρα χώνεται όλο μέσα,έκτός αν είναι μεγάλο πού μέ τήν τρομερή δύναμη του καταφέρει και κάνει κομμάτια τό όστρακο τής πίννας. Έχει όμως κι ' αυτό έχθροάσπονδο τή σμέρνα πού πέφτει άπάνω του και κόβει συνέχεια νά μήν τή βρῆ.Γι ' αυτό χταπόδι πού του λείπουν ποδάρια θάναι κομμένα από σμέρνα ή από τό ίδιο γιατί ,λένε είναι τόσο λαίμαργο πού τρώει τά ποδάρια του όταν δέν έχει τί νά φάη,γιατί σε λίγο καιρό ξαναγίνονται.

*Χωματίδα(ή)=*Είναι άκριχώς όπως ηαί ή Γλώσσα(βλ.λ.)μόνον πού είναι πολύ μικρή,ίσαμε 6-7 πόντους,άσπρη και διαφανής και ζη στον άμμο.

*Ψ ε ί ρ α (ή):*Τρομερό για τά ψάρια παράσιτο.Είναι μέχρι 2-3 πόντους. Άσπρο κομί χαραγμένο κάθετα όλο έλάσματα και τρομερά πόδια μέ

ένα μόνο πού τραβᾶνε ἀπό τὰ πλάγια πρό τὰ μέσα.Κολλάει στό
 ψάρι,συνήθως κοντά στό κεφάλι του καί δέν χεκολλάει ἀπό ἐκεῖ παρά ὅταν
 ψοφήση τό ψάρι καί συνήθως ψοφάει,γιατί σιγά-σιγά γεννάει τὰ μικρά της ἐκεῖ
 κοντά ἐπάνω στό καρφώνονται κι ' αὐτά ἐκεῖ καί ἔτσι τό καημένο
 τό ψάρι ἀπό τήν αιμορραγία του σιγά-σιγά ψοφάει.

Ψύλλοις(ό).Μικρά ζωῦφια πού ζοῦν στά χορταράκια τῆς
 ἀκρογιαλιάς καί μοιάζουν κάπως μέ τόν ψύλλο τῆς στεριᾶς.

Δ) ΕΙΔΗ ΨΑΡΕΜΑΤΩΝ-ΣΥΝΕΡΓΑ-ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ

Κ.Α.Π.

-----0-----

Κάθε παραθαλάσσιο μέρος έχει και τά ψάρια του ή τά ψάρια πού άφθονούν περισσότερο, αλλά και δικούς του τρόπους για κάθε ψάρεμα, τίς “τέχνες” πού λένε οί ψαράδες μας. Πέρα άπ’ αυτά όμως κι’ ό κάθε ψαράς άκόμη έχει τίς δικέ του ιδιοτροπίες σχετικά μέ κάθε ψάρεμα ανάλογα μέ τίς παρατηρήσεις πού κάνει σ’ αυτά, τήν προσωπική του πείρα και έπομένως, τίς προσωπικές του πεπειθήσεις σχετικά μέ τά σύνεργα, τά δολώματα, τήν έποχή και τόν τρόπο πού πρέπει νά γίνεται κάθε ψάρεμα. Γι’ αυτό χοντρικά θά δοϋμε τίς συνήθειες και τούς διάφορους τρόπους ψαρέματος στην Πάργα.

Άνεμότρατα (ή). Ψάρεμα πού γινόταν στό Κανάλι άνοιχτά. Δυό ιστιοφόρα σέργανε ένα μεγάλο σάκκο-δίχτυ πού τό στόμα του έμενε άνοιχτό άπό τά βαρειά βολίμια πού είχε στό κάτω μέρος και τούς φελλούς στό επάνω, αλλά κι’ άπό τό τράβηγμα τών καικιών προς τά πλάγια. Σήμερα δέν ύπάρχουν άνεμότρατες αλλά μηχανότρατες και δέν πᾶνε δύο-δύο αλλά κάθε μηχανότρατα έχει τό σάκκο της, πού άνοίγει προς τά πλάγια χάρις στις “πόρτες”, κάτι σανιδώματα πού άπό τήν αντίστασι τοϋ νεροϋ, μέ κατάλληλη τοποθέτησι, λανάρουν προς τά έξω. Άπό τίς άνεμότρατες ή μηχανότρατες ό

σάκκος σέρνεται μέ μεγάλα συρματόσκοινα καί ψαρεύει τοῦ πάτου
 “σκουπίζοντας” ὅ,τι βρῆ στό περασμά του. Ἀκόμα καί πεταγμένα παληά
 ἀντικείμενα, ἀλλά καί πιθανόν ἀπό Ρωμαϊκά πλοῖα καί ἄλλα ναύαγια φέρνει
 ἐπάνω ὁ σάκκος καί πολλή, γιατί στά βαθειά πού ψαρεύει
 συνήθως εἶναι λάσπη. Τά παληά τά χρόνια οἱ ἀνεμότρατες ἔκαναν μιά καλάδα
 μέ κατεβατό τά χαράματα ἀπό τόν κάβο τῆς Κερέντζας μέχρι τό Βουτσι καί
 μετά μέ τό μαίιστρο ἔκαναν δεύτερη πρός τήν ἀντίθετη
 μεριά. Ἐπειδή περνοδιαβαίνανε τίς λέγανε καί “Περάντζες” ἢ “Περαντζιά” καί
 ἦταν χαρά γιά τόν κοσμάκη, γιατί φέρνανε ψάρι μπόλικο καί φθινό ἄν ὄχι
 πρώτης ποιότητος.

Ἀ π ὁ σ υ ρ τ ο (τό). Τό ψάρεμα γίνεται μέ βάρκα μέ κουπιά ἢ πανί ἢ μέ
 μηχανή ἐλαττωμένη ταχύτητα στά 4-5 μίλια τήν ὥρα. Χρειάζεται περί τίς
 ἑκατό ὀριές σκοινί (σπάγγος γερός ἢ νάϊλον) καί στήν ἄκρη καμμιά ὀριά
 ἀτσάλινο πού ἔχει δεμένο στή ἄκρη ἀληθινό ἢ τεχνιτό ψάρι πού εἶναι γεμάτο μέ
 ἀγκίστρια ἢ γκραμπανέλλες ἢ ἓνα μεγάλο ἀγκίστρι. Ἐνῶ τό σκάφος κινεῖται σέ
 ψαρότοπους καί συνήθως σέ ἀπόστασι 20-50 μέτρα ἀπό τό γιαλο, ἔρχεται ἀπό
 πίσω τό ψάρι πού γιά νά βυθίσῃ τοποθετοῦνται ἐπάνω στό σπάγγο καί κατά
 διαστήματα εἰδικά βολίμια. Ἀπό τά ἀληθινά ψάρια προτιμώτερο εἶναι ἡ
 ζαργάνα. Στό ἀπόσυρτο “χτυπᾶνε” συνήθως συναγρίδες, στείρες, παλαμίδες
 ἀλλά καί λαυράκια, γιά τά ὁποῖα ὅμως χρειάζεται “κουτάλι” εἰδικό γυαλιστερό
 σίδερο δηλαδή ἢ τεχνιτό ποντίκι στό ὁποῖο τό λαυράκι δείχνει ἰδιαίτερη

ἀδυναμία. Μὲ ἀπόσυρτο πού σέρνεται ἀπὸ βάρκα ἐλαφρῶν καὶ στά κουπιά ἀπὸ μικρό(γύρω στά 20 μέτρα)καὶ ἀπὸ νάυλον καὶ στήν ἄκρη του ἕνα μόνον ἀγκίστρι δολωμένο μὲ λίγη σουπιὰ,καλαμάρι ηζαργάνα κλπ. φαρεύονται οἱ ζαργάνες καὶ τὰ μελανούρια.

Γρί-γρί(τό). Ἐνα ταχύ καὶ μὲ βύθισμα σκάφος,μιά μαούνα μὲ ἔ καὶ μεγάλο δίχτυ(ἄλτο),4 ἢ 5 βάρκες μὲ μεγάλες λάμπες(1000-2000)καὶ τό τσοῦρμο,φυσικά,εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νὰ δουλέψῃ ἕνα γρί-γρί. Τό σκάφος μὲ τή μηχανή (τρεχαντήρι συνήθως) δένει τό σούρουπο ὅλα τὰ ἀλλά ἀπὸ πίσω καὶ σπέρνει τίς βάρκες στά σημεία πού πρέπει(σέ μπάγκους καὶ μεγάλες ξέρες ἀπὸ πάνω συνήθως),πού κρατᾶνε τό ψάρι. Ὁ λαμπαδόρος παρακολουθεῖ τό ψάρι καὶ ἀνάλογα μὲ τὰ “κλωνιά” πού βλέπει ὑπόλογίζει ἂν ὑπάρχῃ ὑπολογίσιμη ποσότης,ὁπότε κάνει σινιάλο ἀναβοσβύνοντας τή λάμπα ἢ γυρίζοντας μὲ τό μπόρμολα. Ἐρχεται τότε ἡ μαούνα πού κλείνει γύρω-γύρω τό μέρος μὲ τό δίχτυ. Τό δίχτυ αὐτό στό κάτω μέρος ἔχει κρίκους καὶ μὲ μεγάλο σκοινί μαζεύει σάν κουρτίνα καὶ ὅλο τό δίχτυ γίνεται μιά σακούλα πού βρῖσκαεται παγιδευμένο τό ψάρι,πού μαζεύεται μὲ πόχες καὶ ἡ μαούνα ἐτοιμάζεται γιὰ ἄλλο σινιάλο.Αὐτό γίνεται μέχρι πού νὰ ξημερώσῃ.Συνηθισμένοι ψαρότοποι ἐδῶ εἶναι τό Βουτσί,κανα-μίλι ἀνοιχτά ἀπὸ τό Σαρακήνικο,ἀνοιχτά ἀπὸ τό κάβο τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ ἀνοιχτά ἀπὸ τή Σπλάντζα γιὰ σαροδέλλα. _

Δ υ ν α μ ί τ η ς (ό), Φ ω τ ι ά (ή), Μ α σ ο ύ ρ ι (τό) ή Μ π ό μ π α

. Έπικίνδυνο και άπότολμο για τον ψαρά και κατεστρεπτικό για το βυθό ψάρεμα. Έξαρτήματα του είναι:τό φυτῆλι(βραδύκαυστος άπτρα),καψούλι(καψύλιο μέ του τον βροντώδη ύδράργυρο)και ό κύριως δυναμίτης(δυναμίτης,αμμωνίες,άμμωνάλ,Τ.Ν.Τ.,γόμωσις θαλασίας νάρκης ή βλημάτων πυροβολικοῦ κλπ.) Ό μέσου μεγέδους δυναμίτης λέγεται μασούρι αλλά και σαποῦνι ή φουσέκι αναλόγως τοῦ σχηματός του.Τό μικρό κομματάκι τό καμωμένο για εύπαδη ψάρια(σάλπες,λαυράκια,βῶπες και, κυρίως,μόκο)λέγεται τριτσέλι. Ό δυναμίτης πού χρησιμοποιεῖται για άνθεκτικά ψάρια(κέφαλους,ρουφιούς,συναγρίδες,δαγκάνια και,κυρίως ,γόφους)είναι πολύ μεγάλος σε ποσότητα και λέγεται μπόμπα. Ό δυναμιτιστής “καρτεράει” τά ψάρια σε κάβους και σε άβάλες ή τά από κάβο σε κάβο ή μέ βάρκα αν είναι διαβατάρικα ή τέλος,τά μελανίζει ψάχνοντας δολώματα ή σκοτώνοντας μόκο και άλλα μικρά ψάρια σε ώρισμένο σημείο. Όταν θέλη νά πάρη φωτιά άμέσως πέφτοντας ό δυναμίτης στό νερό για πονηρά πού τό σκάνε άμέσως,τότε βάζει πολύ λίγο φυτῆλι πού λέγεται -πίλλια” αλλά πού είναι επικίνδυνο και άφορμή νά κόβονται χέρια,νά σκοτωνωνται άνθρωποι.Τέτοια περιστατικά έχουν συμβῆ πάρα πολλά και τό φαινόμενο τῶν κουλοχέρηδων ἦταν πολύ συνηθισμένο τά παληά τά χρόνια.Συνήθως ψαρεύανε στά ‘Ρόκια,τή φουσαριά,στό Πλακερό,στό Κυπαρίσι τοῦ Τούρκου τίς σάλπες.Στήν Κερέντζα και στό Αϊ-Γιώργη

τά λαυράκια. Στο πριόνι γοφούς και σε κάθε κάβο και αβάλη κέφαλους μελανούρια, σαργούς, συναγριδες και άλλα ψάρια. _

Δίχτυα (τά). Είναι πλεγμένα από σπάγγο χοντρό ή ψιλό, σε μικρά διαγωνίδια "τά μάτια" όπου μπαίνοντας τό ψάρι μπερδεύεται και δέν μπορεί ενῶ παράλληλα υπάρχει ἄλλο δίχτυ μέ πολύ μεγάλα μάτια τούς "μάνους" πού μπερδεύουν χειρότερα τό ψάρι, δένουν τό δίχτυ και βοηθοῦν νά "σακκιάση" (νά κάνη καμπύλη) γιά νά μήν μποροῦν νά φύγουν τά μεγάλα τά ψάρια. Τά δίχτυα ανάλογα μέ τή χρῆσι ἔχουν και τό ἄλτο τους (ὑψος) και τό μάκρος. Τό ἐπάνω μέρος εἶναι γεμάτο μέ φελλά γιά νά τό κρατάη πρὸς τόν ἀφρό τό κάτω μέ βολίμια γιά νά πατώνη. Γιά νά πέφτη τό ψάρι στό δίχτυ οἱ ψαράδες χτυπάνε τόν ἀφρό μέ τόν "κλάπανο" και τήν κουβέρτα τῆς βάρκας μέ τά ποδάρια και γιά τούς ἀστακούς δένουν μικρά κομματάκια πανί πού προσελκουν τό περίεργο ὀστρακόδερμο. Ἡ τοποθέτησις τῶν δικτυῶν σε καιρία σημεῖα (περάσματα) γιά μεγάλο χρονικό διάστημα λέγεται "ἀποστασιά" και μπαίνει κυρίως νύχτα μέχρι τά ξημερώματα ενῶ τό γρήγορο καλάρισμα και πάρισμο μέ κλαπάνισμα λέγεται "βόλος". Γιά τά πονηρά ψάρια (κέφαλους ἰδίως) κάνουν τή μιά ἄκρη τοῦ δικτυοῦ "μπόρμπολα" (τό περιστρέφουν) και ἐκεῖ κυνηγᾶνε τά ψάρια πού πηδώντας θά πέσουνε ὑποχρεωτικά σε μιά ἀπό τίς πολλές δίπλες. Οἱ κέφαλοι ὁμως εἶναι πολύ πονηροί και κάνουν πολύ μεγάλα ἄλματα γι ' αὐτό ἀποτελεσματικά γι ' αὐτούς εἶναι μόνον τά "Καλαμωτά" πού παράλληλα μέ τό κυρίως δίχτυ ἔχουν ἄλλο πλαγιασμένο στήν ἐπιφάνεια μέ

καλάμιακι ' ἔτσι πηδῶντας πέφτουν στά καλαμωτά. Ἄλλα δίχτυα εἶναι τά παλαμιδόδιχτυα πού πρέπει νά ἔχουν παρά πολύ μεγάλο ἄλτο γιά νά πιάνουν ὅλα τά νερά καί μεγάλα βάρη πού περνάνε οἱ παλαμίδες. Τό βγάλσιμο τῶν Ψαριῶν ἀπό τά δίχτυα "ξεμαγιάρισμα" εἶναι πολύ δύσκολη δουλειά πού θέλει πολλή προσοχή ἰδίως τή νύχτα ὁπότε εἶναι ἀπαραίτητο ἕνα καμπουρέτο.

Κ α λ α μ ί δ ι (τό) καί Φελλουρί ἢ

Θελουρί(Φολούρα, Φελούρα). Ἐνα κοινό ἀλλά μακρύ καί εὐλύγιστο καλάμι ὥστε νά μεταδίδη εὐκολα στόν ψαρά τά τσιμπήματα τῶν ψαριῶν, μέ σπάγγο ἢ ναῦλον δεμένο στήν ἄκρη του καί στήν ἄκρη τοῦ σπάγγου παράμαλλο μέ ἕνα ἢ δύο ἀγκίστρια. Ἀπάνω στό σπάγγο καί σέ 50-70 πόντους ἀπό τ' ἀγκίστρια δένεται ἕνα κομματι ἀπό φελλό πού μέ τό τσίμπημα τοῦ ψαριοῦ μπαينوβγαίνει στή θάλασσα καί ἔτσι κανονίζει πότε θά τραβήξῃ. Μέ φελλό ψαρεύουν στά θολά νερά(φελλούρι,) ἐνῶ χωρίς φελλό (καλαμίδι ἀπλό) ψαρεύουν σέ κιάρα καί κυρίως πετρόψαρα. _

Κ α λ ά θ ι α , Κ ο φ ί ν ι α, Ψ α ρ ο κ ό φ ι ν α (τά). Τό βασικό

καλάθι ἔχει σχῆμα ὅπως ἀκριβῶς τῆς ντομάτας ἀλλά εἶναι μεγάλο ἴσαμε μιά διάμετρο. Στό σημειῶ πού ἐνώνεται μέ τό κλαρί εἶναι ἡ μπούκα πού ἀπό κεῖ μπαίνουν τά ψάρια, ἐνῶ τό ὑπόλοιπο εἶναι κλεισμένο γιατί εἶναι πλεγμένο μέ βίτσες λυγαριᾶς ἢ συρτιᾶς. Κι ' ἀπό χάλκινο ἀνοξείδωτο σύρμα γίνονται

καλάθια.Γιά νά ψαρευτῆ τό καλάθι πρέπει νά καμουφλαριστῆ ἀπ' ἔξω μέ καί μέσα,ἀκριβῶς κάτω ἀπό τή μποῦκα μπαίνει τό μέλισμα,πατημένο μέ τρεῖς πέτρες καί φουντέρνεται σέ μπάρους,κοντά σέ ξέρες ἢ ἀνάμεσα ἀπό τά φύκια.Ἀνάλογα μέ τό εἶδος τοῦ ψαριοῦ πού χρησιμοποιοῦνται λέγονται σαρκόφια,σαλποκόφια,γιά γόπες καί μπόμπες(ἢμποτίλλιες)Ἀπ' ὅλα διαφέρουν οἱ μπόμπες πού εἶναι ὅμοιες μέμποτίλλιες καί ἡμπούκα εἶναι στό μέρος πού κάθεται ἡμποτίλλια στό τραπέζι.Καμουφλάρονται ἀπό τά πλάγια καί ρίχνονται πλαγιασμένες κοντά σέ βράχια καί γράβες τοῦ βυθοῦ χωρίς δόλωμα.Πηγαίνουν γιά ἴσκιο οἱ ῥόυφιοί καί οἱ συναγρίδες καί χώνονται μέσα χωρίς νά μποροῦν νά βγοῦν.

Κ ρ α μ π α ν ἑ λ λ α ἢ Γ κ ρ α π α ν ἑ λ λ α (ἢ).Εἶναι τρία-τέσσερα ἀγκίστρια κολλημένα μέ τίς ῥάχες τους.Κοντά στό ἀρμόδι δένεται ἓνα μεγάλο κομμάτι δόλωμα καί ὅπως μαζεύονται τά ψάρια(βῶπες,κεφαλόπουλα)γιά νά τσιμπήσουν.ὁ ψαράς τραβάει ἀπότομα καί τ' ἀγκιστρώνει.

Μ π ρ α γ ά ν ι (τό) ἢ *Τ ρ ά τ α* (ἢ).Μικρογραφία τοῦ σάκκου τῆς ἀνεμότρατας πού ρίχνεται ἀνοιχτά μέ βάρκα καί σέρνεται ἀπό τή στεριά ἀπό τίς δύο ἄκρες (μέ τρεῖς τέσσερις νοματαίους ἀπό κάθε μεριά).Καλέρνεται

σέ νέους από ξέρες ψαρότοπους περισσότερο για μαρίδα, αλλά και ὅ,τι άλλο βρεῖ.

Μπιζόβολος καί **Μπι** (ἢ Μπε) **τζόβολος** (ὄ). Ἐνα ολοστρόγγυλο κομμάτι δίχτυ μέ εἰδικά βολίμια γύρω-γύρω. Ἐχει εἰδικό παλμό στό ρίξιμο καί θελει τέχνη καί ταχύτητα γιά νά αἰφνιδιάση τά χάρια τοῦ ῥηχού γιαλοῦ πού συνήθως ῥίχνεται. Πιάνει ῥουκλιά, σαργουδέλια, σπάρους, κανένα πετρόψαρο καί καμμιά φορά κανένα μεγάλο κέφαλο ἢ λαυραῖκι.

Παράδι (τό): Ἐνας μέγας σπάγγος (τόρα τελευταία νάυλον) φτιαγμένος ἀπό πεύκο μέ μάκρος γύρω στίς 500 ὀργιές. Κάθε τρεῖς ἢ τρισήμισυ ὀργιές εἶναι δεμένο κι ἀπό ἓνα ἀγκίστρι μέ παράμαλλο μιᾶς ὀργιάς. Νετερνεταί σέ ἀνοιχτές καί ῥηχές κόφες πού γύρω-γύρω ἔχουν κόθρο ἀπό φελλά γιά νά μπήγουνται τ' ἀγκίστρια. Καλάρονται μέ ἀνάλογα πρὸς τό βάθος καλαρούδια πού ἔχουν δεμένη ἀπό τή μιάν ἄκρη μιά πέτρα κι ' ἀπό τήν ἄλλη μιά κολώκα μέ μιά σαμαδοῦρα. Ἀνάλογα μέ τό μέγεθος τῶν ἀγκιστριῶν καί τό πάχος τῆς μα διακρίνονται σέ χοντρά καί ψιλὰ παραγάδια. Ἄλλη διάκρισις εἶναι να γ ρ ι δ ο πα ρ ά γ α δ α: Ἐχουν πολύ μέγαρα παράμαλλα καί πολύ ἄραιά στή μάνα καί δολώνονται μέ ζωντανά ρουκλιά ἢ πετρόψαρα. **Μελανουροπαραγάδα**: Εἶναι ἀπό πολύ ψιλὸ σπάγγο ἢ νάυλον καί δένονται ἀπό κάβο σέ κάβο ἐνῶ κατά διαστήματα βάζουν

φελλούς για να μένουν στον αφόρο. Αφροπαράγαδα, σαγροπαράγαδα: Στο σημείο που ένωνεται ή μάνα με τα παράμαλλα, πού πρέπει να είναι πολύ μακρυνά, δένεται κι ' από ένα φελλός. Ρίχνονται απάνω στις πέτρες και στα βράχια έξω σχεδόν και μόνον τα παράμαλλα βυθίζονται για να ψαρεύονται. Για το κοινό παραγάδι πού πέφτει στ' ανοιχτά σε γράδο και ξέρες απαραίτητο όργανο είναι ή κουλούρα με το "μαζάρι" της (ή "κουλορόσκοινο") γιατί είναι πολύ δύσκολο όσο και συχνό το ντέσιμο εκεί.

Πετονιά ή αρμίδι ή πεταχτάρι ή τονιά ή καθετή. Ένας μεγάλος σπάγγος (ή νάϊλον) τυλιγμένος συνήθως σε ένα κομμάτι φελλό. Στην άκρη με παράμαλλα δένονται δύο-τρία άγκίστρια και ό . Όταν πετιέται από τη στεριά λέγεται πετονιά, τονιά, πεταχτάρι ή και όταν βυθίζεται από βάρκα καθετή.

Μπριά ή Πριά ή Φωτιά (και πυροφάνι). Το σύνεργο αυτό είναι φτιαγμένο ως εξής: Έχει ένα καζάνι, πού μέσα μπαίνει το καμπούρο, με μία πολύ μικρή τρυπούλα για να μπαίνει το νερό και να γίνεται ή έκλυσι του βυθού. Όλο αυτό πάλι είναι χωμένο σε μεγαλύτερο δοχείο γιομάτο νερό. Από το καζάνι του καρμούρου ξεκινάει ένα χοντρό λάστιχο-σωλήνας πού στην άλλη έχει το πολύφωτο με δύο ή τρια μπέκ. Το πολύφωτο στερεώνεται στη πλώρη της βάρκας και σκεπάζεται με ένα τενεκεδένιο "τηγάρι" για να μή ένοχλη το φως

του τόν καμακαδόρο, πού κάθεται άπάνω στην πλώρη μέ τό κατάλληλο για τήν περίστασι καμάκι. Στά κουπιά είναι άπαραίτητος σύντροφος πού πρέπει νά έχη ταχύτητα, έτοιμότητα και αντίληψη. Λένε ότι τά ψάρια δέν τά βαράει αυτός πού είναι στό καμάκι αλλά αυτός πού είναι στά κουπιά κι ' αυτό γιατί αυτός φέρνει τόν καμακαδόρο στην κατάλληλη θέσι βολής. Τήν στιγμιαία θαμπούρα πού κάνει στά ψάρια τό φώς έκμεταλλεύεται ο καμακαδόρος πού πρέπει νά είναι έφοδιασμένος μέ λάδι πού τό σκορπίζει δεξιά-άριστερά μέ ένα φτερό από κόττα για νά κιαραίνη τά νερά. Στά παληά τά χρόνια βγαίνανε για τό ψάρεμα αυτό μέ ξύλα αλοιμένα μέ στουπί βρεγμένο σέ πετρέλαιο (γι ' αυτό λέγετε και "φωτιά") ένω σήμερα προτιμοϋν λούς πετρελαίου και συσκευές πετρογκάζ κλπ.

Σ τ ά ρ ο ς (ό). Τό ψάρεμα αυτό γίνεται από άνοιχτά στό Μονόλιθο (σέ μιά λουρίδα τής θάλασσας πλάτους ενός μιλιοϋ και σέ άπόστασι πού κυμαίνεται από ένα μέχρι τά τρία μίλια από τή στεριά) μέχρι τό Σαρακίνικο και τήν όμπρέλλα. Πιάνονται σχεδόν μονάχα λεθρίνια στό ψάρεμα αυτό. Έπειδή τό βάθος είναι πάντα πάνω από 30 όργιές και μέχρι 50 θέλει ανάλογη καθετή μέ βολιά 40-50 δράμια. Τό δόλωμα πρέπει νά είναι (κατά σειράν άξίας) γαρίδα 3-5 όκάδες και "μαζάρι" μακρύ. Φουντέρνεται ή πέτρα μέ τό μαζάρι άπικο όσο πού νά άκουμπάη στον πάτο και μέ τό κούνημα τής βάρκας από τό κύμα νά χτυπάη τόν πάτο για νά σηκώνη θολούρα. Τά λεθρίνια μαζεύονται στην πολούρα νά βοσκήσουνε κι ' έτσι βρί σκονται τά δολώματα

τοῦ ἀρμιδιοῦ καί τσιμπᾶνε. Πάντοτε πρέπει νά ἔχη ῥέμμα γιά νά μετακινῆται ἀπό λίγο-λίγο ἢ βάρκα καί νά ψαρεύεται περισσότερος τόπος.

Σ υ ρ τ ῆ (ή). Ἐνα μεγάλο κομμάτι ἀπό γερό σπάγγο ἢ νάϊλον πού δένεται ἐπάνω σέ ξέρα καί στήν ἄλλη ἄκρη τό ἀγκίστρι σέ παράμαλλο ἀπό σύρμα ἢ ἀπό τόν ἴδιο τό σπάγγο. Δολώνεται μέ ἓνα μεγάλο κομμάτι σουπιά, χταπόδι, πίννα ἢ ψάρι (προτιμώτερο ζωντανό) καί προορίζεται νά πιάση ῥουφιούς, στεῖρες, συναγρίδες καί ἄλλα ψάρια. Δέν σέρνεται ὅμως ὅπως λέει τό ὄνομά της πού δέν εἶναι ἐπιτυχημένο.

Σ υ ρ τ ο π α ρ ἄ γ α δ ο (τό). Ἐνα μικρό παραγάδι μέ 4-5 ἀγκίστρια σέ μεγάλα παράμαλλα καί σέ 5-6 ὀργιές κάτω παράμαλλο ἀπάνω στή μάνα. Τό ρίχνουνε μέ μιά κολώκα ἢ δεμένο ἀπό τή μιά μεριά σέ βράχο καί δολωμένο συνήθως μέ ζωντανά ρουκλιά ἢ πετρόψαρα σέ σημεῖα πού εἶναι ρουφιοί ἢ περάσματα ἀπό συνάγριδες καί ἄλλα ἀγριόψαρα.

Τ ε ν ε κ έ ς (ό). Μιά μισόλατα μέ σκεπασμένο τό ἐπάνω μέρος μέ πανί. Στή μέση τοῦ πανιοῦ ἀνοίγουνε μιά τρύπα πού τήν ἀλοίφουν μέ τρίμματα ἀπό τυρί σκορπίζοντας ἄλλα τρίμματα μέσα στό τενεκέ. Τόν βάζουν μεσ' στό βυθό τῆς ἀκρογιαλιᾶς καί πηγαίνουν μέσα κεφαλόπουλα καί

σαργουδέλλια. Αφοῦ δὴ ὁ ψαρᾶς ὅτι μπῆκαν ἀρκετά, τρέχει καί σκεπάζει τὴν τρύπα καί βγάζει ἔξω τὸν τενεκέ παίρνοντας τὰ ψάρια. Εἶναι τὸ πρῶτο σοβαρὸ ψάρεμα γιὰ τοὺς πιτσιρικούς ἀλλὰ τὸ μεταχειρίζονται οἱ ψαράδες γιὰ νὰ δολώνουν παραγάδια, σύρτες καί συρτοπαράγαδα μέ ζωντανὰ ψαράκια.

Φ ε λ λ ο υ ρ ί (τό). Ἐκτός ἀπὸ τὸ φελλουρί μέ καλάμι, τὸ φελλουρί μέ ἓνα κομμάτι φελλό καί παράμαλλο μέ ἓνα ἀγκίστρι πού ρίχνεται στό ἀφρό μέ ἓνα κομμάτι ψωμί ἢ ψωμοτύρι, χρησιμοποιεῖται γιὰ τὰ μελανούρια. Ψαρεύεται συνήθως κοντὰ σέ ἀπότομα βράχια καί ξέρες, ἐκεῖ πού συχνάζουν τὰ μελανούρια (Κάστρο, Παυλοῦκες, Σκορδᾶς, Φλάρος κλπ.)

ΣΥΝΕΡΓΑ ΨΑΡΙΚΗΣ:

Άπαραίτητα σύνεργα για τὰ ψαρέματα πού γράφτηκαν παραπάνω εἶναι τὰ ἑξῆς:

Γ ρ α μ -π ί ο ἢ *Γ ρ α μ -π ί* = Ἐνα κοντόξυλο 50-60 πόντους πού στήν ἄκρη του ἔχει δεμένα σφιχτά μέ πατρωνάρισμα ἕνα-δύο μεγάλα ἀγκίστρια. Χρησιμεύει για νά καρφώνει ὁ ψαράς ἕνα μεγάλο ψάρι (παστανάκα, ρουφιό, δρόγγο κλπ.), ὅταν νομίζει ὅτι δέν μπορεῖ νά τό κρατήσῃ τό παράμαλλο.

Ἡ Δ ε λ φ ι ν ι έ ρ α = Σιδερένιο καμάκι, μέ ψαχαλό, δεμένο μέ ἕνα σιτζίμι μακρὺ ἀπὸ τή βάρκα. Ἐνα πολύ μεγάλο ψάρι τό καρφώνει μ' αὐτήν ὁ ψαράς καί τό ἀμολάει μέχρι πού νά κουραστῆ για νά μπορῆ νά τό πάρῃ στή βάρκα χωρίς κίνδυνο νά τοῦ φύγῃ ἢ νά κοπῆ.

Τό κ α μ ά κ ι = Ἐνα μακρὺ μέχρι τέσσερα μέτρα ξύλο φτιαγμένο ἀπὸ καδρόνι καί πλανιαρισμένο καλά, στρογγυλεμένο καί μέ διάμετρο 3-3,5 πόντους (ἢ λεγόμενη λάντσα) καί στήν ἄκρη τό κυρίως καμάκι, φτιαγμένο ἀπὸ ἀτσάλι πού μιοάζει σάν τρίαίνα ἢ σάν δάχτυλα χεριοῦ ἀνοιγμένα. Τὰ δάχτυλα αὐτά, πολύ μυτερά στήν ἄκρη εἶναι οἱ *χ α λ ο ί* τοῦ καμακιοῦ. Ὁ ἀριθμὸς τους δίνει καί τό ὄνομα τοῦ καμακιοῦ τρίχαλο, πεντάχαλο, ἑφτάχαλο, ἐνηάχαλο καί

έντεκάχαλο. Άλλη διάκρισι τῶν καμακιῶν εἶναι πατοκάμακα ἢ τοῦ πάτου(τρίχαλο, πεντάχαλο) καί ἀφροκάμακα(έννηγάχαλο, έντεκάχαλο), ένῶ τό ἐφτάχαλο χρησιμοποιεῖται καί γιά τίς δύο δουλειές. Κάθε χαλός ἔχει ἓνα νύχι ἀπό τό ἴδιο τό μέταλλο πού γυρίζει πρὸς τήν ἀντίθετη κατεύθυνσι τῆς μύτης τοῦ χαλοῦ καί χρησιμεύει γιά νά μή μπορεῖ νά ξεφύγη σπαρταρόντας τό ψάρι πού λέγεται ψ α ρ ο φ ά γ ο ς.

Τό κυρίως καμάκι ἔχει καί μιά κωνική ὑποδοχή τό πού μπαίνει καί δένεται σφιχτά ἢ καρφώνεται ἢ λάντσα.

Τό Λ ά δ ι ἀπαραίτητο γιά νά ῥίχνεται καί νά γαληνεύη τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας καί τά κυματάκια. Κάνει τήν λεγόμενη λ α δ ι ά γιά νά μπορῆ ὁ ψαράς νά βλέπη καθαρά τό βυθό. Ρίχνεται ἀνακατεμένο μέ ἄμμο ἢ μέ ἓνα φτερό ἀπό κόττα.

Τό ἴδιο ἀποτέλεσμα καταφέρει ὁ ψαράς μέ τό Γ ι α λ ί πού εἶναι ἓνας τενεκές μέ πάτο ἀπό γιάλι στοκαρισμένο καλά γύρω-γύρω νά μή μπαίνουν τά νερά. Τό ρίχνει στήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας καί κιαραίνει τά νερά καλύτερα ἀπό καί μεγαλώνει τά ἀντικείμενα, ἀλλά εἶναι πίο δύσκολο στή χρῆσι γιάτί μ' αὐτό ὁ ψαράς ἔχει πιασμένο τό ἓνα χέρι καί δέν μπορεῖ νά ἔχη εὐχέρια στίς κινήσεις.

Ὁ Π ι ν ι λ ό γ ο ς = Ἐνα σίδερο ἀνογμένο καί φτιαγμένο μυτερό στίς ἄκρες καί σέ σχῆμα ὑψιλόν μικρό καί καρφωμένο στή λάντσα του κατά κάποιον

τρόπο ὥστε νά εἶναι κάθετη ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πινολόγου μέ τή
 λάν-τσα. Χρησιμεύει γιά νά βγάλῃ ὁ ψαράς τίς πίννες ἀπό τό βυθό χωρίς νά
 βουτήξῃ. Στήν Πάργα δέν ὑπάρχουν παρά πίννες πολύ μικρές κι ἔτσι δέν
 χρησιμοποιεῖται ὁ πραγματικός πινολόγος (ὀλόκληρο σύστημα κλπ.)

Ἡ Π ό χ α: Ἐνα μικρό κομμάτι δίχτυ πού κάνει ἓνα εἶδος δεμένο
 σ' ἓνα ξύλο στρογγυλο μέ χεροῦλι(σάν ρουκέτα τέννις), ἀπό ξύλο ἀγριελῆᾶς
 συνήθως, πού χρησιμεύει στόν ψαρά γιά νά φέρῃ ἓνα κάπως μεγάλο ψάρι ἢ
 ἓνα πού φοβᾶται μή τοῦ ξαγκιστρωθῇ, ἀλλά καί γιά νά πιάνῃ
 καφαλόπουλα, γαρίδες κλπ.

Τό Φ α ρ μ ά κ ι: Ἐνα κομμάτι γαλαζόπετρα ἢ καρμποῦρο δεμένο σ' ἓνα
 πανάκι. Τό βάζει ὁ ψαράς σ' ἓναν χαλό τοῦ καμακιοῦ καί μετά στή θαλάμι τοῦ
 χταποδιοῦ ὅταν βρίσκεται χωμένο ἐκεῖ μέσα καί δέν βγαίνει. Τό χταπόδι ἀρχίζει
 σιγά-σιγά νά ἐνοχλῆται, βγάζει νερό σέ μικρά κυματάκια(φυσάει ἢ ἀνασαίνει
 λένε οἱ ψαράδες) καί μετά δέν αντέχει καί βγαίνει ἔξω ὅποτε τό καρφύνει.

Ἡ Χ έ ρ α : Τό σχῆμα τοῦ πινολόγου ἀλλά πιά μικρή καί χρησιμοποιεῖται
 ἀποκλειστικά γιά τό βγάλσιμο τῶν χινιῶν καί γιά ἄλλες δουλειές. Αὐτά εἶναι
 τά κυριότερα ἐργαλεῖα πού χρησιμοποιοῦν οἱ ψαράδες, δέν εἶναι ὅμως αὐτά
 μόνον. Ὁ κάθε ψαράς ἔχει ἓνα σορό δικάτου σύνεργα πού τοῦ χρησιμεύουν γιά
 πολλές δουλειές καί εἶναι τόσο πιά πολλά καί τακτοποιημένα ὅσο πιά μερακλῆς
 εἶναι ὁ κάθε ἓνας.

ΔΟΛΩΜΑΤΑ. Τά περισσότερα ψάρεματα βασίζονται στην ανθρώπινη πονηριά καί στην έξαπάτησι τοῦ ψαριοῦ, γι' αὐτό καί γιά τό ψάρεμα εἶναι ἀπαραίτητα τά δολώματα πού ἀναφέρονται ἐνδεικτικά παρακάτω τά σπουδαιότερα ἀπό αὐτά

δηλ.: Γαρίδα, μόκος, σωλήνας, γλύτσα, πάτελλα, καρτσιμαῖς, μπόρμπονι, μύδι, σουπιά, καλαμάρι, χταπόδι, βῶπα, σαροδέλλα, σταυρίδι, σκουλίκι τῆς στεριᾶς, βδέλλα, καβουράκια, χρυσόγλυτσα, πίννα, ψωμοτύρι, σαροδελλόψωμο, ζωντανά ἢ ταχνητά ψάρια, καρδιές, σκώτια, πλεμόνια, ἄντερο ἀπό κόττα, ἄρμυρές σαροδέλλες, ρέγγες, θαλασσινοί κλπ.

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΨΑΡΑΔΩΝ. Ἴσως ἡ ἀπεραντωσύνη τῆς θάλασσης καί ἡ ἀγριότητα της νά κάνη τόν ψαρά τόν πιό δεισιδαίμονα καί προληπτικό ἀπό κάθε ἄνθρωπο κάθε ἐπαγγέλματος. Κυριώτερες προλήψεις, ἐκτός βέβαια ἀπό τίς ἄπειρες προσωπικές κάθε ἀτόμου, εἶναι οἱ ἀκόλουθες στούς Παοργιανούς ψαράδες. Δέν πρέπει νά τόν ῥωτᾶς γιά πού ξεκίνησε μέ τή βάρκα του. Ἀνάλογα μέ τίς διαθέσεις του πρὸς τό πρόσωπο πού τὸς ῥωτᾶει θά ἀπαντήσῃ: "Κατα δῶ (ἀόριστα)", "Δῶθε κάτου", "Ὅπου θέλει ὁ Θεός", "Ὅπου νᾶν' καλά" Δέν μπορεῖ νά δώσει ἐξηγήσεις ἀκριβεῖς ἢ θά δαιμονιστῇ καί θά βρίσῃ καί τό λεξιλόγιο του εἶναι πλούσιο ἢ τέλος θά κάνη πῶς δέν ἄκουσε καί θά σωπάσῃ. Τῶχει σέ κακό νά ξεκινήσῃ γιά ψάρεμα ἢ δουλειά ἄλλη καί νά γυρίσῃ πίσω γιατί ξέχασε νά πάρῃ κάτι. Δέν γυρίζει ἀκόμα καί ἂν αὐτό πού ξέχασε τοῦ εἶναι ἀπαραίτητο, ἀλλά καί ἂν

γυρίση, είναι βέβαιος ότι κάτι δεν θα πάη καλά στο ψάρεμα του τήν ημέρα αυτή. _ Αν ψαρεύη κάπου και τόν ρωτήσης αν τσιμπάει, εκνευρίζεται δεν απαντάει και ψυθιρίζει από μέσα του “νά σέ τσιμπήσει ο γέρο- διάολος”. _ Έξαγριώνεται ο ψαράς πού θα τοῦ πῆς:”Κάβουρας στ’ ἀγκίστρι σου διάολος στήν πρύμη σου/κι ἀγέρας στά πανιά σου /οὔτε πουλί πετούμενο νά μη βρεθῆ μπροστά σου. _ Χρουσουζουλιά τῶχει νά τοῦ περάσημαῦρος γάτος ἀπό μπροστά το πρωί πού ξεκινάει γιά ψάρεμα. Ὀρισμένους τύπους(τούς δεμένους ὄλοι)καί ὁ καθένας τους δικούς του, τούς ἔχουν γιά χρουσουζουλιά νά τούς δοῦνε τό πρωί πρίν μποῦνε στή βάρκα. Δέν θέλουν καμμιά ἐπαφή μαζί τους οὔτε τήν “καλημέρα τους” γιατί ...τούς ξέρουνε καλά ἀπό ἄλλες φορές. Κι ἀκοῦς νά λένε:”Μωρ ’ τῶκλαψα ἐγώ πρωί-πρωί πού εἶδα τόν δεῖνα, προκοπή περίμενες νά δοῦμε;” ἢ “Κουτσόνε ἄνθρωπο εἶδαμε πρωί-πρωί , ψάρια περίμενες μέ τόν ἀτιμόνε;”

Μεγάλη χρουσουζουλιά γιά τόν ψαρά εἶναι ἡ φώκια καί τό δελφῖνι ἀλλά καί ὅταν τό πρῶτο ψάρι πού θα πιάση εἶναι χάνος, σμέρνα ἠδρόγγος. Τό νά δῆ χειλιδινόψαρο ἢ να πρωτοπιάση λεδρίνι, τσιπούρα, συναγρίδα ἢ καθαρο ψάρι γενικά τό θεωρεῖ γιά γοῦρι.

Λέει ὁ ψαράς σουπιά τόν πονηρό ἄνθρωπο πού κάνει ἀτιμίες στά κρυφά, γουβιά τόν κουτό καί βλάκα, ρουφιό καί ρουφήχτρα τόν φαγά και

περισσότερο τόν ἄρπαγα καί κλέφτη πού ζαπώνει καί ἰδιοποιεῖται ξένες
 περιουσίες ἢ ἐκείνες πού διαχειρίζεται ἀλλουῶν. Συναγρίδα, τήν ὁμορφη
 γυναῖκα, μπαρμπουνάκι τό ὁμορφο κοριτσάκι πού μόλις
 ξεπετιέται. Μελανούρι, μελανουράκι καί μελανούρα ἢ Μελανουράρα τήν ὁμορφη
 μελαχροινή γυναῖκα ἀνάλογα τήν ἡλικία καί τά σωματικά της
 προσόντα. Γσούχτρα τή φαρμακόγλωσση καί κουτσομπόλα γειτόνισσα. Ζαργάνα
 τήν κουνιστή γυναῖκα. Παστανάκα τήν ἀσκημομοῦρα. Φρεγάδα ἢ Φεργάδα τήν
 ὁμορφη, παχουλή καί στολισμένη γυναῖκα. "Πρύμα πλῶρα κι ' ὅλα τά
 στραβόξυλα" λέει γιά ἕνα ἄνθρωπο πού ἔχει πολλές ἀσθένειες καί τίποτα γερό
 δηλαδή θέλει ἐπισκευή τῆς πρύμης τῆς πλώρης καί τῶν ξύλων τοῦ σκελετοῦ.

Ε) ΠΛΩΤΑ ΜΕΣΑ

ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ

-----0-----

Λ Ω Τ Α: Τά πίο γνωστά ,εϋχρηστα καί συνήθως φιλοξενούμενα στό λιμάνι τῆς Πάργας πλωτά(ξύλινα καί ὄχι σιδερένια) πού οἱ ὀνομασίες τους εἶναι πολύ παλιές ,εἶναι τά ἀκόλουθα:

Ἀρχίζουμε μέ τή Γ α ἱ τ α.Εἶναι ἀπό τά πίο συνηθισμένα σκαριά στήν Πάργα. Ἐχει κοράκι βυθισμένο πολύ μέσα στό νερό καί ,ἐπομένως,μεγαλύτερη εὐστάθεια σέ ἀγριοκαιρία .Ἡ πλώρη καί ἡ πρύμνη ἔχουν σχεδόν τήν ἴδια κατασκευή μόνο πού εἶναι πίο μεγάλη καί εὐδιάκριτη ἢ πλώρη ἢ ὅποια ἀπό τό κοράκι ἢ ἀπό τά βρεχάμενα μέχρι ἀπάνω τήν κορφή σχηματίζει μιά ἀνεπαίσθητη καμπύλη πρὸς τά ἔξω,ἐνῶ ἡ πρύμη ἔχει τήν ἴδια κλίσι ἀλλά κάπως πίο κάθεται πρὸς τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας.Γιά νά εἶναι Γαῖτα ἕνα σκάφος πρέπει νά εἶναι μαοῦνα ἢ ἀκόμα πίο μικρή εἶναι βάρκα πλέον καί λέγεται μ π α τ ἔ λ ο(τό),πού εἶναι ὁ συνηθισμένος τύπος ψαρόβαρκας.Τ σ ε ρ ν ἱ κ ι(τό) ἢ τσερνίκα εἶναι μεγάλο καῖκι μέ δύο κατάρτια πού ἡ πλώρη καί ἡ πρύμνη εἶναι πολύ μυτερές πρὸς τό ἐπάνω μέρος καί σχηματίζουν ὀχεῖα γωνία στήν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης.Τ ρ α μ π ἄ κ ο υ λ ο(τό)λέγεται ἕνα μεγάλο καῖκι μέ πολύ μουτρωμένη ,κάθετη πρύμη καί πλώρη καί κοιλιές,ἄσχημο στήν

έμφάνιση, αλλά κατάλληλο για φορτίο και ταξείδι μέ θάλασσα. Τ ρ ε χ α ν τ ή ρ ι (τό) από τά ωραιότερα χύλινα σκάφη. Η γραμμή τής πλώρης του όπως βγαίνει από τήν έπιφάνεια τής θάλασσας κάνει μιá ωραία καμπύλη πρós τά έξω και ανεβαίνοντας, όλο και κλείνει όπως ακριβώς ή μύτη του τσαρουχιού, γι ' αυτό τό τρεχαντήρι πού του κάνουνε πολύ μεγάλο γύρισμα στην πλώρη τό λεγόμενο τσαροῦχι. Η πρύμη του τρεχαντηριού δέν είναι καμπύλη αλλά εύθειá και κλείνει πρós τά έξω σχηματίζοντας όξεία γωνία μέ τήν έπιφάνεια τής θάλασσας όπως τής τσερνίκας. Κ α ρ α β ό σ κ α ρ ο (τό). Η πλώρη του είναι σέ σχήμα πλώρης παληού καραβιού έτσι πού βγαίνοντας από τή θάλασσα γυρίζει σιγά-σιγά σβήνει και γίνεται εύθειá πρós τά έξω και παράλληλη (μαζύ μέ τό μπαστοῦνι) πρós τήν έπιφάνεια τής θαλάσσης. Τά ίδια και μέ τήν πρύμη μόνον πού ανεβαίνει απότομα στην άρχή και πίσω είναι στρογγυλή από πλάγια όψι και κατά τό πλάτος, τό δέ τιμόνι είναι σιδερένιο συνήθως και βγαίνει από τρύπα και κυβερνιέται από τή μέση τής πρύμης ενώ αύτή συνεχίζει ακόμα πρós τά έξω.

Ένας ακόμα γνωστός τύπος είναι ό Γ α τ ζ ά ο ς ή Γ κ α τ ζ ά ο ς πού είναι μικτός, δηλαδή πλώρη από καταβόσκαρο και πρύμη από γαίτα. Π á σ σ α (ή) λέγεται τό καιίκι σέ σχήμα γαίτας πού είναι όμως είκοσι χιλιάδες όργιές και άνω. Οί βάρκες περιπάτου, οί συνηθισμένες, έχουν πλώρη κάθετη και κοφτή πρύμη μέ καθρέφτη πού λέγονται.

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΛΩΤΩΝ

Άγκουρα (ή).ιτ. ancora σιδερένιο έργαλειό μέ δύο ή τέσσερα δόντια γυριστά(τά νύχια)πού δέχεται μέ άλυσσίδα ή σκοινί,πού έχει βάρος ανάλογο μέ τό σκάφος στό όποιο χρησιμοποιείται και ρίχνεται στη θάλασσα για να αράξη τό κάθε σκάφος.Είναι από τά πιο απαραίτητα έξαρτήματα των καικιών και των βαρκών και χωρίς αυτή σε περίπτωση φουρτούνας είναι καταδικασμένο τό σκάφος.Άγκουρέττο(Ancoretto)λέγεται μικρή συνήθως άγκουρα που έχουν οι βάρκες και μέ δύο νύχια.

Άμπάρι(τό). Η άποθήκη του καικιού τό κυρίως σκάφος που χρησιμοποιείται για την τοποθέτησι του φορτίου κλπ.

Άντένα(ή)ιτ. Antenna. Έλαφρό και μακρού ξύλο, από κυπαρίσσι συνήθως που σ' αυτό δένεται τό πανί για να τεντώνη και να σηκώνεται όταν τό σκάφος ταξειδεύει στα πανιά._

Ά ρ ά π η ς (ό). Τό πρώτο από τά τριγωνικά πανάκια(βοηθητικά)πού τοποθετείται από τήν πλώρη μέχρι τό ἄρμπουρο μέ μικρή σκόττα πού δένεται στά ξάρτια.Βιράρεται γιά νά πιάνη τόν αέρα πού φεύγει από τό μεγάλο πανί μόνος του ὅταν ἔχη πολύ αέρα καί εἶναι ἐπικίνδυνο νά βιραριστῆ τό μεγάλο πανί._

Ά ρ μ ό ς(ό). Τό σημεῖο πού ἐνώνονται τά σανίδια τοῦ πετσώματος.

Ά ρ μ π ο υ ρ ο (τό) καί Κατάρτι(τό):ὁ ἴστος τοῦ καϊκιοῦ.

Β ε ν τ ά μ ι καί Β ε ν τ α μ ί σ ι ο(τό)(ἀπό τό ἶτ. Vento=
)τό πολύ ψηλό τριγωνικό πανί πού σηκώνεται πολύ ψηλά ὥστε νά πιάνη πολύ
ἀέρα. Ἀντίθετα λέγεται σβυσμένο τό πανί πού μέ διάφορους τρόπους κατεβαίνει
πιο χαμηλά σέ περίπτωσι δυνατού ἀέρα(βλ.μοῦδες)._

Β ρ ε χ ά μ ε ν α(τά). Τά ὑφαλα μέρη κάθε σκάφους πού βρέχονται ἀπό τή θάλασσα

Γέκια (ή). Τό ξύλο πού κρατάει ό κυβερνήτης τοῦ σκάφους γιά νά πηγαίγη δεξιά-ἀριστερά τό τιμόνι. (οἶαξ, οἶακιον, γέκια). _

Καβίλια (ή). Μυτερό σάν καρφί σίδερο πού χοντραίνει πρὸς τά πάνω μέ μεγάλο κράτημα πού χρησιμεύει γιά νά λύνουν τούς κόμπους, γιά νά κάνουν στρωμάτσες κ.λ.

Καραμουσαλι(τό)=Μόνιμο ἀγκυροβόλιο ἑνὸς σκάφους

Κιαβέττα (ή) σίδερο σέ σχῆμα ὑψίλον πού κλείνει μέ βίδα ἀπό τό ἀνοιχτό μέρος καί χρησιμεύει γιά νά δένη κομμάτια ἀλυσσίδες ἢ ἀλυσσίδες μέ ἄγκυρα κλπ.. ἴτ= chiare=κλειδί

Κολώκα (ή). Ξεραμένη στὸν ἥλιο καί βαμμένη νεροκολοκύθα πού χρησιμεύει γιά σημαδούρα.

Κοράκι (τό). Τό κάτω μέρος τοῦ σκάφους. Τό μακρύ καί γερό καί μονοκόμματο ,συνήθως ξύλο στό ὁποῖο στηρίζεται καί καρφώνεται ὄλο τό σκάφος(Τράπης).

Κόψιμο τᾶ νερά. Ἡ ἐργασία πού κάνουν στά καρνάγια γιά νά τή γραμμή πού θά χωρίζη τᾶ βρεχάμενα ἀπό τᾶ ψηλά γιά τᾶ βάψουν σκοῦρα μπογιά τᾶ πρῶτα καί ἀνοιχτή τᾶ δεύτερα.

Κουβέτα (ή). Τό κατάστρωμα τοῦ καϊκιοῦ.

Κουπί (τό). Μακρύ καί καλά πλανιαρισμένο ξύλο στρογγυλεμένο στό ἐπάνω μέρος πού πιάνεται καί πλατύ καί λεπτό στό κάτω πού βυθίζεται στή θάλασσα πού χρησιμεύει γιά τήν κίνησι τῆς βάρκας ἢ τοῦ μικροῦ καϊκιοῦ.

Κουπαστ ἡ(ή) καί Κουπαστιά(τά). τᾶ χεῖλη τοῦ καϊκιοῦ γύρω-γύρω,τό ἐπάνω μέρος ἀπό τό πέτσωμα πού εἶναι πιά γερό καί ἐνισχυμένο γιατί δένονται ἀπό ἐκεῖ τᾶ ξάρτια καί τᾶ ἄλλα σκοινιά καί διότι φθίρειται πιά γρήγορα μιά καί ἔρχεται σέ ἐπαφή μέ ἀντικείμενα πού φορτώνονται κλπ.

Κουκέτα(ή). Μικρό κρεβατάκι μέσα στο καιϊκι. _

Λιβάτσα(ή). Ένα κομμάτι από σακί που χρησιμοποιείται για τό καθαρίσμα τῆς κουβέρτας τοῦ καιϊκιῦ καί ἄλλες δουλειές. _

Μαγγιόρα(ή). Ἡ μεγαλύτερη ἀπό τίς ἄγκυρες πού διαθέτει ἓνα σκάφος καί ρίχεται σέ μεγάλη θάλασσα. _

Ματσόλλα(ή) Ξύλινο σφυρί πού χρησιμοποιοῦν στά καρνάγια καί κυρίως γιά νά χώνουνε στουπί στούς ἄρμούς τοῦ σκάφους. _

Μπατσικάρμι(τό). Ξύλινη προεξοχή κοντά στή μύτη τῆς πλώρης(συνήθως συνέχεια ἀπό στραβοξύλο) πού χρησιμεύει γιά νά βάνουνε βόλτες καί νά δένουνε τά καιϊκια στό μῶλο.

Μ π ά γ κ ο ς(ό). Μακρούα σανίδα στό έσωτερικό τής βάρκας ή μικροῦ καιϊκιού πού εἶναι βαλμένη κατά πλάτος του γιά νά κάθωνται αὐτοί πού τραβᾶνε κουπί κλπ.

Μ ί λ ι (τό). Ναυτική μονάδα μήκους. 1852 μ.

Μ π ί τ ζ ο ς (ό) Ένα ή δύο κάθετα ξύλα στή μέση τής πλώρης πού χρησιμεύει στό δέσιμο τῶν σκοινιῶν ή τής ἄγκυρας τοῦ καιϊκιού. _

Μ α δ έ ρ ι(τό) Μιά μακρούα, χοντροή και γερή σανίδα πού χρησιμεύει γαι νά βγαίνουν πατώντας ἀπό τά καιϊκια στή στεριά, ἀλλά και τά ξύλα πού χρησιμεύουν γιά τό πέτσωμα τοῦ σκάφους.

Μ ά σ κ α(ή) Τό σημεῖο τοῦ καιϊκιού πού κάνει τή μεγαλύτερη καμπύλη μεταξύ τής πλώρης και κιολιάς ή κιολιάς και πρύμης(“δεξιά μάσκα τής πλώρης”, “ἀριστερή μάσκα τής πρύμης” κλπ.)

Μπαλαοῦρο(τό). Τό φόρτωμα τοῦ πλοῖου μέ ὀγκῶδες ἀλλά ἔλαφρῷ ἐμπόρευμα ἀλλά καί τό κρατητήριο ἑνός πλοῖου. _

Μπαστοῦνι(τό). Κομμάτι ἀπό κορμό δένδρου μακρῷ πού ἔξχει ἀπό τήν πλώρη πρὸς τά ἔξω καί χρησιμεύει γιά νά στερεώνεται μέ ξάρτια στό κατάρτι ἀλλά καί νά βιράρῳνται μέ σκοινιά πού φτάνουν ἀπό τήν ἄκρη του μέ χρι τό μπροστινό κατάρτι ὁ ἀράπης καί ὁ φλόκος. _

Μπουκαπόρτα (ή). Τά σκεπάσματα τοῦ ἀμπαριῶ.

Μπούνια(τά). Τό σημεῖο ἀπό τά ψιλὰ τοῦ καιῖκιῶ πού ἀρχινάει τό πρῶτο ζωνάρι καί ἔχει τό ἴδιο ὕψος μέ τήν κουβέρτα. Λέγεται “φορτωμένο μέχρι τά μπούνια” τό καιῖκι πού ἐβύθισε ἔτσι πού τό νερό ἀπό τή θάλασσα νά μπαινοβγαίνει ἀπό τούς μυξούς στήν κουβέρτα.

Μπόσικα(τά). Τό μέρος ἀπό ἕνα σκοινί ἢ ἀλυσίδα πού περισσεύει μετά τό δέσιμο του κάπου.

Μ π ο ύ σ σ ο υ λ α(ή) και ὁ *Μπούσουλας*. ἰτ. *bussola* ἡ ναυτική πυξίδα. πρβλ. “Ἐχασε τό μπούσουλα”.

Μ ο ύ δ α (ή)(ἰτ. *Muta*=ἀλλαγὴ). Μικρά κομματάκια ἀπὸ σκοινί στή σειρά κντά στή ἀντένα(κι ’ ἀπὸ τίς δύο μεριές τοῦ πανιοῦ)πού χρησιμεύουν γιά νά κατεβαίνη τό πανί,νά “σβύνη” σέ περίπτωσι πού κάνει πολύ δυνατὸν ἀγέρα καί ὑπάρχει κίνδυνος νά σκιστοῦν τά πανιά ἢ νά μπατάρη τό σκάφος.Κάνοντας αὐτὴ τὴ δουλειά λέγω ὅτι “παίρνω ἢ δένω τίς μοῦδες”._

Μ υ ξ ὀ ς(ὀ).Οἱ *μυξοί* εἶναι μικρές τρύπες μέσα στά στραβόξυλα στό σκάφος τοῦ καιϊκιοῦ ἢ στήν κουβέρτα πού στή πρώτη περίπτωσι χρησιμεύουν γιά νά συγκεντρώνονται τά νερά στό πιό βαθύ μέρος καί νά βγαίνουν μέ τρόμπα ἢ μπουγέλο καί στή δεύτερη γιά νά φεύγουν τά νερά ἀπὸ τὴν κουβέρτα στήν θάλασσα ὅταν τὴν πλένουν.

Ξ ά ρ τ ι α (τά) καί Ἄρμενα.Γερά σκοινιά ἢ συρματοσκοίνα πού δένονται ἀπὸ τό μπαστοῦνι στά ἄρμπουρα καί στά πλάγια καί τὴν πρύμη πάλι στά ἄρμπουρα καί χρησιμεύουν:Σάν σκάλες μέ ξυλάκια πού τοποθετοῦνται ἀνάμεσα τους γιά ν’ ανεβαίνουν στ’ ἄμπουρα,γιά νά στεργιώνουν τ’ ἄμπουρα,γιά νά κρεμᾶνε τά φανάρια νυχτερινῆς πλεύσεως ἢ τίς κουλοῦρες-σωσίβια(περισσότερο

για όμορφιά), για να βιράρουν τόν άράπη και τό φλόκο και άλλες χρήσιμες δουλειές.

Ό κ κ ι ο (τό). Ιτ. *occhio* δηλ. μάτι. Είναι ένα από κάθε μάσκα τής πλώρης και από κεϊ περνάει ή άλυσσίδα πού άνεβοκατεβαίνει ή άγκούρα. _

Ό ρ γ ι ά και Ό ρ ι ά (ή) . Τό άνοιγμα τών χειριών, σάν μονάδα μήκους. Περίπου 1,50 μέτρο.

Ό ρ θ ο κ ό ρ α κ ο (τό). Μονοκόμματο ξύλο πού συνδέεται μέ ειδικό δέσιμο(καβαλλικευτά)μέ τό κοράκι και σ' αυτό στηρίζεται όλο τό πέτσωμα τής πλώρης. Είναι αυτό πού φαίνεται τό μισό από μπροστά, αυτό πού σκίζει τά νερά. _

Π α λ ά μ ι σ η (ή) και Παλάμισα(τό). Τό βάψιμο από τά βρεχάμενα τοῦ σκάφους πού είναι πάντοτε σκοῦρο. Παλαιά έπαλαμίζανε τά καιΐκια μέ πίσσα πού λυώνανε σε καζάνια και τ' αλοίφανε μέ στουπιά τυλιγμένα σε μακρυνά ξύλα.

Π α ν ι ά (τά). Όλα τά πάνινα έξαρτήματα τοῦ καιϊκιοῦ πού χρησιμεύουν γιά τήν κίνηση του μέ τόν ἀέρα.

Π α ν ι ό λ α (τά). Σανίδες κομμένες μικρά κομμάτια πού τοποθετοῦνται μέσα στό σκάφος γιά νά μή πατᾶνε στά στραβόξυλα καί στό πέτσωμα. Τό πάτωμα τοῦ σκάφους, _

Π α π α φ ῖ γ κ ο ς (ό). Εἶδος παραλληλόγραμμου πανιοῦ μέ δύο ἀντένες (ἀπάνω καί κάτω) πού μπαίνει καταμεσῆς στό ἄρμπουρο καί ἐξέχει ἀπό τίς δύο μεριές. Χρησιμεύει σέ πρύμον ἀγέρα καί εἶναι πανί πού εἶχαν τά παλιά σκάφη (σκοῦνες κλπ.)

Π α ρ ά γ κ ο καί Παλάγκο (τό). Τό βαροῦλκο πού χρησιμοποιεῖται γιά τό φόρτωμα καί ξεφόρτωμα τῶν σκαφῶν.

Π α τ ρ ω ν ά ρ ι σ μ α (τό). Τό τύλιγμα ἑνός σκοινιοῦ (ἢ ξύλου κλπ) σέ ἄλλο κομμάτι σκοινιοῦ πιο λεπτοῦ γύρω-γύρω γιά νά ἐνισχυθῆ. Γίνεται σέ σπασμένες λάντζες, στίς ἄκρες τῶν σκοινιῶν γιά νά ξεφτίζουν κλπ. ἰτ. *patrone* – Πάτρων.

Πέσσουλα (ή). Ένα κομμάτι σκληροῦ ξύλου πάχους γύρω στοῦς τρεῖς πόντους πού καρφώνεται κατά μῆκος τοῦ κορακιοῦ γιά νά μή χαλάη τό τελευταῖο στό βγάλσιμο τοῦ σκάφους στή στεριά. Μόλις φθαρή μπαίνει ἄλλη στή θέσι της καί γλυτώνει τό κοράκι πού εἶναι δύσκολο ν' ἀλλάξη

Πέτσωμα (τό). Όλο τό ἐξωτερικό ντύσιμο τοῦ σκάφους ἀπό μαδέρια ξύλινα, μακρὰ καί χοντρά ἀναλόγως μέ τό μέγεθος τοῦ καϊκιοῦ. Όλο τό πέτσωμα εἶναι καρφωμένο ἐπάνω στά στραβόξυλα πού εἶναι ἀπό τό ἐσωτερικοῦ τοῦ καϊκιοῦ. Ῥῆμα=Πετσώνω.

Ῥάντα(ή). Τετράγωνο πανί μέ δύο ἀντένες ἀπάνω-κάτω(ή κάτω εἶναι πάντα πιά μακρὰ), πού ἀνεβοκατεβαίνουν στό ἄρμπουρο μέ “καρούλια”. Τό πανί στρέφεται πρὸς τήν μεριά τοῦ ἀνέμου. Μαιῖστρα ἀντιθέτως εἶναι τό πανί πού βιράρεται ἀπό τή μέση τῆς ἀπάνω ἀντένας καί πιάνει σταυρωτά τό ἄρμπουρο, ὅπως ὁ παπαφίγκος πού ὅμως εἶναι μικρό καί βοηθητικό πανάκι.

Ῥεμέτσα (τά). Ἀγκούρες, ἀλυσσίδες, παλαμάρια, μαγγιόρες, ἀγγουρέτα καί ὅλα τά σύνεργα πού χρησιμεύουν στό ἄραγμα καί σιγούρεμα τοῦ καϊκιοῦ. (ἴτ. remedio)

Π α λ α μ ά ρ ι (τό) και Κάβος(ό). Τό πολύ χοντρό σκοινί μέ πολλά κλωνιά πού χρησιμεύει στό δέσιμο από τή στεριά τών μεγάλων καϊκιών και πλοίων._

Π λ ώ ρ η και Πλώρα(ή). Τό μπροστινό μέρος τοῦ σκάφους.

Π ο δ ό σ τ α μ ο (τό). Τό ξύλο πού συνδέει τό κοράκι μέ τό ξύλο τῆς πρύμης και τό πέτσωμα. Ὅτι τό ὀρθοκόρακο γιά τήν πλώρη._

Π ο δ ά ρ ι (τό). Τό σκοινί πού δένεται τό βενταμίσιο πανί στήν πλώρη.

Π ρ ύ μ η και Πρύμα(ή) Τό πίσω μέρος τοῦ σκάφους. Καί πρυμίο κάθε τί πού ἀνήκει στήν πρύμη και τό σκοινί της, ὅπως και στρωμάτσες λέγονται διάφορα μαλακά ἀντικείμενα πού μπαίνουν στήν πρύμη γιά νά τρακέρη στό μῶλο κλπ., ὅταν εἶναι ἀραγμένη κοντά του.

Σ ι δ ε ρ ό σ κ ο ι ν ο (τό). Σκοινί πλεγμένο από λεπτά σιδερένια ἢ ἀτσάλινα σύρματα. Χρησιμεύει στά μεγάλα καϊκία και στά πλοῖα ὅταν

ἀράζουν σέ μέρος πού ἔχει πόντζι καί εἶναι ἐπικίνδuno τό δέσιμο μέ κάβους καί παλαμάρια._

Σ κ ό τ τ α(ή)ίτ. *Scotta*. Τό σκοινί πού εἶναι δεμένο στήν ἄκρη τοῦ πανιοῦ καί μ' αὐτό κανονίζει αὐτός πού κουμαντάρει τό ἰστιοφορο τό λάσκο του ἀνάλογα μέ τόν ἀέρα πού φυσάει.

Σ κ α ρ μ ό ς(ὀ)ίτ. *scalmo* .Κυλινδρικό κομμάτι ξύλο ὄρθιο στό πλάϊ τῆς βάρκας ὅπου περνάει ὁ Σ τ ρ ό π ο ς καί στηρίζονται τά κουπιά. Ἄλλοῦ χρησιμοποιοῦν σιδερένιους σέ σχῆμα ὑψίλον.

Σ κ α ρ μ ο φ ω λ ι ά (ή). Πρόσθετο κομμάτι ξύλο καρφωμένο ἐπάνω στήν κουπαστή ,ἀγριόξυλο γιά νά φθειρέται εὔκολα, μέ μιά τρύπα ὅπου μπαίνει ὁ σκαρμός._

Σ τ ρ α β ό ξ υ λ α (τά). Ἡ ραχοκοκκαλιά τοῦ σκάφους. Ξεκινᾷνε ἀπό τό κοράκι καί ἀνεβαίνουν πρὸς τά ἐπάνω καμπυλωτά ὅπως ἀκριβῶς φαίνεται ἀπ' ἔξω κάθε σκάφος καί φτάνουν μέχρι τά κουπαστιά. Ἐπάνω στά στραβόξυλα πού

πρέπει νά εἶναι ἀπό ἄγρια καί σκληρά ξύλα γιά νά ἀντέχουν πολλά χρόνια, εἶναι καρφωμένα τά μαδέρια ἀπό τό πέτσωμα τοῦ σκάφους.

Σ τ α υ ρ ό ς (ό). Τό πίο ψηλό σημειῖο τοῦ καταρτιοῦ ἐκεῖ πού δένονται ὅλα τά ξάρτια. Στά περισσότερα κατάρτια στό σημειῖο αὐτό ἔχουν ἓνα κομμάτι γερό ξύλο πού ὅπως εἶναι ὀριζόντιο σχηματίζει σταυρό μέ τό κατάρτι.

Σ τ ρ ω μ ά τ σ α (ή). Πλεγμένα παληά σκοινιά, πατσαβοῦρες, ἄχρηστες ρόδες ἀπό ἀμάξια καί ἄλλα τέτοια ἀντικείμενα πού τοποθετοῦνται σέ σημεία πού ἔρχεται ὑποχρεωτικά σέ ἐπαφή γιά πολύ ὥρα τό σκάφος γιά νά τό προστατεύουν ἀπό τά τρακαρίσματα καί νά μή χαλᾶνε οἱ μπογιές τους.

Τ α μ π ο ύ κ ι ο (τό). Τό κινητό ἢ μόνιμο ξύλινο κάλυμμα τοῦ ἀμπαριοῦ τῆς πλώρης ἢ τῆς πρύμης ἢ τῆς μηχανῆς.

Τ έ ν τ α καί Φρεσκάδα(ή). Κομμάτι καραβόπανο ἀνάλογο μέ τίς ἀνάγκες τοῦ πλωτοῦ μέ ξύλινα πλαίσια ἢ χωρίς πού ἀπλώνεται γιά νά κρατάη ἴσκιό τό καλοκαίρι.

Τι μ ό ν ι(τό). Ίτ. *timone* .Τό πηδάλιο τοῦ καϊκιού. _

Τι μ ο ν ο σ ί δ ε ρ α (τά). Τά σίδερα πού στηρίζεται καί περιστρέφεται τό τιμόνι(σερνικά καί θηλυκά). _

Φ ά λ κ α(τά). Τό ντύσιμο ἀπό τό ἐσωτερικό τοῦ σκάφους καί πρὸς τὰ κουπαστιά γιά νά μή φαίνωνται τὰ στραβόξυλα. _

Φ α λ ά γ κ ι (τό). Στρογγυλό καί γλυστερό κομμάτι ξύλου σέ σχήμα κυλίνδρου πού τοποθετεῖται γιά τό βγάλσιμο ἢ τό ρίζιμο ἑνός σκάφους στή θάλασσα. Πρβλ. "Τόν πήρε φαλάγγι". _

Φ ε λ λ ά (τά) Μεγάλα κομμάτια ἀπό φελλό πού χρησιμεύουν γιά διάφορες δουλειές σ' ἓνα καϊκι. _

Φ λ ό κ ο ς(ό). Τό δεύτερο, πρὸς τό ἄμπουρο, μικρό τριγωνικό πανι τῆς πλώρης πού χρησιμοποιεῖται ὅπως ὁ ἀράπης. _

Φ ω τ ι ά (ή) Ένα μακρύ και γερό ξύλο ή σίδερο πού χρησιμεύει σαν μοχλός στην μετακίνηση των σκαφών από στεριά στη θάλασσα και αντίστροφως για τό μπατάρισμά τους κλπ.

Ψ η λ ά (τά). Τό μέρος τοῦ σκάφους πού μένει συνήθως ἔξω ἀπό τή θάλασσα καί βάφεται συνήθως σέ πιό ἀνοιχτά χρώματα ἀπό τά βρεχάμενα. _

ΣΤ) ΤΟ ΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΚΑΙ ΣΤΕΡΙΑΝΑ

-----0-----

Στό κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται τά θαλασσινά καί στεριανά τοπωνύμια τῆς Πάργας καί εἶναι μιά σύνδεσι μέ δεύτερη μελέτη πού θά ἔχη τόν τίτλο Πάργα- Στεριά. _

Ἀ γ ι ό π λ α κ α (ή). Σκόπελος στήν ἀνατολική πλευρά τοῦ Κάστρου πού ἀπέχει καμμιά εἰκοσαριά μέτρα ἀπ' αὐτό καί εἶναι κοντά στήν παραλία τῆς συνοικίας Καμίνι. Δύο εἶναι οἱ ἐκδοχές γιά τ' ὄνομα του: Μετάπτωσης τῆς λέξεως ἀλιόπλακα (πλάκα τῶν ψαράδων) ἢ ὅπως ἀκριβῶς ἔχει τό ὄνομα ἀγιόπλακα (τό πιό πιθανό) γιατί ἐκεῖ πάνω βρέθηκε τό πτώμα μιᾶς βλάχας πού ἐσκότωσαν μετά ἀπό φριχτά βασανιστήρια οἱ Τοῦρκοι, λίγο μετά τήν πώλησι τῆς Πάργας ἀπό τούς Ἄγγλους στόν Ἀλῆ-πασσᾶ.

Ἀ γ λ ο ὕ π ι (τό) καί “Ἀγλούπια” ἢ “Γλούπια” (τά). Ἐλαιόφυτη περιοχή κάτω ἀπό τήν περιοχή κάτω ἀπό τήν τοποθεσία Ζήβολη μέ ἄγνωστη πρόλευσι τοῦ ὀνόματος.

Ἀ λ ω ν ά κ ι α (τά). Ἐλαιόφυτη περιοχή. Ἐπῆρε τό ὄνομα ἀπό παλαιά ἀλώνια πού εὐρισκόταν ἐκεῖ. // Μικρό λιμανάκι μετά τόν κάβο τῆς

Κερέντζας. Κατά τή διάρκεια τῆς κατοχῆς ὑποβρύχια καί ἄλλα Ἀγγλικά πλοῖα ξεφόρτωναν τίς νύχτες ἐκεῖ ἐφόδια γιά τίς δυνάμεις τοῦ ΕΔΕΣ(Ναπ. Ζέρβα)._

Ἄ μ μ ό π ο υ λ η ς (ό). Μικρή ἀμμουδιά (περί τά 15 μ.μάκρος καί 5 μ.μήκος)στή βόρεια πλευρά τοῦ ἀνατολικοῦ βράχων πού ἀπο τό Νησί τῆς Παναγίας. Πάνω ἀπό τήν ἀμμουδιά βρίσκαται τό παλαιό ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγίου Νικολάου πάνω στά πεῦκα. Ὑποκοριστικό τοῦ Ἄμμος βλ. παιδί=παιδόπουλο, κέφαλος=κεφαλόπουλο κλπ.

Ἄ μ π έ λ ι α (τά). Τοποθεσία πού βρίσκεται στίς ὑπώρειες τοῦ Μπετζοβολοῦ καί εἶναι σπαρμένη ἀπό σκινάρια, σμυριές ἀγρίλια καί ἀτροφικά κλήματα. Τά τελευταῖα εἶναι ἀπομεινάρια ἀμπελῶν πού εἶχε ἡ Πάργα προτοῦ πουληθῆ καί τοῦ δίνουν τήν ὀνομασία στήν τοποθεσία._

Ἄ ν έ σ κ ε λ ο (τό). Τμῆμα βραχώδους ἀκτῆς στόν Κάβο τοῦ Ἀϊ-Γιάννη καί κοντά στό ὁμώνυμο τοῦ κάβου κόλπο. Παρουσιάζει ἀσυνήθιστη εἰκόνα τῶν σκαμμένων ἀπό τή θάλασσα ὄλη ἡ περιοχή, διότι καί ἡ ἔντασι τῶν κυμάτων εἶναι πολύ ἔντονη._

Ἀνάσκελου Ξέρα (ή). Απέχει περί τά 50 μέτρα από τή τζούντα του Ἀνάσκελου σέ βάθος 20-30 μέτρων από τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Εἶναι αὐτή πολύ διαβρωμένη μέ ἀπότέλεσμα νά τήν ἀπόφεύγουν οἱ ψαράδες από τά ντέματά της. _

Ἄσπρη Πέτρα (ή). Μεγάλη ἄσπρη πέτρα στήν ἀμμουδιά του βάλτου κοντά στό Κρέμασμα. Φαίνεται από πολύ μακριά καί τή χρησιμοποιοῦν οἱ ψαράδες στά σημάδια τους. _

Ἄνδροῦτσου (του ἤ στοῦ). Μικρή συνοικία στό Κεντρο τῆς πόλεως,, μέ ἓνα ἀδιέξοδο δρόμο καί ὁμώνυμο πηγάδι. Πῆρε τό ὄνομα από τόν ἥρωα τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως Ὀδυσσεά Ἀνδροῦτσου πού παρεχίμαζε σ' ἓνα από τά σπίτια τῆς συνοικίας αὐτῆς τήν ἐποχή πού βρισκόταν στή αὐλή καί ὑπηρεσία του Ἀλῆ πασσᾶ στά Γιάννενα. _

Βάλτος (ό). Ἀμμώδης παραλία σέ νεφροειδές σχῆμα στά δυτικά του Κάστρου καί τῆς Πάργας, μέ μήκος 800 μ. περίπου. Μέ τό ἴδιο ὄνομα γνωρίζεται καί λο τό ἐσωτερικό τῆς τοποθεσίας σπαρμένο μέ μπαξέδες καί ἐληές μέ διάφορα ἐπί μέρους τοπωνύμια. Ἡ ὀνομασία εἶναι ἀνεπιτυχής διότι δέν ὑπάρχει πουθενά βαλτώδες μέρος ἐνῶ ἀντίθετα ἔχει χαρακτηρισθῆ από τίς πίο

ώραῖς ἀμμουδιές τῆς Μεσογείου(ἀπό ἐτῶν εἶναι ἐγκαταστημένη μόνιμη κατασκήνωσι τοῦ club Mediterrane'e γιά Εὐρωπαίους τουρίστες).

Β α λ τ σ α(ή). Ἐλαιόφυτη περιοχή πού ἐπιπλέον ἔχει πολλά περιβόλια. Ἄγνωστη ἢ προέλευσι τοῦ ὀνόματος._

Β α ρ κ ᾱ(τά). Κτηματική περιοχή μέ ἐλαιῶνες στῖς ὑπώρειες τοῦ Μπετσοβολιοῦ ,πολύ ὑγρή γι ' αὐτό καί τό ὄνομα(Βαρκό,βαρκό).

Β ε ν ἑ τ ι κ ο (τό) Κτηματική περιοχή τοῦ Βάλτου μέ ἐλαιῶνες. Τό ὄνομα τό πῆρε ἀπό τό ὅτι παλαιά ἦταν ἰδιοκτησία Βενετοῦ τιμαριούχου._

Β α γ γ λ α(ή). Ἐλαιόφυτη περιοχή στό ψηλότερο σημεῖο τῆς Πάργας. τουρκικά Βίγγλα=παρατηρητήριο. Σώζονται ἐρείπια παλαιοῦ παρατηρητηρίου.

Β ο υ θ ο ὑ ν α ς(ὀ). Βράχος στήν παραλία ἀνατολικά τῆς Πάργας σέ σχῆμα κωνικό σάν κουκουνάρα. Ἄγνωστη ἢ προέλευσι τοῦ ὀνόματος.

Β ο υ λ ι α γ μ έ ν η(ή).Κτηματική περιοχή που βρίσκεται ολόκληρη στο χαμηλότερο επίπεδο από τα γύρω από παλαιά καδίζησι του εδάφους.

Β ο υ τ σ ί(τό).Μεγάλη ξέρα που αρχίζει έξω από τη Λευκάδα,πιάνει ολόκληρο τό Κανάλι μεταξύ Πάργας-Παξών και ή κορυφή της(φαίνεται μονάχα μέ φουσκοθαλασσιά και φουρτούνα γιατί είναι 1-2 μέτρα κάτω από τήν επιφάνεια τής θάλασσας)βρίσκεται τρία μίλια βόρεια του νησιού τής Παναγίας τών Παξών. Έξαιρέτος ψαρότοπος.Τό όνομα διότι μοιάζει μέ «βουτσί»=βαρέλι.

Β ρ α ν ᾶ ς(ό).Μεγάλη κτηματική περιοχή στά ανατολικά τής Πάργας και πρίν τό χωριό Αγίας Κυριακής μέ όμώνυμη χαράδρα και γέφυρα. Ήταν ιδιοκτησία του Στρατηγού Βρανᾶ από τήν Κωνσταντινούπολι.

Β ρ ύ σ η(ή).Του Ἀϊ- Γιαννιού ,του Ἀϊ-Τρύφωνα(και Ἀϊ-Ντύφωνα,του Ἀϊν-Τρύφωνα)τής Βάλτσας,τής Ζήβολης,τής Κύπερης,του Κορομπολιού,του Λύχου,του Μπάσιου από όμώνυμες τοποθεσίες.

Β ρ ύ σ η του Γ α β ρ ί λ η (ή).Ίδιόρρυθμη βρύση ανατολικά τής Πάργας σε κατάπτωσι βράχου του Κάβο-Πριόνι.Τήν άνοιξε και διεσκεύασε

Παργανός ονομαζόμενος Γαβρίλης Ζούλας διαμορφώνοντας τη μέ
 δυναμίτες. Είναι στο ύψος ενός μέτρου από την επιφάνεια της θάλασσας και
 απέχει μισό μίλι από τον κόλπο του Λιχνοῦ. Νερό απ' αυτή μόνον με βάρκα
 μπορεί να πάρη κανένας, γιατί από στεριᾶς είναι ἀπλησίαστη.

Γ ρ ά β α(ή). Παράλια τοποθεσία στο δυτικό ἄκρο του κυρίως λιμανιού
 της Πάργας μέσα στη συνοικία Καμίνι. Τό ὄνομα ἀπό παλαιά σπηλιά πού
 ὑπῆρχε καί ἐκλείσε ἀπό πτώσι βράχου. Ἐκεῖ κοντά ὑπῆρχε τό πατρογονικό
 σπίτι του πυρπολητή καί Πρωθυπουργοῦ Κωνσταντίνου Κανάρη(τό παλαιό καί
 πραγματικό ὄνομα της οἰκογενείας ἦταν Σ π η λ ι ω τ έ α ς ἐνῶ τό Κανάρης
 εἶναι παρατσοῦκλι)διότι ὁ Κανάρης εἶναι Παργινός(ὅπως καί ὁ Ἰωαννης
 Πατατοῦκος-Δημουλίτσας ἢ Πάργιος)σύμφωνα μέ τήν ιδίόχειρη διαθήκη του
 πού ἔδωσε στη δημοσιότητα ὁ Δ.Γατόπουλος(Ἐφημερίς «ΕΣΤΙΑ»28ης
 Ἰουλίου 1937)._

Δ υ ό Μ ά ρ μ α ρ α(τά). Τοποθεσία στον κεντρικό χείμαρρο πού
 κατεβαίνει ἀπό τό Μετσοβολιό,περνάει ἀπό τόν Ἅγιο Νικόλαο καί ἐκβάλλει
 στη θάλασσα κάτω ἀπό τό Δημαρχεῖο. Ὄνομάστηκε ἀπό δύο μεγάλες ἄσπρες
 πέτρες στίς ὁποῖες οἱ γυναῖκες ἀπήγαιναν καί πλένανε βελέ·τζες,κουρελοῦδες καί
 χοντρά ροῦχα κοπανίζοντας τα ἀπάνω σ' αὐτά τά μάρμαρα.

Z á γ α ν η(ή). Λειβάδι 1500 περίπου στρεμμάτων μέ άγνωστη προέλευσι(πιθανώς Σλαυική) τοῦ ὀνόματος.Στό σύγγραμμά του ὁ Άραβαντινός λέγει ὅτι προέρχεται ἀπό τή λέξι *Z ω ο γ ό ν ή(;*)

*Z ε λ ι α ν ί τ σ α(ή)*Λειβάδι στά βόρεια τῆς Πάργας.Τό ὄνομα εἶναι πιθανώς σλαυικό ἢ ἀπό θάμνους “ζελενιάς”(χρυσόξυλο)πού ὑπάρχουν σ’ αὐτό ἄφθονοι.

Z έ ρ η Κιάφα(ή). Ὑψωμα κοντά σέ σημεῖο πού παλαιότερα ἦταν τό χωριό *Zέρη(ή)*. Τό χωριό αὐτό ἐξωλόθρευσαν οἱ Παργινοί πηγαίνοντας ἕνα βράδῦ καί σκοτώνοντας ὅλους τούς κατοίκους του,γιατί τούς ἐλήστευαν καί σέ κάποιο πανηγύρι τοῦ Ἄϊ- Γιωργιοῦ μέ ἀπειλές πῆραν τά κοσμήματα τῶν γυναικῶν καί ἀνδρῶν τῆς Πάργας.

*Z ή β ο λ η (ή).*Κτηματική περιοχή μέ περιβόλια καί ἐλήές.Τρεῖς εἶναι οἱ πιθανές ἐκδοχές γιά τῆς ὀνομασία:ὅτι προέρχεται ἀπό τό ὄνομα βενετοῦ ἰδιοκτήτη,ὅτι προέρχεται ἀπό τή Βενετική λέξι *Gibbo* πού σημαίνει καμπούρα,διότι πράγματι σχηματίζει μιὰ τεράστια καμπούρα ὁ πελώριος βράχος τῆς περιοχῆς(“Βράχος τῆς Ζηβόλης”)καί ὅτι προέρχεται ἀπό τή λέξι *Z ω ο β ο λ ή*,ὅπως θέλει ὁ Π.Άραβαντινός στό σύγγραμμά του “περί Πάργης”._

Κ α κ ό Ά γ κ ά ϑ ι(τό).Βοσκότοπος γιδιῶν.Τό ὄνομα ἀπό πολλά ἀγκάθια καί πουρνάρια πού ὑπάρχουν ἐκεῖ._

Κ α μ ί ν ι(τό).Συνοικία τῆς Πάργας κάτω ἀπό τό κάστρο καί στά ἀνατολικά του.Τό ὄνομα ἀπό παλαιό ἀσβεστοκάμινο πού ὑπῆρχε ἐκεῖ._

Κ α π α ρ έ λ λ ο(τό).Βραχονησάκι στό λιμάνι τοῦ βάλτου κοντά στό ποταμάκι πού κατεβαίνει ἀπό τήν πηγῆ “Μποστανιά” τῆς Ἀνθούσας.Τό κῆμα τό πῆρε γιατί μοιάζει μέ ἀνοιχτό μπουμποῦκι κάππαρης.

Κ α ρ ά β ι(τό).Παράλιος βράχος-κάβος.Τό ὄνομα ἀπό τό σχῆμα του μοιάζει μέ ἰστιοφόρο.

Κ α ρ τ έ ρ ι α(τά).Πέρασμα στό λειβάδι Ζάγανη.

Κ α ρ ο ὦ τ ε ς(οί).Ἐλαιόφυτο τμήμα κοντά στό ποταμάκι τοῦ Κρουτοῦ.Τό ὄνομα ἀπό ξύλινα αὐλάκια(Καροῦτες)μέ τά ὁποῖα περνοῦσαν τά κηπευτικά ναρά πάνω ἀπό μικρές χαράδρες τοῦ ποταμιοῦ.

Κ α σ τ ε λ λ ά κ ι α (τά). Έλαιόφυτο τμήμα πάνω σέ ύψωμα. Από τό μικρό φρούριο (castello) πού ήταν εκεί. _

Κ ά σ τ ρ ο (τό). Τό Βενετσιάνικο Κάστρο τής Πάργας. Είμαι τό μέρος πού διάλεξαν νά χτίσουν πόλι κατεβαίνοντας από τήν Παληόπαργα, και πού οι πρώτες άμυντικές έγκαταστάσεις έγιναν (πρόχειρες) από τούς Νορμανδούς (βλ. Ιστορ. Σημείωμα). Τό σημείο πού κυρίως διεδραματίσθη ή πολυτάραχη, ήρωική και ένδοξη Ιστορία τής Πάργας. _

Κ ε ρ έ ν τ ζ α (ή). Κάβος, λιμανάκι άβαφές και χωριό του Φαναριού. Σημάδι, ψαρότοπος και όρόσημο για τούς Παργινούς ψαράδες και ναυτικούς. _

Κ ε φ τ έ δ ε ς (οί). Τρία βραχονησάκια μπροστά στό λμάνι τής Πάργας. Τό όνομα από τό στρογγυλό και πατημένο από πάνω σχήμα τους. _

Κ λ η μ α τ ί λ α ς (ό). Έλαιόφυτη περιοχή στό βουνό ανατολικά τής Πάργας, όπου υπήρχαν παλαιότερα άμπέλια και κλήματα. _

Κοκκινόγραβα(ή).Σπηλιά στο Μπετζοβιλίό εϋδιάκριτη πίο πολύ μακρὰ καί ἀπό τό μέγεθός της ἀλλά περισσότερο ἀπό τό κόκκινο χρώμα της πού τῆς τό δίνει ἡ σιδηροϋχος σύστασις τῶν βράχων της.

Κολιόμ(τό).Παραλία τοποθεσία βορειοδυτικά τῆς Πάργας σέ ἀπόστασι 5-6 μιλίων,Ψαρότοπος._

Κορομπόλι(τό).Ἐλαιόφυτη περιοχή στίς Βορεινές παρυφές τῆς Πάργας μέ περίφημη ὁμώνυμη βρύση.Ἀπό τό ὄνομα παλαιοῦ ἰδιοκτήτου._

Κούλια τοῦ Βάλτου(ή).Ἐρείπια τουρκικοῦ μεγάρου(“Κούλιας”)ὅπως “Κούλια τῆς Ζελανίτσας”, “Κούλιες”(τοποθεσία)κλπ.

Κουτσοῦλο(οί).Τρεῖς παραθαλάσσιοι βράχοι μυτεροί σάν κολῶνες μετά “τοῦ Μπάγκα”.Τό ὄνομα τους ἀπό τό σχῆμα τους δίοκούτσουλος καί κουτσουλιά=περίττωμα πουλιῶν._

Κορκοτσάκι (τό). Περιοχή με έλαιοπερίβολα όπου ο δρόμος Πάργας-Άνθούσας κοντά στις παρυφές τής πόλεως. Τό όνομα από τό όνομα τής παλαιάς Παργινής φάρας(Κορκοτσάκης-Κορκοτσακαϊοί)

Κράκουρα (τά). Έλαιόφυτη περιοχή πού ώνομάστηκε έτσι από βράχια και τίς καταπτώσεις της(λεξ. Τουρκ.)

Κρέμασμα(τό). Κατάπτωσι κοντά στή δυτικοί πλευρά του Κάστρου. Έίναι τό σημείο όπου οί Παργινοί έπιβιβάστηκαν στα Άγγλικά πλοία και έφυγαν για τήν Κέρκυρα μετά τήν πώλησι (κατά παλαιά χαλκογραφία του).

Κρεμμυδαζ(ό). Βραχονησάκι με απότομες από τή διάβρωσι κυμάτων πλευρές και διεμπερηγιά γραβα, πού όφείλει τό όνομα σε άγριο (πρασσουλήθρες) πού υπάρχουν στήν κορυφή του.

Κρυονέρι (τό). Κολπίσκος ανατολικά τής Πάργας πίσω από τό του Άγίου Άθανασίου, όπου εκβάλλει και μικρό όμώνυμο ποταμάκι. Τό

από παλαιά βρύση πού υπήρχε στη δεξιά όχθη του ποταμιού και χάθηκε και κάμποσα χρόνια._

Κυπαρίσσι του Τοῦρκου (τό). Παραλιακή θαμνόφυτη περιοχή δυτικά του Βάλτου, στο λαιμά του Κάβου-Μοναστήρι. Από ένα παλιό κυπαρίσσι, τελείως ξεραμένο σήμερα μέ μιά μικρή φούντα στην κορφή του, πού λένε ότι είχε φυτέψει κάποιος Τούρκος.

Κύπερη (ή). Περιοχή μέ έλαιοκτήματα και περιβόλια μέ όμώνυμη βρύση και άιωνόβιο πλάτανο μέ πολύ χοντρό κορμό σκαμμένο από φωτιά. Τό όνομα από αύτοφυή κύπερη.

Λιθίτσα (ή). Έλαιοφύτος λοφίσκος βορειοανατολικά της πόλεως. Τό όνομα της από πολλές λιθιές (μαντρότοιχοι χωρίς άρμολόγημα) πού υπήρχαν γιά νά προστατεύουν τό έδαφος από κατολισθήσεις.

Λίχνου (του, στοῦ και ό Λιχνοῦς ή Λιχνός). Όρμος άνατολικά της Πάργας και δυτικά της Άγίας Κυριακῆς μέ ώραιότητα άμμουδιά, έλαιοκτήματα περιβόλια και όμώνυμη βρύση._

Λύκος (ό). Παράλιος βράχος στό λιμανάκι τοῦ Κρουονεριοῦ. Τό ὄνομα ἀπό τό σχῆμα του πού μοιάζει μέ κεφάλι λύκου .

Μακρυνόρος (τό). Γιδοβοσκότοπος. Τό ὄνομα ἀπό μακρόστενο σχῆμα του. Βρίσκεται στό βουνό τῆς Ἁγίας Ἐλένης.

Μαρεῖς (ό). Ἐλαιόφυτη περιοχή . Ἄγνωστη ἢ προέλευσι τοῦ ὀνόματος

Μνήματα Τούρκικα(τά). Τοπαφεισία τοῦ βάλτου στό μέσον τοῦ τῆς ἀμμουδιάς καί κοντά μ' αὐτήν . Ἐχει δύο-τρία κυπαρίσσια καί τούρκικα.

Μοναστήρι (τό). Χερσόνησος δυτικά τοῦ Βάλτου(τό δεξιό μέρος τοῦ πετάλου του), μέ παλαιό ἐτοιμόρροπο καμπαναριό καί ἐρείπια μοναστηριοῦ καί ἐκκλησίας “τῶν Βλαχερνῶν”(γι ' αὐτό καί Μοναστήρι τῆς Βλαχαίρας). Ὅλο τό μέρος εἶναι περιμαντρωμένο μέ πολεμίστρες(θυρίδες κάθετες)πρός τήν μεριά τῆς θάλασσας, γιά νά ἀντιμετώπισι ἐπιδρομῶν τῶν Σαρακηνῶν//Κάβος Μοναστήρι ἢ Κάβος τοῦ Μοναστηριοῦ.

Μονόλιθο(τό).Βραχονησάκι ένα περίπου μίλι νοτιοανατολικά τής Πάργας σε απόστασι 200 μέτρα από τή στεριά(Κάβο-Μπωγωνιάς). Έχει άνω παλαιά άκκλησούλα του Άγιου Νικολάου που ο Π.Άραβαντινός τήν φέρνει ως ιδιοκτησία τής Κοινότητος._

Μπάγκα(του,στου).Δασόφυτη περιοχή και μέ έληές και κυπαρίσσια, από τό όνομα παλαιου ιδιοκτήτου της._

Μπετζοβολιός(ό) αλλά και “Πεζοβολός” ☞ “Μπετζεβελιό”.Βουνό μέ ύψόμετρο 738 μ. που πιάνει όλο τό Δυτικό-βορειοανατολικό μέρος τής περιοχής τής Πάργας.Τό όνομα πιθανώς μοιάζει καταπληκτικά ή κορυφή του βουνου, όταν κοιττάη κανένας από τό δρόμο τής Αγίας Κυριακής αλλά αλλά και από άλλου (στο Μπετζόβολο που παίρνεται από τή θάλασσα σε σχήμα κωνικό δηλαδή).

Μπογκός(ό). Έλαιόφυτη περιοχή. Όνομάστηκε από τόν περίφημο Άλβανοσερβοβουλγαροβλάχο ληστή Μπογκόη ό οποίος τά τέλη του 14ου κατέβαλε τήν Πάργα, τήν έλαηλάτησε και έφτιαξε ποιμενικές εγκαταστάσεις στην περιοχή αυτή, συγκεντρώνοντας εκεί τά κοπάδια που ειχε λεηλατή σει από τά πέριξ._

Μ π ό τ ζ ο λ ο υ(τοῦ Ἑ στοῦ).Βράχος στό Χαγιοπούλο ὅπου εἶναι ξεσκέπαστη καί ἐρειπωμένη ἐκκλησοῦλα τοῦ Ἁγίου Νικολάου.Μέσα στήν ἐκκλησία τελευταῖα(κατά τό 1920) αὐτοκτόνησε Παργινός(τῆς οἰκογένειας Βέργου)μέ τό παρατσούκλι Μπότζολος,γι ' αὐτό κι ' ὁ βράχος πῆρε τ' ὄνομα του. _

Μ π ο υ κ ο υ β ά λ α(τοῦ).Συνοικία στή βορειανατολική πλευρά τῆς πόλεως. Ὄνομάστηκε ἀπό τόν ἀρματωλό Μπουκουβάλα τοῦ ὁποῖου ὑπῆρχε καί ὑπάρχει ἀκόμα τό σπίτι.

Μ π ο υ ρ ί μ α(ή).Πηγή στό βάλτο μέσα στό κτῆμα
Θεμ.Πηγή. Ἄλβ. μπουρίμα=πηγή.

Μ π ο ὕ ν τ ο ς(ό).Τό σημεῖο τῆς παραλίας ὅπου ἐνώονται οἱ δύο κόλποι τῆς Πάργας(τό κυρίως λιμάνι καί ὁ κόλπος ἀπό Ἄϊ-Θανάση μέχρι τήν Ἁγία Μαρίνα).Βρίσκεται ἀπέναντι ἀπό τό νησί καί συγκεκριμένα ἀπέναντι ἀπό τήν Ἀμμοπούλη.Μέ τό ἴδιο ὄνομα καί ἡ συνοικία τῶν γύρω σπιτιῶν.

*Νερομάνα(ή).Πλούσια παλαιότερα πηγή από την οποία
 υδρευόταν ή πόλις με υδραγωγείο κληροδοσίας του Μεγ.Ευεργέτου
 Βασ.Βασιλᾶ._*

*Νησί του Παπου(τό).Βραχονησάκι στό αριστερό του
 Καμινιοῦ,κάτω από τό σπίτι του Παπασταύρου (τό τελευταῖο εἶναι παληά
 Κουλια χτισμένη πάνω σέ βράχο). Ἄγνωστη ή προέλευσις του ὀνόματος._*

*Νησί τῆς Γιαγιᾶς (τό).Μικρότερο βραχονησάκι από τό
 προηγούμενο παραπλεύρως του.Καί στά δύο πηγαίνει κανένας ἄμα ξυπολυθῆ
 καί βραχῆ ὡς τά γόνατα._*

*Ὀμπρέλλα (ή).Βραχονησάκι πέρα από τόν κάβο του
 Σαρακήνικου κάπου ἕνα μίλι. Ἐπάνω εἶναι ἐξωγκωμένος καί στρογγυλός καί
 γύρω-γύρω στή βάσι ἔξω από τό νερό φαγωμένος καί στενός ἔτσι πού από
 μακρυνά φαίνεται σάν ὀμπρέλλα ἤ μανιτάρι._*

*Παύρη (του).Συνοικία μέσα στήν Πάργα,λίγο πρίν από τό
 τουρκοπάζαρο κι ' ανάμεσα από τό δρόμο του Κάστρου καί τόν κεντρικό πρὸς τό*

.Πῆρε τό ὄνομα ἀπό τήν ἐκκλησοῦλα τοῦ Ἁγίου Νικολάου πού
στούς Παπύρηδες(παληά Παργινή οἰκογένεια)._

Π α λ η ό κ α σ τ ρ ο (τό) Ἐρείπια πάνω στό λοφίσκο Λιθίτσα πού
κάηκε ἀπό τόν Ἀλβανό Μπέικο κατά τίς ἀρχές τοῦ 16ου αἰῶνος, γιά νά
τό Κάστρο τῆς Πάργας μέ τά 4 κανόνια του πού εἶχε ἐγκαταστήσει
πάνω. Παρά τίς προσπάθειές του καί τίς σοβαρές ἀπώλειες τῶν ἀμυνόμενων δέν
κατόρθωσε νά καταλάβη τήν πόλι.

Π α λ η ό κ α σ τ ρ ο τοῦ Νησιοῦ(τό). Γαλλικό κάστρο στόν δυτικό
διδύμους βράχους τοῦ νησιοῦ τῆς Παναγίας. Κτίστηκε ἀπό τό στρατηγό τοῦ
Μεγ. Ναπολέοντος Καίσαρα Μπερτιέ. Φέρει γραμμένη σέ πλάκα πάνω ἀπό
του τή φράσι: *de'fense dela patrie* καί τό ἔτος 1808.

Π α λ η ό π α ρ γ α (ή). Ἐρείπια τῆς παλαιᾶς Πάργας πού πρῶτα
ἦταν πάνω στό Μπετζοβολιό καί ἐγκαταλείφθη κατά τίς ἀρχές του 14ου
αἰῶνα. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι κάποιος βοσκός ππού κατέβηκε στήν παραλία
ν' ἀρμυρήση τά γίδια στή θάλασσα βρῆκε τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας πού τήν
πῆρε ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς πόλεως(τῆς Παληόπαργας) καί τήν πῆγε
ἐπάνω. Τό θαῦμα ὅμως ἐπαναλήφθη τρεῖς φορές καί ἔτσι θεωρήθηκε σάν

ἐπιθυμία τῆς Παναγίας νά κατεβῆ ὅλη ἡ πόλις στή θάλασσα ὅπου, ἐπί πλέον, εἶχε ἐκ φύσεως καλλίτερη ἄμυνα.

Π ά ρ γ α (ή). Ἀναφέρω ἐνδεικτικά καί χωρίς σχόλια τίς συνήθως ἀναφερόμενες ἐκδοχές γιά τήν προέλευσι τοῦ ὀνόματος ἀπό παραφθορά, ἀναγραμματισμό κλπ. "Παράγειος", "Παραγαία", "Ἵπαργος", "Ἐπαραγώς", "Ἵπαραγωγός", *frag*

Π α υ λ ο ὕ κ ε ς(οί). Δύο βραχονησάκια στό νοτιοδυτικό μέρος τοῦ λιμανιοῦ ἀνάμεσα ἀπό τό Γαλλικό Κάστρο καί τά τρία Λιθαράκια. Βλέποντάς τα ἀπό τήν Πάργα, τό ἕνα ἔχει καμπυλόγραμμο σχῆμα μέ μερικά πουρνάρια καί ἀγριοχόρταρα στή κορφή του καί τό ἄλλο ὀρθογώνιο τριγώνου μέ τή βάσι πρὸς τόν οὐρανό καί πρὸς τά δυτικά, ἄγνωστη ἡ προέλευσις τοῦ ὀνόματος.

Π έ τ σ α τοῦ Βάλτου(τά). Κομμάτια(ίτ *pezzo*) ἀπό βράχια πού ἔχουν τοποθετηθῆ ἀπό παλαιά στό δεξιό τμήμα τοῦ κόλπου τοῦ Βάλτου καί ἀποτελοῦν ἕνα προσωρινό ἡμισφαλές λιμανάκι. Τό μέρος λέγεται καί "Λιμανάκι" γιά διάκρισι ἀπό τό λιμάνι στήν πόλι πού δέν εἶναι ὅμως, καίτοι μεγαλύτερο, τόσο ἀσφαλές ὅσο τό μικρό.

Π λ α κ ε ρ ό (τό). Παράλιο τμήμα ανάμεσα από τ' κυπαρίσσι του Τούρκου και τον Κάβο του Μοναστηριού επίπεδο σαν πλακερό(γι ' αυτό και τό ὄνομα του)._

Π ο λ υ θ ρ ό ν α(ή). Βράχος στό Κρουνέρι από κατάσπρη πέτρ που ἔχει τό σχῆμα τῆς πολυθρόνας. Παλαιότερα ἦταν ὀλόκληρος μέσα στό νερό ἀλλά τώρα ἔχει προσχωθῆ(ὅπως και τά περισσότερα βράχια του Κρουνεριού) .Από τίς πέτρες που κατεβάξει τό ποταμάκι που πρώτα χυνόταν ἀνατολικά του Αἰ-Θανασιού και τό γύρισαν (ἐδῶ και 30 περίπου χρόνια)στό Κρουνέρι.

Π ρ ι ό ν ι (τό). Ἐκρωτήριο(Κάβος) που χωρίζει τή μεγάλη Πωγωνιά από του Λιχνοῦ. Πῆρε τό ὄνομα από τό σχῆμα του που εἶναι σαν ἀνάποδο πριόνι μέ τεράστια δόντια.

Π ω γ ω ν ι ά(ή) και Μπωγωνιά(μικρή και μεγάλη). Δύο κόλποι ἀνοιχτοί από τίς ὁποῖες ξεκινᾶνε δύο ἐλαιόφυτες χαράδρες που καταλήγουν στό λόγγο και στό ὕψωμα τῆς Ἁγίας Ἐλένης. Τό ὄνομα από τό σχῆμα τους(πωγωνοειδές)._

Ρόκια (τά). Βραχώδης παραλία μετά τον κάβο τής Κερέντζας και προς τή μεριά τής Πάργας. Τό ὄνομα προέρχεται ἀπό τήν ἰταλ. λέξι: *rocchio*=βράχος, γκρεμός.

Σαποῦνι (τό). Ἐνα ὀρθογώνιο κομμάτι ἀσπρογκρίζου βράχου. διαστάσεων 70-50-10 πόντους περίπου, σάν κολλημένο μεγάλο σαποῦνι ἐπάνω στή γκριζόμαυρη ἀνατολική πλευρά τοῦ Κάστρου, δύο μέτρα πάνω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τής θάλασσας. _

Σαρακήνικο καί *Σαρακήνι* (τό) . Παραλιακή κοιλάδα νοτιοδυτικά τής Πάργας κάτω ἀπό τήν Ἁγία (Ἀγιώτικο), μέ μικρό λιμανάκι καί ἀμμουδιά. Ἀποτελοῦσε πάντοτε τό ὄρμητήριο τῶν Σαρακηνῶν πειρατῶν.

Σκαλογαῖδοῦρα (ή) Ἐλαιόφυτη περιοχή.

Σκέμπι τοῦ Κασήμ Ἀγᾶ (τό). Βραχώδης περιοχή. Ἀπό τό ὄνομα ἀλβανοῦ κτηνοτρόφου (“Σκέμπι” στήν Ἀλβανική σημαίνει “Βράχος”).

Σ κ έ μ π ι Ντέγκο (τό)βλ.προηγ. Από τό ὄνομα τοῦ ἰδιοκτῆτη. _

Σ κ ο ρ δ ᾶ ς (ό) .Μεγάλος βράχος-νησί ὕψους πάνω ἀπό 10 μέτρα
(ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας) ἀνάμεσα ἀπό τό νησί τῆς
Παναγίας(Ἀμμοπούλη)καί τόν Κάβο τοῦ Ἀϊ-Θανάση. Ὡνομάστηκε μᾶλλον γιά
νά διακρίνεται ἀπό τόν Κρεμμυδᾶ πού εἶναι φαγωμένος γύρω-γύρω ἀπό τήν
θάλασσα μέ φαλακρή κορυφή ἔνα ἐξώγκωμα σάν μύτη, ἔνα βαθούλωμα ἀπό
κάτω της καί κάτι σκινάρια σάν μάτια δίνει τήν ἐντύπωσι νεκροκεφαλῆς. Κοντά
του καί πρὸς τή μεριά τοῦ Ἀϊ-Θανάση ἔχει μιά ξέρα (ὑφαλο)πού πήρε τό ὄνομα
του “Ξέρα τοῦ Σκορδᾶ.” _

Σ π ι τ ᾶ λ ι α(τά) Ἐλαιόφυτη περιοχή. Ἐχει ἐρείπια ἀπό παλαιά
κτισματα πού ἦταν σανατόρια(ἰταλ. ospedale) πού τά εἶχαν χτίσει οἱ πρῶτοι
ἄποικοι μετά τήν ἀναχώρησι τῶν Παργινῶν. Βρίσκεται λίγο μετά τόν Κάβο τοῦ
Μοναστηριοῦ.

Σ π λ ᾶ ν τ ζ α (ή). Παλαιά ὀνομασία(Σλάβιικη κατά πάσαν
πιθανότητα)τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ Ἀμμουδιά πού βρίσκεται κοντά στήν δεξιά
ὄχθη στίς ἐκβολές τοῦ Ἀχέροντος. Εἶχε παλαιότερα μεγάλη ἐμπορική κίνηση
καί ἐμπορικές συναλλαγές μέ τήν Πάργα ἀπό τήν ὁποία ἐφοδιαζόταν ὅλη ἡ

ενδοχώρα της. Έξαίρετος ψαρότοπος(βλ.ψαρέματα-Σαρδέλλα). *Sriaggia*
=άμμουδιά_

Σ τ ρ ο γ γ υ λ ό (τό).Βραχονησάκι παλαιότερα πού τώρα ενώθηκε
μέ τήν στεριά από πρόσχωσι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Κρουνεριοῦ στήν ἀριστερή
πλευρά τοῦ ὁποῖου καί βρίσκεται. Ἐχει στρογγυλή κάτοψι(γι ' αὐτό καί τό
ὄνομα του)καί σχεδόν παραβολική πλάγια ὄψι,μέ διάμετρο περί τά 15 μέτρα
καί ὕψος 3._

Σ ώ σ τ η ς - Ἄϊ (ὄ)Ἀπόκρημνος βράχος μέ μεγάλο σκάσμα σάν
κομμένο μαχαῖρι(κάπου 50 μέτρα ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας)πού ἐκεῖ
μέσα εἶναι χτισμένο ἐκκλησάκι.Εἶναι σέ ἀπόστασι 2 μίλια περίπου ἀπό τήν
Πάργα. Τόχτισε στά παλιά κάποιος καπετάνιος πού εἰσακούστηκαν οἱ
προσευχές του καί σώθηκε ἀπό φουρτούνα._

Τ α μ π ο ύ ρ ι (τό).Παλαιό τούρκικο φυλάκιο.(Λεξ.Τουρκική)._

Τελωνεῖο. Τούρκικο(τό). Παλαιό κτίσμα (τώρα ἐρείπιο) πού ἐχρησιμοποιεῖτο γιά τελωνεῖο. Κατασκευάστηκε ἀπό τούς Παργινούς κατά τόμ 170 αἰῶνα, τήν ἐποχή δηλαδή τῆς μεγαλύτερης ἐμπορικῆς ἀκμῆς τῆς Πάργας. _

Τουρκοπάζαρο (τό) Ὅλη ἡ συνοικία ἀπάνω στό λαιμό πού σχηματίζεται ἀπό τό Κάστρο μέχρι τή δεξαμενή τοῦ δημ. ὑδραγωγείου. Ὄνομάστηκε ἀπό τούς Τούρκους πού κατά πλειονότητα ἐκατοικοῦσαν ἐκεῖ παλαιότερα, εἶχαν δικά τους καταστήματα καί καφενεῖα.

Τζαμί (τό). Μουσουλμανικό τέμενος πού κατεδαφίστηκε μετά τήν καταστροφή τοῦ μιναρέ του ἀπό κεραυνό. Ἐχτίστηκε ἀπό τούς Τούρκους στά ἐρείπια τοῦ Χριστιανικοῦ Ναοῦ “Τοῦ Παντοκράτορος”. Κοντά στό τζαμί (πού εἶναι ἐπιμέρους συνοικία τοῦ τουρκοπάζαρου) ὑπῆρχε καί ὁμώνυμη βρύση “τοῦ Τζαμιοῦ” καί μεγαλοπρεπῆς πλάτανος ὁμώνυμος κι ’ αὐτός, πού στά παλιὰ χρόνια ἦταν πολύ ψηλός καί, παθαίνοντας ζημιές ἀπό φωτιά ἔχει μαραζώσει καί σκάφτηκε ὁ κορμός του.

Τζούντα (ή) τοῦ Κάστρου. Εὐδιάκριτο παρέκταμα τοῦ Κάστρου πού συνεχίζει κάπως πάνω στή θάλασσα. Ἀπό τήν Ἰταλ. Λέξι gunta (βλ. ναυτ. ὀρολογία)

Τ ρ ί α Λ ι θ α ρ ά κ ι α (τά). Συγκρότημα από τέσσερις βράχους μπροστά στη νοτιοδυτική είσοδο του λιμανιού της Πάργας σε απόστασι 600 μ. περίπου από την παραλία. Λέγονται τρία ενώ είναι τέσσερα λιθάρια γιατί από την παραλία και όλη την Πάργα σχεδόν φαίνονται τρία (τό μικρότερο από τά τέσσερα προβάλλεται πάνω στ' άλλα.)

Τ ρ ά φ ο ς (ό) Συνοικία της πόλεως προς τά βόρεια της. Λέγεται έτσι από τό χείμαρρο του Αγίου Νικολάου πού περνάει και την αφήνει αριστερά του. _

Τ ρ ό κ ο λ ο (τό). Συνοικία στον ανήφορο από τον κεντρικό δρόμο πού πάει προς τό τουρκοπάζαρο. Ονομάστηκε από τό ξύλινο πιεστήριο (Τρόκολο) πού υπήρχε εκεί (τώρα ομώνυμη αποθήκη του Δήμου). _

Τ ρ υ π η μ έ ν η Γ ρ ά β α (ή) . Σπηλιά στον κολπίσκο του Λιχνοῦ. Τό ὄνομα από τίς πολλές τρύπες ἐπικοινωνίας πού ἔχει ή σπηλιά. _

Τ ρ υ π η τ ό (τό) Καλλιεργήσιμη ἔκτασι της Αγίας Κυριακῆς πού εὐρίσκεται ὅλη σε βαςύπεδο. _

Τ σ α ο ύ σ η τ η βρούση (στοῦ). Βρούση πού εἶχε φτιάξει τοῦρκος
λοχίας.

Φ ά ρ ο ς (ό). Νοτιοδυτικό τμήμα τοῦ Κάστρου, πού πήρε τό ὄνομα ἀπό
αὐτόματο φάρο πού εἶναι ἐγκατεστημένος ἀπό χρόνια.

Φ α λ ό π α (ή). Ἐλαιόφυτη περιοχή στή χαράδρα κοντά στή Ζήβολι
κάτω ἀπό τό βράχο της. (ἰταλ. Falla=ρωγμή, σχισμή.)

Φ λ ά ρ ο ς (ό). Παράλιος βράχος κάτω ἀπό τήν Ἁγία Ἐλένη, πρίν
ἀπό τή μεγάλη Μπωγωνιά, πού πήρε τό ὄνομα ἀπό τό σχῆμα του πού μοιάζει
καπέλλο φλάρου (καθολιοῦ παπά).

Φ ρ α γ κ α π ή δ η μ α (τό). Παράλιος βράχος μέ ἀπότομη
κατάπτωσι πάνω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας σέ μεγάλο ὕψος. Πῆρε τό
ὄνομα ἀπό μερικούς Γάλλους (φράγκους) πού ἐπήδησαν ἀπό κεῖ γιά νά σωθοῦν
ἀπό τούς Τουρκαλβανούς τοῦ Ἄλῃ-πασσᾶ. Οἱ Γάλλοι αὐτοί εἶχαν βγῆ ἀπό τό
Κάστρο καί εἶχαν πάει στήν περιοχή αὐτή γιά νά μαζέψουν ξύλα γιά τίς

ανάγκες τους, όποτε τούς έπετέθησαν αίφνιδιαστικά και αναγκάστηκαν νά πηδήσουν. Τό γεγονός πρέπει νά έγινε γύρω στά 1808 μέ 1814.

Φ υ σ α ρ ι ά (ή). Παράλια περιοχή ανάμεσα από τά Ρόκια και τόν Γιαννάκη. Είναι τό σημείο πού ό κόλπος του Άϊ- Γιαννάκη “σουρώνει” όλον τόν άγέρα (τό κατεβατό κυρίως) γι ’ αυτό έπηρε και τόννομα. _

Χ α γ ι ό π ο υ λ ο (τό). Βραχώδης άκτή, μέ άγνωστη τήν προέλευση του όνόματος. _

Χ ε λ ώ ν α (ή) , Παράλιος βράχος στην άριστερή πλευρά του κόλπου του Κρουνεριοϋ, πού πήρε τό όνομα από τό σχήμα του. _

Χ ο ρ τ α ρ έ ν ι α (ή) . Ξέρα στην ανατολική πλευρά του Κάστρου και κοντά στην παραλία Γράβας-Καμινιοϋ, κατάφυτη από θαλασσινά χορτάρια. _

ΝΙΚΟΛ. ΧΡ. ΤΣΑΚΑΣ